

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1935.

Andra kammaren.

Nr 23.

Torsdagen den 28 mars.

Kl. 4 e. m.

§ 1.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande proposition, nr 222, angående inrättande av en lånefond för lantarbetarbostäder.

§ 2.

Vidare föredrogs var för sig de på bordet liggande motionerna; och remitterades därvid

till statsutskottet motionen nr 543 av herrar *Brännström* i Skellefteå och *Sandberg*;

till bankoutskottet motionerna nr 544 och 545 av herr *Holmgren*; samt

till statsutskottet motionen nr 546 av herr *Sefve m. fl.*

§ 3.

Slutligen föredrogs, men bordlades åter bankoutskottets utlåtanden nr 28—31.

§ 4.

Herr *Carleson* avlämnade en av honom *m. fl.* undertecknad motion om avslag å Kungl. Maj:ts proposition, nr 164, angående ändrade grunder för anordnandet av rundradioverksamheten i Sverige.

Denna motion, som erhöll ordningsnumret 547, bordlades.

§ 5.

Anmälades och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen:

från statsutskottet, nr 117, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utvidgning av samrealskolan i Haparanda till ett högre allmänt läroverk jämte en i ämnet väckt motion;

från bankoutskottet:

nr 122, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående sänkning av pensionsåldern för distriktsveterinär med delaktighet i statens pensionsanstalt;

nr 123, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pensionsrätten för vissa f. d. rektorer vid allmänna läroverk m. fl. undervisningsanstalter; och

nr 124, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående grunder för pension till vissa tjänstemän, som i samband med statens övertagande av enskilda järnvägar eller bandelar övergått i statens järnvägars tjänst; samt från första lagutskottet, nr 127, i anledning av väckta motioner angående utredning om rätten att idka hantverk.

§ 6.

Till bordläggning anmälades bevillningsutskottets betänkanden:

nr 29, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 219, med förslag till vissa ändringar i gällande tulltaxa m. m.; och

nr 30, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om omsättningsskatt å inhemskt vin ävensom en i ämnet väckt motion.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Olsson</i> i Mellerud	under 2 dagar fr. o. m. den 29 mars,
» <i>Lindqvist</i>	» 3 » » 29 » och
» <i>Magnusson</i> i Skövde	» 4 » » 29 » .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4.6 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Fredagen den 29 mars.

Kl. 4 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 22 innevarande mars.

§ 2.

Upplästes följande till kammaren inkomna sjukbetyg:

Riksdagsman Erik Laurén har denna dag genomgått undersökning å härvarande lasarett och befunnits fullständigt oförmögen till arbete och i behov av vila, vilket härmed intygas.

Stockholm den 28 mars 1935.

Ivar Ericson,
leg. läk.

§ 3.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet herr *Carlesons m. fl.* å kammarens bord vilande motion nr 547.

§ 4.

Vidare föredrogs, men bordlades åter bevillningsutskottets betänkanden nr 29 och 30.

§ 5.

Avgåvos följande motioner, nämligen av:

herr *Eriksson* i Stockholm, nr 548, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 192, med förslag till militärt tjänstepensionsreglemente m. m.; och

herr *Aqvist*, nr 549, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 215, angående anslag till lånefonden för bostadsbyggande i städer och stadsliknande samhällen samt anslag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden.

Dessa motioner bordlades.

§ 6.

Ordet lämnades härefter på begäran till herr **andre vice talmannen**, som yttrade: Herr talman! Jag ber att få hemställa, att bevillningsutskottets betänkanden nr 29 och nr 30 måtte uppföras såsom första och andra ärenden bland två gånger bordlagda ärenden å morgondagens föredragningslista.

Ifrågavarande hemställan bifölls.

§ 7.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 118, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inredningsarbeten m. m. för universitetsbiblioteken i Uppsala och Lund;

nr 119, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utarrendering av kronan tillhörig andel i Jössefors vattenfall;

nr 120, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till kontorsbyggnad för statens vattenfallsverks räkning i kvarteret Björnen i Stockholm; samt

nr 121, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner angående inrättande av statens allmänna fastighetsfond samt med förslag till inkomst- och utgiftsstat för fonden för budgetåret 1935/1936.

§ 8.

Till bordläggning anmäldes:

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 31, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående skatt å vissa för drivande av automobil använda brännoljor; och

nr 32, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner med förslag till dels förordning om ändrad lydelse av 7 § tulltaxeförordningen, dels ock förordning om ändrad lydelse av 8 § 1 mom. samma förordning;

första lagutskottets utlåtande, nr 35, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel m. m.;

andra lagutskottets utlåtande, nr 19, i anledning av väckta motioner angående beredande av skydd för pensionsfonder inom enskilda företag m. m.; samt

andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande, nr 3, i anledning av väckt motion angående nedsättning i fyr- och båkavgifterna för turistfartyg.

§ 9.

Justerades ett protokollsutdrag.

§ 10.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr *Olsson* i Gävle

under 4 dagar fr. o. m. den 29 mars och

» *Nilsson* i Steneberg

» 4 » » 29 » .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4.6 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Lördagen den 30 mars.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 23 innevarande mars.

§ 2.

Enligt därom den 26 innevarande månad fattat beslut skulle nu företagas val av 12 ledamöter och 16 suppleanter i riksdagens särskilda utskott; och anställdes först val av ledamöter i nämnda utskott.

Därvid avlämnades 159 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

herr *Eriksson* i Falun,
» *Linnér*,
» *Jansson*,
» *Pehrsson* i Bramstorp,
» *Olsson* i Gävle,
» *Persson* i Falla,
» *Andersson* i Tungelsta,
» *Andersson* i Rasjön,
fru *Nordgren*,
herr *Anderson* i Norrköping,
» *Strindlund* och
» *Persson* i Tidaholm.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i utskottet.

Härefter anställdes val av suppleanter.

Därvid avlämnades 138 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

herr *Andersson* i Falkenberg,
» *Skoglund*,
» *Mårtensson*,
» *Bengtsson* i Kullen,
» *Bergström*,
» *Björck* i Kristianstad,
» *Andersson* i Malmö,
» *Olsson* i Rimforsa,
fru *Gustafson*,

herr *Thorell*,
» *Werner* i Höjen,
» *Falk*,
» *von Seth*,
» *Englund*,
» *Carlström* och
» *Niklasson*.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i utskottet.

§ 3.

Justerades protokollsutdrag angående de i nästföregående paragraf omnämnda valen.

Ordet överlämnades härefter på begäran till

Herr **Kilbom**, som yttrade: Herr talman! Det är icke länge sedan man här diskuterade nödvändigheten av att förkorta kamrarnas debatter. Då utskottsarbetet är grundläggande för debatterna i kamrarna, och då det självfallet beror på utskottsarbetet, huruvida debatterna här skola bli längre eller kortare, har socialistiska gruppen vid upprepade tillfällen gjort försök att erinra möjlighet att framföra sina synpunkter i utskotten. Vi ha ju icke sträckt oss så långt, att vi framställt krav i den riktningen beträffande alla utskott, utan vi ha vid dylika framställningar huvudsakligen koncentrerat oss på områden, där vi representerat en från andra partier avvikande linje. Ett sådant fall föreligger här i fråga om pensionsförslaget. De synpunkter, vi härvidlag anför, avvika så pass väsentligt från de synpunkter, vilka representeras av samtliga övriga partier — detta gäller icke minst i fråga om pensionsåldern, men även beträffande sättet för finansieringen av pensioneringen, i fråga om pensionernas utbyggande i vad avser pensionsbeloppen och jämväl i andra avseenden — att vi ansett det rimligt, att vi bereddes möjlighet att framföra dessa våra synpunkter i pensionsutskottet. Detta var så mycket naturligare som antalet suppleanter i det särskilda utskottet är icke mindre än 16.

Vi trodde även, att detta vårt önskemål skulle korrespondera med det så ofta återkommande talet om nödvändigheten av samarbete. Vi ha emellertid icke haft någon som helst framgång för våra synpunkter. Jag kan icke dra någon annan slutsats av det inträffade än att talet om, att man i görligaste mån bör inskränka kamrarnas debatter icke är allvarligt menat. Då man icke berett alla meningsriktningar möjlighet att i görligaste mån framföra sina åsikter, måste vidare talet om samarbete endast vara ett önskemål, som gäller herr Lindman.

Vi ha, herr talman, på grund av det anförda icke deltagit i det nu förrättade valet och måste sålunda förbehålla oss rätt att i den mån så anses lämpligt ur våra synpunkter och ur de av oss representerade valmännens synpunkter förlänga debatten, då pensionsutskottets förslag kommer på riksdagens bord.

§ 4.

Föredrogos var för sig de å kammarens bord vilande motionerna; och hänvisades därvid

till bankoutskottet motionen nr 548 av herr *Eriksson* i Stockholm; och till statsutskottet motionen nr 549 av herr *Aqvist*.

§ 5.

Vidare föredrogs, men bordlades åter bevillningsutskottets betänkanden nr 31 och 32, första lagutskottets utlåtande nr 35, andra lagutskottets utlåtande nr 19 samt andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande nr 3.

§ 6.

Härefter föredrogs bevillningsutskottets betänkande, nr 29, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 219, med förslag till vissa ändringar i gällande tulltaxa m. m.; och anförde därvid:

*Ang. vissa
ändringar i
gällande tull-
taxa m. m.*

Herr **Ljunggren**: Herr talman! Då mitt namn står under en vid detta utskottsbetänkande fogad, blank reservation, torde det vara min plikt att med några ord angiva orsaken till denna min reservation.

Till att börja med vill jag framhålla, att propositionerna nr 219 och 216 samt bevillningsutskottets betänkanden nr 29 och 30 intimt höra samman och egentligen bort behandlas samtidigt, ty ett positivt beslut i det ena ärendet torde knappast kunna få någon betydelse, om icke resultatet blir positivt även i det andra ärendet.

Såväl de föreslagna ändringarna i tulltaxan som den föreslagna omsättningsskatten i inhemska viner utgöra beståndsdelar i en preliminärt träffad överenskommelse mellan Sverige och Frankrike avseende att bereda dessa båda länder fördelar på affärsmarknaden. Jag citerar beträffande ändringarna i tulltaxan vad departementschefen anfört i propositionen. Han säger: »Då jag nu går att underställa Kungl. Maj:t frågan om de ändringar av gällande tullar och tilläggstullar, som härav påkallas, ber jag få framhålla, att uppgörelsen i fråga framgått såsom resultat av förhandlingar, vilka upptagits i ändamål att få till stånd, å ena sidan, en närmare reglering för innevarande år av det franska kontingenteringssystemets tillämpning å svenska varor och, å andra sidan, vissa modifikationer beträffande de särskilda pålagor å svensk export, som härröra från i Frankrike under senare tid vidtagna höjningar av den s. k. importskatten (taxe à l'importation). Genom uppgörelsen, som godkänts efter det att traktatberedningen, på min anmodan, under förhandlingarnas lopp avgivit yttranden i ämnet, skulle, så långt omständigheterna medgivit, våra exportintressen på Frankrike i nyss berörda hänseenden komma att tillgodoses.

I anledning härav har nu förslag till vissa ändringar beträffande gällande tullar och tilläggstullar utarbetats.»

Jag har citerat detta för att visa utgångspunkten i fråga om tullsänkningarna. Beträffande överenskommelsen rörande omsättningsskatten betonar departementschefen uti propositionen härom den betydelse som denna beskattningsfråga äger ur handelspolitisk synpunkt, och han framhåller dessutom »vikten av de svenska exportintressen, som kunna förväntas bli främjade genom införande av en beskattning å de svenska vinerna».

Såsom synes av propositionen innebär förslaget till ändringar i tulltaxan en sänkning av tullsatserna — och detta är huvudsaken i propositionen — i fråga om bland annat rubriken: »Spritdrycker, innehållande mer än 25 volymprocent alkohol; ävensom sprit och absolut alkohol; likör» från nu gällande 250 kronor pr 100 liter till 175 kronor samt för konjak på andra kärl än fat från 200 till 125 kronor, alltså en avsevärd sänkning av tullen å dessa drycker. För min del är jag givetvis lika varm vän som någon annan av överenskommelser syftande till att vårt land, låt vara genom vissa eftergifter, blir mera gynnat än det hittills varit. Men frågan ställer sig annorlunda för mig.

Ang. vissa ändringar i gällande tulltaxa m. m. (Forts.)

då vi för vår del prestera verkliga nyttighetsvaror, under det att villkoret i fråga om uppgörelsen för vårt vidkommande är att vi skola påtvingas ett ökat inköp av onyttiga, för att icke säga för folket skadliga varor, mot vilkas förbrukning vi här i landet skaffat oss en starkt restriktiv lagstiftning. Här ligger enligt min mening något oriktigt och ovärdigt, och detta har, herr talman, gjort att jag vid bevillningsutskottets betänkande fogat denna blanka reservation.

Härtill skulle jag kunna lägga de nykterhetspolitiska synpunkter, som den svenska nykterhetsrörelsen allt kraftigare samlat sig omkring, nämligen att en hög beskattning är ägnad att tjäna som ett nykterhetsfrämjande instrument. Överenskommelser med främmande makt av här ifrågavarande slag omöjliggöra emellertid eller åtminstone försvåra i hög grad en fri prövning av frågan om en högre spritbeskattning i framtiden. Även om man icke rent formellt bundit sig att icke höja spritskatterna, skulle man ju alltid gent emot en åtgärd i den riktningen kunna anföra — detta sker för övrigt redan nu — att höjning av spritskatterna kunde betraktas såsom en ovänlig handling mot annat land.

Herr Lövgren: Herr talman! Mina damer och herrar! Det finns ett danskt ordspråk som säger: »Efter den söde klöe kommer den sure svie.» Jag tycker nu, att herr Ljunggren skall tänka på, att om han skall kunna få den ljuvlighet, som heter beskattning av inhemska viner, får han i det här fallet lov att även känna någon sveda. Svedan kommer här i form av sänkta tullar å likör och konjak. Denna tullsänkning är i och för sig en bagatell, ty den minskning i tulluppbörden, som skulle bli en följd av ett bifall till bevillningsutskottets förslag, skulle endast utgöra, för konjak cirka 37,000 kronor, för likör samma belopp och för gåslever och gåsleverpastej ett par tre tusen kronor eller allt som allt kanske 80,000 å 90,000, högst 100,000 kronor.

Man måste naturligtvis fråga sig vad vi få i gengäld för denna tullsänkning. Ja, i gengäld få vi, såsom också framgår av herr Ljunggrens citat ur propositionen, en sänkt importskatt på varor, vilka exporteras från Sverige till Frankrike, säkerställandet utav de kontingenter, vi förut haft, samt vissa tilläggsskontingenter. Vad detta spelar för roll ur arbetslöshetssynpunkt eller ur allmänekonomisk synpunkt framgår av det förhållandet, att vår export på Frankrike åren 1933 och 1934 belöpte sig till 67 miljoner kronor pr år. Jag skall nämna summan för några varuslag. Den utgjorde, för trävaror 15 miljoner, för pappersmassa 28 miljoner, för maskiner 9 miljoner, för tackjärn och andra järnartiklar 6 miljoner och för gatsten $\frac{1}{2}$ miljon kronor. Framställandet av samtliga dessa exportvaror är i synnerligen hög grad arbetskrävande.

Klart är, att man inte kan vinna en handelspolitisk fördel utan att lämna en motprestation. Ifrån vår sida har naturligtvis icke förelegat någon önskan i och för sig att sänka tullarna på de lyxartiklar, varom här är fråga, men om man nu i detta fall ville komma fram till ett sakligt tillfredsställande resultat för exportindustrien, fanns det ingenting annat att göra än att följa denna väg.

Mot bakgrunden av dessa fakta tycker jag, att andra kammaren med lugn kan bifalla bevillningsutskottets hemställan. Det ligger ingen risk däri, men däremot kan det ligga en risk uti att gå på avslagslinjen.

Jag ber med dessa ord, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 7.

Till avgörande förelåg nu bevillningsutskottets betänkande, nr 30, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om omsättningsskatt å inhemskt vin ävensom en i ämnet väckt motion. *Ang. omsättningsskatt å inhemskt vin.*

I en den 8 mars 1935 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 216, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga följande, vid propositionen fogade

Förslag

till

förordning om omsättningsskatt å inhemskt vin.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

För vin, som tillverkats inom riket och som här försäljes av partihandelsbolaget till detaljhandelsbolag, skall erläggas en avgift, benämnd omsättnings-skatt.

2 §.

Omsättningsskatten utgår, för liter räknat, med 70 öre, om vinets alkoholhalt överstiger 14 volymprocent eller det är musserande eller därmed jämförligt, men eljest med 35 öre.

3 §.

Det åligger detaljhandelsbolag att till partihandelsbolaget erlägga omsättningsskatten i samband med betalningen för varan. Partihandelsbolaget har att i den ordning Kungl. Maj:t bestämmer till statsverket inbetala omsättningsskatten.

Detaljhandelsbolagen äga att efter grunder, som av kontrollstyrelsen fastställas, vid försäljningen av vinet göra sig betäckta för omsättningsskatten.

4 §.

Kontrollstyrelsen åligger att före utgången av varje månad till statskontoret avlämna uppgift å de under nästföregående månad influtna omsättnings-skattemedlen.

Denna förordning träder i kraft den 1 april 1935.

Till utskottets behandling hade jämväl överlämnats en inom andra kammaren av herrar *De Geer* och *Pettersson* i Dahl väckt motion, nr 541, vari hemstälts, att riksdagen ville besluta avslå Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

Utskottets hemställan innefattade, att riksdagen måtte, med avslag å den i ämnet väckta motionen, bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

Sedan berörda hemställan föredragits, yttrade:

Herr Lindman: Herr talman! När herr Lövgren i Boden slutade sitt anförande nyss, sade han, att bevillningsutskottet icke haft någon önskan att sänka tullarna på de i förra propositionen behandlade artiklarna. Samma uttryckssätt skulle jag kunna använda beträffande den proposition, som nu föreligger. Statsrådet har i själva propositionen på sid. 4 stuckit in en liten rad: »Med hänsyn jämväl till den betydelse, som denna beskattningsfråga äger

Ang. omsättningsskatt å inhemskt vin. (Forts.)

ur handelspolitiskt synpunkt, har jag låtit finansdepartementet utarbeta en promemoria i ämnet» etc. Jag förstår, att det är med hänsyn till rent handelspolitiska synpunkter, som man föreslagit en beskattning av de inhemska vinerna. Från min utgångspunkt beklagar jag naturligtvis på det allra högsta, att man varit nödsakad på de svenska vinerna lägga en skatt, varigenom man naturligtvis till en viss grad försvårar utvecklingen av en tillverkning, vid vilken svenska produkter — frukt, bär, rabarber och socker — användes. Detta är enligt min mening till skada.

Jag har särskilt reagerat mot uppläggningsen av denna proposition, därför att i propositionen direkt säges, att man *vill* ha skatt på dessa varor. Redan i juni månad gjordes det upp en promemoria i frågan, och nu säger man i propositionen, att det är skatt på alla drycker, som äro alkoholhaltiga. Man talar om skatterna på brännvin, öl och malt o. s. v. Därför, säger man, skall det naturligtvis också vara en skatt på de inhemska vinerna. Från den synpunkten synes det mig icke ha varit önskvärt att lägga en skatt på de svenska vinerna. Jag erkänner gärna, att de råämnen som användas icke alltid äro prima utan ofta utgöras av sekunda frukt och bär. Det gäller här inga stora kvantiteter. Hela kvantiteten, som använts, lär enligt den uppgift, jag fått, vara 350 ton äpplen, 250 ton vinbär och andra bär och 100 ton rabarber, tillsammans 700 ton, vilket ju med de priser, som gälla för äpplen, bär etc. icke blir någon så förfärligt stor summa. Men det är motiveringen, som jag menar är oriktig, tankegången att därför att man har skatt på andra slag av spirituosa skall man också ha skatt på de inhemska vinerna. Uppkomsten av den inhemska vintillverkningen har varit till nytta för dem, som odla frukt och bär, och därför hade man icke bort stäcka den. Det är alltså motiveringen till propositionen som jag reagerar emot. Att man sedan kommit till det slut, som man gjort, torde på grund av samma skäl, som anfördes till stöd för den förra propositionen, ha varit oundgängligt, men den i propositionen lämnade motiveringen, att man ovillkorligen skall ha skatt på dessa inhemska viner, därför att man har skatt på annan sprit, den tycker jag är felaktig.

Herr Wallén: Herr talman! Den föregående ärade talaren lade ju i motsats till förra gången, då det gällde blomsterodlarna i Sverige, i dagen en viss betänksamhet, men hade intet yrkande.

Jag ber därför, herr talman, att i någon mån få belysa vad denna omsättningsskatt och detta medgivande att ytterligare förbilliga från Frankrike importerad konjak och liknande saker betyder. Jag gör det icke ur samma synpunkt som herr Ljunggren utan ur den synpunkten, att jag tycker, att *skall* man supa, skall man supa *svenskt*. Det är den lösen, som jag förordar och som jag tror ur näringssynpunkt också är mest nationell och i längden hållbarast.

Jag vill först framhålla, att de kungliga propositionerna rörande dels de tidigare beslutade tullarna och dels denna omsättningsskatt för svenskt vin ha väckt synnerligen stor uppmärksamhet bland en befolkning, som vanligtvis icke gör sig högröstat hörd, utan arbetar, tiger och lider och som i allmänhet icke är politiskt ansluten till något parti utan röstar mera tillfälligtvis än hit och än dit, nämligen trädgårdsfolket. För att man i någon mån skall förstå trädgårdsodlingens betydelse i Sverige, vill jag framhålla, att det är cirka 145,000 människor, som leva av denna näring. Jag vill vidare påpeka, herr talman, att trädgårdsodlingen omfattar 39,062 hektar och att värdet av skörden på dessa 39,062 hektar utgör en tiondel av hela jordbruksproduktionens värde, detta enligt officiella utlåtanden, som avgivits vid vissa tillfällen. Jag ber även få erinra om att i Sverige odlas 7,500,000 fruktträd. Det

Ang. omsättningsskatt å inhemskt vin. (Forts.)

är alltså en näring, som verkligen förtjänade att i någon mån omhuldas, men den tycks man i varje fall i bevillningsutskottet icke haft något intresse för. Man har helt och hållet glömt detta folk och bara gått med utan vidare på fransmännens fordringar.

Den svenska tillverkning, som det här gäller, är icke ringa. Den har upp-arbetats från en relativt blygsam början. Jag skall bedja att få nämna en del siffror, hämtade från meddelanden, som vid behandlingen förra året av en motion om ökad vintillverkning lämnades av kontrollstyrelsen till femte tillfälliga utskottet. Tillverkningen av svaga viner utgjorde år 1931 120 volymliter. Den hade år 1933 stigit till 68,859 volymliter. Tillverkningen av musserande viner var år 1931 20,469 volymliter men hade år 1933 stigit till 200,178 volymliter. Tillverkningen av starkviner hade stigit från 62,633 liter till 210,044 liter under samma period. Sedan dess har som bekant vintillverkningen ytterligare ökat. Nu har man, enligt vad jag hört — man får ju alltid höra litet grand även från utskotten — yttrat något i den här vägen: Ja, vintillverkningen i all ära, men det är till stor del socker, vatten och jäst, som man gör vin av! Det är också alldeles riktigt beträffande tillverkningen av vissa viner; den tillverkning, som vi trädgårdsodlare vilja ha bort, sker nog delvis så. Men med de verkliga vinerna ställer det sig helt annorlunda. Jag skall bedja att få nämna en siffra beträffande ett vin, som heter Hvembo-Gyllenskum, ett äppelvin. För tillverkning av 6,500 liter sådant vin användes inte mindre än 10,000 kg äpplen. Det åtgår alltså 1.5 kilogram äpplen till varje liter vin.

Jag skall också nämna ett annat vin, som man på utställningen »Vårt dagliga bröd» kan se och smaka. Den utställningen är ju inte obekant för herrarna. Jag syftar på »Rött Hvembo», som är framställt av blåbär, alltså av en produkt, vars plockning huvudsakligen verkställes av det fattigare folket i Sverige. För 5,500 liter åtgår 4,200 kilogram blåbär, alltså — i liter räknat — över 1 liter bär per liter vin.

Jag skall icke trötta med flera siffror, jag har endast velat påpeka detta samtidigt som jag framhåller, att tillverkningen av vin av rabarber nu gudske-lov stäckats, tack vare välvilligt ingripande från finansministern, vilket vi äro mycket tacksamma för. Vi hade därför trott att det nu fanns möjlighet att sätta i gång med såväl vinberedning som i synnerhet saftberedning. Saftberedning kanske man tills vidare förs fortsätta med, såvida det icke senare kommer någon överraskning också därvidlag, men vinberedningen, det måste vi ju säga oss, är nu dödsdömd eller åtminstone avsevärt tillbakaträngd. Man bestrider emellertid detta, och herr statsrådet och chefen för finansdepartementet säger: »Man torde ha anledning räkna med, att skattebelastningen delvis kommer att kunna bäras av tillverkarna och att på denna grund avsättningsmöjligheterna för detta slag av viner icke komma att alltför mycket försväras genom beskattningen.» Jag beklagar, att herr statsrådet kommit till den övertygelsen. Jag har fått en annan, byggd på de faktiska siffrorna från en fabrik i Urshult och på siffrorna i en skrivelse från Svenska fruktföreningen u. p. a. med i detalj specificerade omkostnader.

Herr talman! Jag kan icke underlåta att ge en liten lektion angående priser och skatt. Eftersom jag nu står ensam emot hela bevillningsutskottet, får jag ju försöka att åtminstone påvisa varför jag vågat träda upp. Jag skall be att få göra några jämförelser mellan å ena sidan vissa utländska viner och å den andra de motsvarande svenska vinerna, som nu ha gott renommé. Jag tar då först det vin, jag nyss nämnde, »Hvembo Gyllenskum». Efter den nya prissättning, som måst göras med hänsyn till omsättningsskatten på 70 öre, kommer detta vin i ett prisläge på 3 kronor per flaska. Om vi ta det be-

Ang. omsättningsskatt å inhemskt vin. (Forts.)

kanta vin, som herrar vindrickare åtminstone känna till, nämligen »Gloire d'Anjou» — som skall vara avsevärt bättre, påstås det —, betingar det en kostnad av 3 kronor och 50 öre, alltså ett obetydligt högre pris än för det nyssnämnda svenska vinet. Det är nu naturligtvis icke möjligt att tänka sig, att vi skulle kunna konkurrera med ett känt franskt märke. Men veta herrarna, hur stor nettovinsten, med riskprocenten, blir per flaska sådant svenskt vin? Det blir 7, säger 7 öre per flaska!

Jag tar nästa vin, »Rött Hvembo», som göres av vilda bär, huvudsakligen blåbär. Denna vinsort motsvaras närmast av »Vin rouge ordinaire». Priset för det svenska vinet måste sättas till 1.90 för att det hela skall kunna gå ihop och få ett netto, medan det franska vinet kostar 1.60. På det svenska vinet blir nettoförtjänsten 4 öre per flaska!

Går jag till det billigaste vinet, »Vitt Hvembo», ett äppelvin, kostar detta 1.75 per helbutelj. För jämförelsens skull går jag härvidlag över till de spanska vinerna, ty Spanien skall ju ha glädje av detta också; det finns nämligen intet kontingenterings- eller clearingsystem, utan också de övriga vinexporterande länderna få nytta av denna överenskommelse. Ett vin av motsvarande klass är »Villa Franca», vilket kostar 1 kr. 60 öre. Tror någon av herrarna att vintillverkningen i Sverige kan existera — och att den t. o. m. skulle kunna öka under sådana omständigheter? Jag tror det, herr talman, men endast därför att jag tror, att svenskarna komma att reagera mot Frankrikes pressning i detta avseende. Jag tror att fransmännen begå en dumhet, när de på detta sätt tvinga den svenska allmogen att höja priserna på våra *egna inhemska produkter* till ett utländskt lands fördel. Det är ett system, som åtminstone jag kommer att reagera emot, och på mitt bord kommer sannerligen intet franskt vin hädanefter. Det är det enda skäl varför jag skulle kunna hoppas på fortsatt livsmöjlighet trots denna överenskommelse.

Om jag sedan omtalar hur mycket staten erhåller av dessa vinodlare, skola kammarens ledamöter få se, att skattebeloppen sannerligen räcka till redan nu. För »Hvembo Gyllenskum» tar Vin- och spritcentralen 54 öre per flaska, systembolaget tar 50 öre för att sätta fram flaskan på disken, och omsättningsskatten utgör i runt tal 55 öre per flaska. 1 krona och 59 öre per flaska skall således vintillverkaren betala till staten, d. v. s. ungefär *tio gånger så mycket som fruktodlarna få för ingrediensen*. Kalkylerna stämma, de äro uppgjorda av sakkunniga, som utfört vägning och praktiska experiment samt haft tillgång till lagerböckernas siffror sedan ett år tillbaka. För »Rött Hvembo» betingar sig Vin- och spritcentralen 43 öre per flaska, systembolaget är litet billigare då den sätter fram den flaskan och betingar sig 25 öre, och omsättningsskatten blir i runt tal också 25 öre. I fråga om »Vitt Hvembo» förhåller det sig på samma sätt.

Jag vill med detta, mina damer och herrar, ha klarlagt att det är otänkbart, att den spirande vintillverkningen i Sverige hädanefter kan komma att gå framåt — detta möjligtvis till glädje för de herrar, som stå bakom franska vinimporten, men till skada för en svensk näring. I andra länder har man ju gått rakt motsatt väg. Jag erinrar om England med flera länder, där man inte bara tillverkar starkviner utan även andra viner av inhemska produkter. I England använder man sammanlagt ungefär 100,000 ton äpplen om året till vinberedning, fruktmos och saftberedning. Det är alltså icke fråga om några småsaker här, och man bör inte ta alltför lätt på frågan.

Jag skulle till slut också vilja meddela något om vad trädgårdsodlarnas rikstidning, »Viola», yttrar om denna fråga. Det kan ju inte skada, herr talman, att man åtminstone i riksdagens protokoll får in något utav vad den grupp tänker, som man behandlat på följande vis. Under herr Lindmans re-

Ang. omsättningsskatt å inhemskt vin. (Forts.)

gering tog man bort tullen på torkad frukt. Det var den första örfilen. Några år senare sänkte man tullen på åtskilliga varor, bl. a. på blommor, med hälf-ten. Detta skedde i och med undertecknandet av ett handelsavtal med Frankrike. Herr Lindman försvarade också den åtgärden. Nu i år lägger den socialdemokratiska regeringen fram ett förslag, vari det icke är fråga om blommorna utan om vinet och champinjonodlingen, som — om jag undantar ett visst ställe i Stockholm! — visat sig vara en god affär, och som ger sysselsättning åt många. Jag menar därför: Ni få inte förvånas, om jag som trädgårdsodlare är arg, och ni få inte förvånas, om småfolket bland bärplockarna och trädgårdsfolk är ännu ilsknare. De äro det och de skriva så här i sin tidning: »Men trädgårdsodlarna ha rätt att fråga, varför just *trädgårdsalsterna* jämt skola användas såsom bytesobjekt. Den nakna sanningen är, att trädgårdsmannakåren ej har sådan styrka och sammanhållning att regeringen anser sig ha något att frukta från det hållet, utan den tycker sig ogenerat kunna trampa vår kärs intressen under fötterna. Så *har* det varit och så *är* det fortfarande.» — Ja, detta gällde även herr Lindmans regering, jag erinrar om det. Man fortsätter: »Huru länge det skall förbli så, beror till stor del på oss trädgårdsfolk själva. — — — Beträffande det andra regeringsförslaget, skatt på fruktviner av inhemsk tillverkning, vilja vi här blott erinra om att fruktodlarna med glädje hälsa varje möjlighet till användning av utskottsfrukten. Det är utskottsfrukten avsättning som är det mest svårösta problemet inom fruktodlingen. Detta problem har ännu ej blivit helt löst, men vi befinna oss på god väg. Enligt uppgift torde råvaruförbrukningen för framställning av fruktviner under år 1934 ha varit cirka 500 ton, varav 200 ton *kan* vara rabarber.» Användandet av rabarber blev ju lyckligtvis inskränkt till 15 % för framtiden. »Under 1935», heter det vidare, »torde förbrukningen av äpplen och vinbär komma att bliva omkring 425 ton. Det är ett helt nytt avsätningsområde som här blivit öppnat för de svenska fruktodlarna, vilka hoppats på en ytterligare ökning av fruktvinstillverkningen i stället för att regeringen skulle stjälpa den.» Till slut heter det: »När man ser regeringens här ovan nämnda förslag, frestas man tro att den systematiskt arbetar på att kväva nya svenska odlingar och industrier.» Så låter det i detta opolitiska föreningsorgan, som dock representerar 145,000 själar.

Herr talman! Jag förstår att jag inte får uppta tiden så länge som frågan vore värd; jag skall väl lämna någon tid åt dem som nu skola göra ned vad jag har sagt. Men jag kan inte låta bli att säga mig, att när herr Lindman talade så vackert om att man beklagade vad som skett men att det vore nödvändigt, så var detta endast en vacker gest mot trädgårdsodlarna men samtidigt ett: tack, det är bra! Jag skulle emellertid vilja fråga utskottets ärade ledamöter, varför trädgårdsodlingen alltid skall vara bytesobjekt. Kunde man inte lika väl sänkt tullen på tvålarna litet till? Eller kunde man inte hittat på några andra produkter? Parfym t. ex. Skall alltid industrien ha företräde, och jordbruket eller dess binäringar betala? Jag erinrar i detta fall om Finland. Vad gjorde man där för att öka exporten? Jo, vi få ta emot finskt kött, ostämplat till och med, tror jag det skall vara. Vad gör man i fråga om de andra länderna, i de baltiska staterna? Det förhåller sig på alldeles samma vis där. Vi skola återigen ta emot kött och ägg, för att man skall få leverera separatorer och dylika artiklar. Jag har ingenting emot exporten. Jag ser att herr Nylander tittar på mig — men det hjälper inte, jag måste bestämt säga, *att bönderna icke skola betala kalaset varje gång*. Det bör vara rättvisa.

Man frågar sig alltså: hade regeringens förhandlare verkligen icke några

Ang. omsättningsskatt å inhemskt vin. (Forts.)

möjligheter att få fram andra bytesobjekt? Var god svara på detta! Nu är det ju sant att vad bevillningsutskottet beträffar detta icke har mycket att säga till om i denna fråga, ty den går efter andra vägar. Bevillningsutskottet har huvudsakligen att säga ja och nej till förhandlingsdelegerades förslag, och när man känner till de intressen, som alltid ha gjort och göra sig breda inom utrikesrepresentationen, där *bönderna* hittills icke haft några verkliga företrädare, förstår man mycket väl den inställning som råder där. Det kanske därför är felaktigt att klandra bevillningsutskottet, ty dess ledamöter äro väl, som frågan framlagts, mera marionetter i denna fråga. Om man skall vara rättvis måste man dock fråga: hade icke bevillningsutskottet någon möjlighet att hos regeringen få fram andra bytesobjekt, att kunna välja en annan utväg än att återigen på detta sätt ge trädgårdsfolket en ny örfil. Jag för min del tror det, och jag tror mig ganska bestämt veta, *att det hade funnits möjligheter på den vägen*. Jag tror till och med, herr talman, att det hade varit lyckligare för Frankrike självt, för dess export hit av viner och konjak och vilka varor det nu är, som detta och förra årets överenskommelser innefatta. Det hade varit lyckligare för avsättningen därav här i landet, om man icke hade gått för bryskt till väga och fordrat icke blott sänkt tull på egna exportvaror utan även omsättningsskatt på svenska produkter inom det egna landet.

Herr talman! Detta ger mig anledning säga att jag för min del icke kan gå med på detta avtal, och jag ber, herr talman, att — om också endast såsom en demonstration — få säga: jag yrkar avslag på bevillningsutskottets hemställan.

Herr **Lövgren**: Herr talman! Mina damer och herrar! Det är klart att det är de handelspolitiska intressena, som ha varit bestämmande vid tillkomsten av det nu föreliggande förslaget. Men eftersom jag redan har omnämnt dessa vid den föregående frågans behandling, behöver jag icke gå in på dem här i någon högre grad.

När emellertid herr Wallén talar om intressen, som göra sig breda inom den handelspolitiska sfären här i landet, tror jag det kan vara befogat med en liten gensaga. Vilka intressen gäller det härvidlag? Det gäller våra exportindustrier, framför allt skogsindustrierna. Jag skall be att få fråga herr Wallén: vilka möjligheter ha våra skogsindustrier att härvidlag göra sig breda? De sälja sina varor i konkurrens med Ryssland, Finland och Kanada. De sakna varje skydd i form av tullar eller något statsmakternas åtgörande. Därför kan man väl säga att det är ganska välbefogat, om man ifrån deras sida begär, att det icke genom handelspolitiska åtgärder, exempelvis till skydd för hemmanäringar, skall sättas ett direkt krokben för deras verksamhet. Skogsindustrierna spela ju ändå en större roll för landets försörjning än den näringsgren som herr Wallén talade om och framför allt större roll än det speciella gebit, det här rör sig om. Ty jag vill påpeka att det för detta områdes vidkommande icke är så dåligt ställt när allt kommer till allt.

På sid. 4 i propositionen finna vi, att den sammanlagda försäljningen av svenska viner år 1931 var något över 83,000 liter. Den har sedan stigit successivt, tydligen under inflytande av den högre beskattning på malt- och alkoholdrycker som tillämpats under senare år. 1934 uppgick försäljningen till över 772,000 liter. Nu är det väl ingen som inbillar sig, att denna tillverking av 772,000 liter svenskt vin betyder vara eller icke vara för våra fruktdlare. Detta är ju i själva verket en bagatell jämfört med de övriga intressen man har att ta hänsyn till i detta sammanhang. Och när man i skatt på maltdrycker, spritdrycker och utländska viner tar in en summa på 130—140 miljoner

Ang. omsättningsskatt å inhemskt vin. (Forts.)

kronor per år, så har man väl framför allt mot bakgrunden av den oerhörda ökningen av den svenska vintillverkningen skäl att fråga sig, om det inte ändå är klok politik att även ur den synpunkten beskatta denna alkoholdryck. Jag kan således icke se annat än att bevillningsutskottet här står på säker grund.

Till herr Lindman vill jag säga, när han liksom herr Wallén talar så varmt för frukter och bär, att man ändå icke skall glömma bort, att sockret är en viktigare ingrediens vid denna tillverkning än frukter och bär. Herr Wallén skulle jag därjämte vilja fråga: varför skall han hata den jordens frukt som heter rabarber? Om växtsyran är billigare via rabarbern än via äpplen och blåbär, kan väl rabarbern också få lov att leva. Det kan ju finnas någon, som vill förtjäna pengar på att odla den. Relativt sett är detta en bagatell — det kunna vi icke komma ifrån — i synnerhet i jämförelse med de handelspolitiska intressen man här haft att bevaka. Och sakligt sett tror jag utlåtandet står sig mycket bra gentemot de kalkyler, som herr Wallén åberopade.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Björck i Kristianstad: Herr talman! Jag måste säga, att det är med en viss tveksamhet, som jag uppträder i denna debatt. Jag är icke i likhet med herr Wallén sakkunnig i den konst, som han karakteriserade med orden: att supå svenskt. Jag kan överhuvud taget icke, herr talman, inlåta mig på något så djärvt företag som att försöka tävla med herr Wallén i konsten att vara svensk, ty han lär vara så svensk, att om han sysslar med import, så blir den också svensk. Jag har likväl, herr talman, begärt ordet, och det har jag gjort för att rikta en liten vädjan till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet.

Jag tror att den svenska vintillverkningen — jag säger detta utan att vara sakkunnig på området — knappast har kommit över experimentstadiet. Men så långt har man i alla fall kommit, att man kan säga, att det torde finnas ganska stora utsikter att komma fram till en marknadsvärdig, billig svensk vinsort. Jag anser, att det nu är av största vikt att ta sikte på möjligheterna att uppmuntra dessa experiment. Vi befinna oss emellertid nu här i ett tvångsläge. Även om herr Wallén talar aldrig så länge, så mycket och så värtaligt, ha vi ingenting annat att göra än att gå med på utskottets förslag, d. v. s. bifalla den kungl. propositionen. Men den omständigheten, att vi sålunda här nödgas böja oss för ett annat lands krav, bör naturligtvis icke medföra, att vi själva upphöra att intressera oss för vintillverkning och för vad som därmed äger sammanhang.

Nu förhåller det sig ju så, att vi ha monopol på detta område här i landet. De, som syssla med experimenten härvidlag, ha ett visst misstroende mot detta monopol. I dessa kretsar har man nu uttalat den meningen, att det vore praktiskt, ändamålsenligt och förnuftigt, om man inrättade ett särskilt fristående organ, som fick taga hand om de spörsmål, som sammanhånga med den svenska vintillverkningen, ett organ, som till sitt förfogande hade vetenskapsmän för att göra de nödvändiga undersökningarna och som hade tillgång till af-färsdugliga personer. Detta organ borde då bl. a. ha till uppgift, att vara rådgivande gentemot experimentatorerna. När experimenten slutförts och en vinsort blivit av detta organ godkänd, skulle Vin- och spritcentralen sedan icke ha något annat att göra härutinnan än att sköta om förmedlingen av vinet till allmänheten.

Nu ha, som bekant, båda kamrarna bifallit en motion, som utmynnade i en hemställan om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning om ett bättre tillvaratagande av svenska frukter och bär. Jag förmodar, att herr

Ang. omsättningsskatt å inhemskt vin. (Forts.)

statsrådet och chefen för finansdepartementet kommer att verkställa denna utredning. Jag, och många med mig — det är jag säker på — skulle vara honom mycket tacksamma, om han då ville taga detta uppslag i beaktande, ty jag tror, att man därigenom skulle kunna giva vintillverkningen en värdefull kompensation.

Herr talman! Det var endast för att framföra denna vädjan, som jag begärde ordet.

Herr Ljunggren: Herr talman! Herr Lindman gjorde gällande att departementschefen var inne på en oriktig tankegång, när han framhöll att det väsentliga här var att få till stånd beskattning på de svenska vinerna likaväl som på de utländska. Herr Lindman anser, att det är endast hänsynen till exportförhållandena, som gör att man måste gå med på Kungl. Maj:ts förslag. Härtill vill jag för min del säga, att de finnas nog som ha en annan mening i den saken. Om man, som åtminstone jag och mina meningsfränder ha gjort, utgår från att beskattningen av dylika varor skall vara sådan att den åstadkommer en sänkning av konsumtionen på varorna, varför skall man då icke beskatta den inhemska spriten likaväl som den utländska? Vad finansministern i detta avseende framfört har åtminstone jag icke kunnat finna annat än korrekt och riktigt. Däremot finner jag den tankegången oriktig, som går ut på att man skulle avsevärt höja skatten på den inhemska varan men samtidigt avsevärt sänka tullen på den utländska. Detta skulle ju betyda, att man stryper den inhemska varan till förmån för den utländska, och något sådant kan jag icke finna rimligt. Menar herr Wallén något sådant, när han talar om att supa svenskt, då är jag tvungen att instämma även med honom.

Herr Lövgren började, som naturligt var — han är ju utskottets advokat — med att säga, att de där beloppen varmed tulluppbörden skulle minska, nämligen cirka 37,000 kronor för konjak o. s. v., vore rena bagateller. Herr Lövgren är ute å tjänstens vägnar. Han måste för att försvara utskottets ståndpunkt ta till vad som kan anföras till utskottets försvar. Det är lätt att säga att 37,000 kronor är en bagatell — med skatt på gåsleverpastej och annat fick han för övrigt upp summan till 100,000 kronor. Ingen har emellertid gjort någon anmärkning i det avseendet, icke heller jag, men jag har framhållit de principiella betänkligheterna, och ingen har ännu kunnat motsäga mig i den punkten. Herr Lövgren erkände även, att det naturligtvis icke var något vidare glädjande — jag vet icke riktigt hur orden föllo — att gå in för detta förslag.

Då herr Lövgren framhöll faran av att ej gå med på detta förslag och talade om att en export på 67 miljoner kronor kunde komma att torka in, bevisade han väl ändå för mycket. Inte komma väl alla dessa 67 miljoner kronor att torka in, om vi ej gå med på detta förslag. Det är väl den eventuella höjningen av exporten, som skulle torka in. Men varför anföras dessa saker? Allt detta är ju lösa antaganden. Vet herr Lövgren huru stor exportminskning, som man skulle kunna vänta, om man ej tar förslaget eller huru stor ökning av exporten, som ett antagande av förslaget skulle medföra? Det vet han icke. Det gäller ju nu i första hand att se, hur det skulle komma att ställa sig under innevarande år; hur det kan bli sedan, vet ingen. Jag är icke fackman, men jag har av en person, som är inne i dessa saker, hört, att vad man härvidlag har att räkna med ej torde ha någon större betydelse. Ej heller utskottet har, så vitt jag vet, lämnat några informationer, som ange storleken av den export, som man talar om att denna uppgörelse skulle komma att åstadkomma. Det är bara önskemål man talar om. Det är omöjligt att

Ang. omsättningsskatt å inhemskt vin. (Forts.)

säga någonting bestämt. Ingen vet något. Därför är det ock onödigt att skrämman med att en export på 67 miljoner kronor skulle torka in, eller att tala stora ord om att arbetslöshet och sådant skulle uppkomma, om man ej går med på förslaget.

Slutligen må jag säga, att man naturligtvis måste fullgöra några motprestationer. Men varför skall man, när det är fråga om Frankrike, alltid ockra på folklidelserna, på spritbegäret, och ställa så till, att spriten blir billigare och lättare åtkomlig, då man samtidigt deklarerar, att vi naturligtvis skola ha en på lämpligt sätt utformad verksam nykterhetslagstiftning? Sådant brukar kallas humbug.

När herr Wallén talar om, att utländska viner icke längre skola komma att finnas på hans bord, så vill jag säga, att visserligen gör en svala ingen sommar, men hans uppsåt är dock prisvärt och det kan kanske bli många som följa exemplet. För mängden var det riktigt glädjande att höra en sådan deklARATION. Om dessutom herr Wallén ville deklarerera — jag ser att han sitter där framme och antagligen skall tala igen — att icke heller inhemska spritdrycker skola komma på hans bord, skulle det vara ännu bättre. Det vore ett gott föredöme för trädgårdsodlarna, som nu så hjärtligt lyssna på hans ord. Herr Wallén, som ju också talade om min gamla hembygd Småland, som jag hänger samman med så varmt, vill jag också påminna om, att man i Urshult har en stor industri för tillvaratagandet av frukter och bär. Man har där ett särskilt bolag, som visserligen så vitt jag vet icke tillverkar sådana spritdrycker som herr Wallén sysslar med och talar så sakkunnigt om, men som tillverkar alkoholfria viner. I spetsen för bolaget står, om jag icke är illa underrättad, ingen mindre än ordföranden i nykterhetslagstiftningsrevisionen, landshövding Beskow i Växjö. Jag har själv varit där nere och smakat på vinerna och av utseendet att döma — den saken kan jag väl åtminstone bedöma — voro dessa drycker icke sämre eller sågo mindre gnistrande ut än herr Walléns alkoholviner.

Ja, jag begärde egentligen ordet för att rekommendera de där alkoholfria dryckerna från Urshult, särskilt en dryck, som går under namnet Sysmos. Hur skulle det vara, om herr Wallén och andra sökte intressa alla trädgårdsodlarna för att tillverka dylika alkoholfria drycker och ta vara på frukten på det sättet? Det vore en verkligt fosterländsk gärning. Samtidigt skulle herr Wallén härigenom bidraga till att få bort ovanan att absolut ha spritdrycker på bordet, något som skulle vara till gagn för hela folket. Jag skall icke fördjupa mig i detta och tala om vad man härigenom skulle vinna i ekonomi och hälsa o. s. v. Den saken hör ej till dagens diskussion, men dit hör att söka ta vara på den svenska frukten så mycket som möjligt, något som ju enbart är till gagn för alla. Jag vill rekommendera tillverkningen av Sysmos från Urshult och det bolag, som driver sin verksamhet där. Jag hoppas att denna diskussion skall tjänstgöra som en liten välbehöfvlig annonsering.

Med hänsyn till den diskussion, som länge pågått i nykterhetslägret beträffande våra handelstraktater och andra överenskommelser med främmande makter, skulle jag vilja fråga herr statsrådet och chefen för finansdepartementet — det är kanske indiskret och oriktigt och olämpligt, men då får han väl låta bli att svara på min fråga — om vi gentemot dessa makter äro bundna på annat sätt, än som framgår av de skriftliga avtalen. Jag vet icke riktigt, hur jag skall formulera min fråga, men föreligger det från svenskt håll några förhands- eller andra utfästelser, som på något sätt binda vår frihet vid en framtida beskattning av spritdrycker? Jag tror, att svaret på den frågan skulle betydligt lugna sinnen, om nämligen svaret bleve nej. Då återstår emellertid

Ang. omsättningsskatt å inhemskt vin. (Forts.)

att veta — den saken fördes på tal i utskottet av en framstående medlem — om det förhåller sig så, att det skulle anses som en ovänlig handling i de länder gentemot vilka vi bundit oss med traktater då och då, om vi skulle gå den väg som nykterhetsfolket och kanske många andra önska, nämligen att höja beskattningen här i landet på spritdryckerna. Jag vore mycket tacksam, och jag är säker på att många med mig äro det också, om vi finge bekräftelse på, att det ej föreligger andra utfästelser, än som framgår av våra handelstraktater och andra skriftliga offentliga överenskommelser med främmande makter.

Herr Nylander: När man hör, att herr Ljunggren provar vin på det sättet, att han inskränker sig till att titta på flaskorna, har man all anledning frukta, att han tar litet för lätt på denna sak. Han tycks betrakta den uteslutande ur nykterhetssynpunkt, men så kan man ej göra, ty här gäller det en ur nationalekonomisk synpunkt mycket viktig fråga, som bör skärskådas även ur andra synvinklar än dem, från vilka herr Ljunggren ser den.

Jag föranleddes att begära ordet i anledning av herr Walléns anförande. Jag vill säga, att det säkerligen är stor tur för herr Wallén, att han icke är medlem av bevillningsutskottet, ty då hade han ju varit tvungen att där ta på sitt ansvar att säga nej till det föreliggande förslaget. Han har i stället nu begagnat tillfället att, utan att ådraga sig ett sådant ansvar, hålla ett demagogiskt anförande i sin vanliga propagandastil inför kammaren från denna plats. Jag vill då endast fästa uppmärksamheten på det förhållandet, att hans egna partikamrater också äro med på den gemensamma linje, som bevillningsutskottet beträtt. Detta tyder väl på, att här föreligga skäl, som äro av den natur, att de måste anses väga tyngre än de omständigheter, som herr Wallén anför.

Herr Wallén anklagade de olika ledamöterna i bevillningsutskottet för att ha uteglömt fruktodlarna. Jag ber att på det bestämdaste få bestrida detta. Så är ingalunda fallet, utan alla ha beklagat, att de måste gå med på en sådan åtgärd, som här föreslås, men sedan vi vägt de olika synpunkterna, ha vi kommit till det resultatet, att denna utväg är nödvändig.

Herr Wallén sade vidare: Se hur man i England och andra länder skyddar trädgårdsodlarna o. s. v. Men herr Wallén glömde att omnämna vad som i propositionen anföres, nämligen att den skatt, varom vi här diskutera, redan är införd i våra grannländer. Detta finnes återgivet i propositionen på sidan 7, där siffrorna för Danmark, Norge och Finland finnas upptagna. Det är ju en omständighet, som man i alla fall ej bör förbigå, när man talar om förhållandena i andra länder.

Jag skall vidare be att få göra ett par reflexioner i anledning av vad herr Wallén anförde. Han gjorde här ett utfall mot bevillningsutskottet och kallade dess ledamöter för marionetter. Skulle jag ta någon liknande bild från scenen och aptera den på herr Wallén med anledning av hans sista anförande, så skulle det nog finnas ett ord till hands, men jag vill ej nämna detta, utan vill i stället begagna tillfället, att inlägga en gensaga mot hans utfall mot vår utrikesrepresentation. Jag antar, att herr Wallén icke i sin dagliga gärning har så mycket att syssla med vår utrikesrepresentations arbete som jag har. Därför vill jag nu, som jag gjort vid föregående tillfällen, ännu en gång framhålla, att vår utrikesrepresentations arbete är värt tack och ej de glosor, som herr Wallén kommit med.

Herr Wallén kallade, som sagt, även sina egna partikamrater i bevillningsutskottet för marionetter, men det få de väl själva svara på. För min del har

Ang. omsättningsskatt å inhemskt vin. (Forts.)

jag redan protesterat däremot. Vi ha verkligen, såsom alltid i utskottet, ägnat dessa frågor vederbörliga undersökningar.

Nu har emellertid även herr Wallén spelat ut jordbruket mot industrien. Det var bara vad jag hade väntat. Jag vill i anledning därav framställa den frågan till honom här, om icke vi alla varit med om under de senare åren att för jordbrukets vidkommande vidtaga en hel del åtgärder, som vi ansett vara oundgängligen nödvändiga. Jag vill bestämt poängtera att detta skett i enlighet med min fasta övertygelse om det behövliga häri. Men herr Wallén skall då icke glömma, när han nu spelar ut jordbruket mot industrien, vad dessa åtgärder betytt i fråga om ökade svårigheter för den svenska exporten på en del håll. Det borde verkligen herr Wallén såsom representant för bondeförbundet icke glömma.

Jag vädjar till alla de representanter från bondeförbundet, som komma från trakter, där man har skogsskötsel, om de skulle vilja följa ett sådant resonemang som herr Wallén för. Jag vill erinra om ett par siffror, som herr Lövgren redan anfört, nämligen att vi till Frankrike år 1933 exporterade rena trävaror för cirka 16 miljoner kronor, och att exporten av produkter, som komma från skogen i form av trämassa, papp och papper, då nådde upp till ett belopp av cirka 27 miljoner kronor. Jag undrar, hur man i Sveriges skogbärande delar skulle få det, om man följde de handelspolitiska vägar, som herr Wallén vill beträda. Jag vill också erinra därom, att om vi fälla detta förslag, innebär det, att vår export till Frankrike skulle sjunka till en knapp fjärdedel av den nuvarande. Det är lättsinnigt att föra ett sådant tal, som herr Wallén här har gjort, och att spela ut jordbrukarna mot industrien. Situationen i världen är i stället sådan, att vi ha all anledning att försöka förstå varandra, vi som representera olika näringar i vårt land. Det är sådant samförstånd, som vi böra stödja. *Vi skola icke, som herr Wallén, söka åstadkomma osämja, ty det blir vårt land lidande på.*

Häruti instämde herr Persson i Falla.

Fru Eklund: Jag begärde ordet med anledning av herr Walléns lyriska tal om olika slags viner och hans på samma gång uttryckta ängslan för trädgårdsodlingen och dess framtid. Jag kan, i likhet med den föregående talaren, icke berömma mig av någon större kunskap om olika vinsorter, men jag kan som gammal husmor tala om, att jag under många år har ägnat just sättet att tillvarata trädgårdens alster en mycket stor uppmärksamhet. Jag har icke endast själv haft trädgård, utan även haft tillfälle att följa sådan tillverkning på nära håll.

Det tycks vara en fix idé hos åtskilliga, att man för att kunna tillvarata trädgårdsalster måste av dessa tillverka alkoholstarka varor, viner och dylikt. Det är emellertid ett mycket stort misstag. Herr Ljunggren har alldeles nyss omtalat, att det inom vårt land finns en uppåtgående industri, där man tillvaratar äpplen och bär utan att därav tillverka alkoholhaltiga drycker, och även inom hushållen kan man göra detta i stor utsträckning.

Nu är det sant, att smaken är mycket olika och att många människor anse att de alkoholhaltiga dryckerna äro godare än de övriga, men detta är en sak, som inte hör hit. Om man skall tillvarata trädgårdsalster, är det väl först och främst därför att man anser, att de äro för värdefulla att förstöras och att man vill ge odlaren en viss inkomst. Men är detta det huvudsakliga motivet, behöver man visst inte yrka avslag på den här ifrågasatta omsättningsskatten, ty den kommer ju inte att beröra all tillverkning av drycker, framställda av trädgårdsalster. Jag tror så gott om våra frukt- och trädgårds-

Ang. omsättningsskatt å inhemskt vin. (Forts.)

odlare i stort sett, att jag är förvissad om att de kunna finna utvägar för tillvaratagande av trädgårdsalstren utan att behöva av dem tillverka alkoholstarka saker. Jag tror således, att det förslag, som här föreligger, icke behöver leda till någon katastrof för trädgårdsodlarna.

Herr Wallén: Herr talman! Jag skulle vara mycket glad, om jag kunde instämma med den sista ärade talarinnan i hennes fromma önskingar, men erfarenheten och inte minst hushållningssällskapens framställningar från olika delar av landet tala ett motsatt språk mot det, som hon gjorde sig till tolk för. Dessutom är den mänskliga svagheten sådan, att om man vill ha vin, »äter man inte körsbär», utan man tar vin, antingen svenskt eller utländskt.

Jag vill härmed alltså säga, att den del av trädgårdsodlingen, som kan tillgodogöras genom vintillverkning, skäres ned, och avfallsprodukterna komma till stor del att förstöras.

Sedan skall jag kort replikera herr Ljunggren. Han frågade, varför jag inte dricker Sysmos. Det har jag gjort flera gånger, till och med i riksdagen. Vi ha approvat det, när vi i femte tillfälliga utskottet föreslog de åtgärder, som herr Björck briljerade med för en stund sedan, men som härleda sig från en motion av mig med flera. Jag hoppas, att regeringen gör en utredning och att frågan åter kommer upp till behandling. Men, herr Ljunggren, det händer någon gång, att man får goda vänner till sig, som tycka om vin, och skulle jag då sätta fram Sysmos, skulle de kanske inte komma tillbaka. Jag kan ju sätta fram det till dem, som vilja ha det, men de, som dricka vin, äro inte nöjda med Sysmos. Eljest är jag i princip nykterhetsman, det vet herr Ljunggren, och vi ha ju arbetat tillsammans i S. S. U. H.

Herr Lövgren i Boden frågade, varför inte jag ville låta rabarbern leva. Jag skall kort och gott säga, herr Lövgren, att det är därför att jag vill att mycket folk i stället skall leva. Det är nämligen så, att ungefär tio tunnland rabarber enligt uppgift skulle täcka hela råvarubehovet, och därför har ju också Sveriges finansminister begränsat rätten att använda rabarber i vin. Det är därför litet egendomligt, att utskottets ärade talesman nu åter vill, att rabarber skall blomstra och annat försvinna.

Till slut talade herr Lövgren till min stora glädje om, att vintillverkningen ökat från 68,000 liter till 772,000 liter, och detta, mina damer och herrar, på tre år. Vad betyda dessa 772,000 liter? Jo, de betyda en miljon kilogram frukt i runt tal. Men så kommer man med en omsättningsskatt på 70 resp. 35 öre per liter. Alltså, här lägger man i realiteten en skatt på dessa fruktodlare och bärplockare på ytterligare ungefär en halv miljon kronor till sköna Frankrikes och vinhandelsintressenternas fördel. Vi böra förstå, om man nu börjar fundera över, vad det är meningen, särskilt när man redan förut lagt så stora skatter på samma vara.

Sedan skall jag endast uppehålla mig med ett par ord vid min vän — det vågar jag väl säga fortfarande — herr Nylander. Han gjorde sig till moralisk tolk för den indignation, som han ansåg sig böra på utskottsledamöternas vägnar framföra, därför att jag tillät mig säga — icke såsom herr Nylander gjorde gällande att jag sagt, utan ungefär så här: Är det inte så, att man lägger fram förslaget, och herrarna i utskottet bara ha att säga ja eller nej? Då kan man inte säga så mycket om utskottsledamöterna, ty de bli då i verkligheten marionetter. Det är skillnad mellan att beskylla dem för att vara marionetter och att säga, att det läggs fram förslag i den formen, att de endast ha att säga ja eller nej. Vill sedan herr Nylander göra demagogi av saken, må han göra det.

Sedan talade herr Nylander om vår utrikesrepresentation och att jag skulle

Ang. omsättningsskatt å inhemskt vin. (Forts.)

ha nedgjort den. Jag har all respekt för vår utrikesrepresentation, herr Nylander, ty jag känner den, men det finns olika personer även där. Större delen av dem ger jag min honnör, *men inte alla*, och ger gärna ett tack till dem, som gjort sin sak bra, men de övriga behöver jag inte säga tack till. Herr Nylander vet, vilken väg man måste gå för att komma in i utrikesrepresentationen. Fordras det inte, att man skall ha tjänstgjort i Sveriges allmänna exportförening eller industrien? Men fordras det väl, att man skall ha gått igenom Alnarp? Jag tror, att det för några år sedan utfärdades bestämmelser, att man för att bli antagen i utrikesrepresentationen skulle tjänstgjort vissa månader i exportföreningen eller hos industriföretag. Har jag fel, ber jag om ursäkt, men det vore bra att få det klargjort. Det är sålunda inga glosor jag uttalar, utan det är betänkligheter, som göra sig gällande hos stora grupper av befolkningen — inte inom de kretsar, där herr Nylander rör sig — men i de stora kretsarna av Sveriges folk.

Vidare talade herr Nylander — och han fick då bravorop — om förhållandet mellan jordbruket och industrien och sade, att han varit med om att bidra till förbättringar för jordbruket. Ja, det säger man alltid från den gruppen *numera* — talet har börjat gå i den stilen på senare tid! Men, herr Nylander, har inte hjälpen till jordbruket också varit en hjälp till industrien? Jag trodde inte, att exportföreningen var så ensidig, att den bara representerade exportens del av fabrikationen utan tänkte på det hela. Har inte jordbrukets köpkraft betytt en oerhörd höjning av industriens inkomster och vinster, och har den inte givit mycket folk inom industrien arbete, inte bara arbetare utan även tjänstemän, och har den inte bidragit till industriföretagens ökade dividender? Jag tackar inte herr Nylander så mycket som jag tackar dem, som verkligen förstodo det från början, när vi grepo in och gjorde det verkliga taget, den s. k. *kohandeln*, som herr Nylander visst inte berömde på den tiden utan tvärt om *fördömde*!

Till slut skall jag också säga herr Nylander: Sveriges bönder äro inte emot industrien, men de fordra, att kyrkan skall stå mitt i byn. Det är det hela. Vi fordra — förlåt, herr Nylander, att jag påpekar det — svar på frågan: *Fanns det inga andra bytesvaror?* Men ännu har ingen svarat på det, inte herr Nylander heller. Jag menar, att när man ger fördelar åt den svenska industrien, som går med sådan vinst för närvarande, som lämnar storfinansen höga dividender och ofta å mångdubblade aktier — särskilt järnindustrien, inte trävaruindustrien — borde det då inte kunna tänkas, att det ges kompensation på något annat håll än just på jordbrukets område? Det kan hända, att jag inte förstår saken, men herr Nylander förstår den tydligen allt för bra, ur industriens synpunkt åtminstone.

Alltså, herr talman, kyrkan skall stå mitt i byn, och *jordbruket och dess binäringars intressen skola inte alltid vara bytesobjekt, som man säljer hit och dit som man behagar*, utan det bör undersökas, om det inte finns andra möjligheter. Det är med hänsyn härtill, som jag vidhåller mitt avslagsyrkande.

Jag har velat säga detta rent ut därför, att vad jag sagt här tänka många, även om bevillningsutskottets ledamöter, därtill ställda inför fait accompli, praktiskt taget varit enhälliga. Jag har också velat säga detta därför, att det är andra gången, som vi med Frankrike sluta handelsavtal med den svenska trädgårdsodlingen som bytesvara, och säger man inte ifrån, riskerar man att fortsättning följer. Denna befolkningsgrupp har rätt att få sin gärning *rättvist* bedömd i svenska riksdagen. Och att hävda denna borde man ha rätt att göra, herr talman, utan att från högerhåll bli beskyld för demagogiska fraser. Det är ovärdigt!

Ang. omsättningsskatt å inhemskt vin. (Forts.)

Herr **Lövgren**: Herr talman! Herr Wallén sade, att han ville ha kyrkan mitt i byn, men om herr Wallén finge kyrkan placerad, där han vill ha den, tror jag det bildligt talat skulle bli ungefär i den trakt, där Korpela-sekten nu härjar. Så i utkanten av näringslivet är i själva verket herr Wallén med sina resonemang. Ty att få användning för 1 miljon kg frukt kan väl inte ställas såsom ekvivalent till de handelspolitiska intressen, som uttryckas med summan 67 miljoner kronor. Det bör ju finnas någon rim och reson i ett resonemang.

Herr Ljunggren frågade, om det betydde, att vi bleve av med hela exporten på 67 miljoner kronor, om vi inte ville vara med om detta. Nej, herr Ljunggren, det har jag aldrig sagt, men jag skall till herr Ljunggrens begrundande anföra ett exempel. Herr Ljunggren kommer säkert ihåg, att vi för några år sedan diskuterade samma fråga. Då hade man i Frankrike en surtax på svenska varor, framför allt trä och pappersmassa, på 15 procent. Finland hade genomfört sitt handelsavtal med Frankrike, vilket innebar, att surtaxen skulle bortfalla, och villkoret för att vi skulle få bort densamma var, att vi gingo de franska intressena till mötes. Herr Ljunggren kan ju själv fråga sig och ge svaret: Vilka utsikter skulle de svenska massa- och trävarufabrikanterna ha haft att sälja till Frankrike, sedan Finland fått en preferens på 15 procent? Det säger ju tillräckligt för att klargöra denna fråga.

Sedan anfördes av herr Nylander, att dessa viner redan voro beskattade i Norge, Danmark och Finland, och jag föreställer mig — fast därom vet jag ingenting bestämt — att det förelåg likartade motiv för den beskattningen som för den här föreslagna. I Finland uppgår skatten för de svaga vinerna till 4 mark, d. v. s. ungefär 35 öre, per liter och 8 mark, d. v. s. 70 öre, för de starkare. Således exakt samma belopp som här. I Danmark utgör skatten mellan 15, 30, 45 och 70 öre per liter. Det är klart, att inte ha Finland, Danmark och Norge genomfört dessa skattesatser utan att det funnits vägran de motiv, och jag skulle misstaga mig mycket, om inte strängt taget samma motiv ligga bakom deras beskattning som bakom den här förevarande.

Sedan nämnde herr Ljunggren något om principer i detta sammanhang. Jag vill säga, att jag har svårt att se, var man skulle kunna finna några principer härvidlag, ty om man gör ett avtal i en handelspolitisk fråga, blir det väl rätt litet principer, som komma till uttryck, utan det blir ett praktiskt avvägande för att komma till bästa möjliga resultat. När jag anförde, att tulluppbörden för likör och konjak icke skulle minskas med mer än 37,000 kronor för varje varuslag vid samma importmängd som under närmast föregående år, var det för att klargöra, att det ändå rörde sig om en bagatell.

Dessutom får jag säga, att jag har väldigt svårt att förstå, att herr Ljunggren, som inte sade en stavelse, då vi behandlade den första frågan, helt plötsligt övar en väldig kritik mot ett betänkande, som han varit angelägnare att vi skulle få igenom än någon annan i bevillningsutskottet. Han var nämligen så angelägen där, att jag fann mig föranlåten att säga, att det var demagogi, som han övade, när han argumenterade.

Sedan tycker jag, att herr Wallén skall vara glad över att finansministern hjälpt honom mot den stygga rabarbern. Jag för min del, som bor uppe i en trakt, där det inte växer äpplen men väl rabarber, kan ju få ha min kärlek kvar till den utan att ändå komma i konflikt med finansministern.

Herr talman! Jag yrkar fortfarande bifall till utskottets hemställan.

Herr **Månsson**: Herr talman! Herr Nylander har här sagt, vad jag egentligen skulle säga, och jag skall därför endast ytterligare understryka detta.

Jag tycker det är ganska onödigt, att man bedriver en sådan här demagogi,

Ang. omsättningsskatt å inhemskt vin. (Forts.)

som tydligen skymtar, och hade inte denna skymtat, hade jag inte begärt ordet. När man i svåra tider försöker komma till samförstånd mellan olika intressen och grupper, så är det med en viss förståelse man erinrar sig den gammaltestamentliga författarens uppmaning att stiga upp bittida om morgnarna och slå ihjäl de små råvar, som fördärva vingårdarna. Man kommer i alla fall inte ifrån dem. Jag skall bara erinra om dem och deras uttolkare, som väl komma under nästa år, då vi gå fram emot en ny valstrid, och erinra dem om i vilken förändrad situation vi äro.

Jag har i utskottet i år en gång sagt, när vi behandlat liknande frågor som denna, att vi kunna överhuvud taget inte mera behandla dessa frågor lika som t. ex. 1913 och inte ens som vi behandlade dem 1923, 1924 och 1925. Världen är nu en helt annan. Världshandeln är ju dock nu, om vi sätta den lika med 100 år 1929, värdemässigt fallen till 33, 32 och 31 procent av vad den var 1929. Den är visserligen för närvarande betecknad med siffran 34, men det beror inte på en verklig stegring utan på att Nationernas förbunds statistiska kontor i höstas räknat om världsmarknadspriserna. En sådan omräkning är i praktiken värdelös. Skulle det t. ex. räknas på basis av det svenska prisläget, skulle det kanske bli 170 procent. Den omräkning, som skedde på Nationernas förbunds kansli i höstas och som i novemberhäftet först angavs med siffran 34 procent, innebär således ingen förändring i världssituationen. Uppgiften om världshandelns volym är mera klar. Den är omkring 70 procent av 1929 års volym. Men jag vill erinra om, att när man ser på världshandelns volym — 70 procent mot 100 1929 — får man komma ihåg, att allt vad man förr i världen kallade värdevaror samvetsgrant utsorterats, och det är värdevaror, som vi i dag behandla. När man ser på den handel, som är kvar i världen, och det gapande svalget mellan siffran 100 år 1929 mot 34 i världen nu och beträffande volymen resp. 100 och 70, frågar man sig, vad detta är för konstigheter. Jo, det beror på, att nästan alla värdevaror äro utsorterade. Nästan endast råvaror såsom trä, stenkol, bomull, ull och olja och en hel mängd sådana rena råvaror äro kvar. Därför blir volymen så kolossal och värdet så litet. Den saken får man inte glömma.

Man får vidare inte glömma, att denna volym inte ökar. För varje kraftverk, som utbygges i världen, gräves ett hål i kol- och propshandeln, som aldrig fylls mera. Tänk bara t. ex. vilket hål, som grävts genom våra och andras åtgärder på jordbrukets område de senaste åren! Jag läste i, jag tror det var Liberal Magazine, ett skåtal på en lunch, som spannmålshandlarnas ordförande i London höll, där han omtalade, att enbart för Italiens, Frankrikes och Tysklands vidkommande fattades det för 3 år sedan på havet 10 miljoner ton vete, som funnos endast några få år förut. Räkna med båtar på 2 å 3,000 ton och räkna ut, vilket hål det blir i sjöfarten, i kolåtgång, arbetskraft, försäkringsavgifter och bankaffärer bara på 10 miljoner ton spannmål, som äro borta ur handeln.

Vi stå således i en alldeles ny värld. Härtill kommer, att hela den gamla handelsmekanismen slagits sönder — det kan nog herr Nylander tala om för er.

Här begärde herr Wallén, att herr Nylander skulle reparera den sönderslagna handelsmekanismen. Det är väl att begära litet för mycket av herr Nylander och exportföreningen. Nu hava ju dessa tullskyddsvänner hållit på i så många år trots mina och andras protester med att bygga tullmurar, att nu hava de fått en sådan syndaflod av tullar och påbyggnad av dessa att till och med jag dragits in i virveln. Mera kan man väl inte begära! Vad är följden av detta? Jo, följden är en sådan oordning i världshandeln, att man varken vet ut eller in. Följden är, att vi stå inför en helt ny handelsteknik.

Ang. omsättningsskatt å inhemskt vin. (Forts.)

Jag skall be att få ge en bild — den är kanske litet grovkornig, men ni få väl själva göra om den, när ni komma hem, om ni äro alltför sensibla av er. Hur såg världshandeln ut före världskriget, ja även åren 1921—1928? Handelsapparaten var lik den stora midgårdssormen, som slingrade sig runt hela världen. Den var en utomordentlig automat, den förnämsta, som någonsin uppfunnits. Herr Lövgren kunde kasta allt timret i Kalix älv i gapet på den, jag kunde kasta all gatsten från Blekinge, andra kunde kasta havre, spannmål, tjära, fläsk och smör o. s. v. Odjuret bara åt. I dess matsmältningskanal omsattes denna varumassa till en röra av handelsväxlar, som flöt vidare längre in i matsmältningskanalen och där förvandlades till andra varor. För tjäran kunde vi få storsill från Island, för malmen och för timret kunde vi få vete och majs från Amerika och från andra håll etc. Allt vad vi pekade på och ville ha fingo vi så länge våra lämnade betalningsmedel räckte. Hela besväret med apparaten var, att en läkarkommission sammanträdde i styrelserummet hos Bank of England — varje torsdagsmiddag tror jag det var — och tittade på matsmältningen. Det ser ut att bli lös mage. Vi få höja diskontot med $\frac{1}{2}$ %. Nej, jag tror det blir förstoppning, så vi få sänka räntan med $\frac{1}{2}$ %. Det blev en kompromiss, och allt fick vara som det var till nästa torsdag middag.

Hela apparaten tog skada i världskriget och ytterligare skada led den genom de tullåtgärder och andra skyddsåtgärder, som kommo efter världskriget. Det arma djuret blev förändrat till oigenkännlighet. Om vi titta på kurvan över djurets matsmältningsförmåga kunna vi se, att när man kom fram ungefär till januari varje år, sjönk kurvan mycket sakta men tydligt undan för undan, tills man kom till böndernas nyårsdag, den 1 augusti, då norra halvklotets skördar sattes i rörelse. Efter den 1 augusti och särskilt från den 15 augusti svällde djuret. Då vräktes världshandelns andel av norra halvklotets skördar ned i dess mage och djuret svällde ända till den 15 november eller 1 december, då det smalnade av och kurvan gick tämligen vågrätt — ja, t. o. m. sjönk något — till omkring den 20 januari eller 1 februari, när södra halvklotets skördar, som visserligen voro mindre men dock ett gott mål, kommo ner i djuret och det började svälla igen för att sedan åter sjunka ihop.

Men hur är det nu? Man kan titta på de sista årens kurvor i Nationernas förbunds månadsstatistik. Efter det att norra halvklotets skördar kommit ut, skulle man vänta, att djuret skulle svälla åtminstone 1 %. Nej, det sväller icke. Och varför? Jo, världshandeln får nu så liten andel även av skörden. Varje land på norra halvklotet skördar snart själv sin föda. Tyskland, Italien och Frankrike, som förr köpte tillsammans 10 miljoner ton vete om året, köpa icke ett dugg nu. Här i Sverige var det vanligt förr i världen, att vi åto upp 1 miljon ton spannmål, varav vi odlade 700,000 ton själva. 300,000 ton köpte vi årligen — det var lika säkert som amen i kyrkan. Numera ha vi överflöd på spannmål. Och likadant är det med en hel del andra länder. Med andra ord: vi leva icke längre i 1913 års förhållanden, i de gamla tulldiskussionernas tid. Vi leva icke ens under de förhållanden, som rådde åren 1923, 1924 och 1928. Vi stå inför en ny värld, och vi kunna icke längre behandla dessa frågor på samma sätt. Vi hava icke mer stor nytta av midgårdssormen, i vars gap man kan kasta gatsten från Bohuslän, Halland och Blekinge eller timmer från Kalix älv för att i stället få vilka jordens varor vi peka på. Nu är hela världen förvandlad till en handelshamn från 700-talet, där man väger och byter en bunt ekorrskinn mot de eller de smidesvarorna, ett loskinn eller ett bäverskinn mot så och så mycket spannmål o. s. v. Sådan är världen nu. Att såsom herr Wallén begärde av herr Nylander, att man skall kunna vrida den värld till rätta igen, som tullvännerna här och i andra

Ang. omsättningsskatt å inhemskt vin. (Forts.)

länder slagit sönder, är verkligen att tilltro honom alltför mycket. Vi stå här och väga våg mot våg och man mot man i hela världen, alla dessa 60 å 80 stater och tullområden — hur man vill räkna det. Det är ett sådant otal med utskott och kommittéer, jurister och sakkunniga på detta område, att jag tror, att man skulle kunna bilda ett litet kungarike av dem — om det nu vore någon som ville ha en sådant kungarike.

Nu stå vi och Frankrike mot varandra och väga. Frankrike är ju icke i det stora hela beroende av vare sig oss eller några andra. Det är ett bondeland, som icke kan förstöras. Hur vi göra och hur man gör i Paris eller på andra håll spelar så liten roll, ty gräset växer, korna, kalvarna och svinen växa lika rasande ändå. Ett sådant bondeland kan aldrig förstöras. Men Frankrike har dessutom en ganska stor maskinindustri, en kvalitetsindustri, och framför allt en vinindustri och en lyxindustri. Frankrike köper av oss, som herr Lövgren påvisat, för åtskilliga miljoner kronor om året. Det kan mycket väl, såsom en ny erfarenhet visar, köpa av Finland i stället. Det kan köpa av Ryssland. Men inom ramen av vad Ryssland säljer och i framtiden kommer att sälja kan Frankrike mycket väl köpa.

Vi vilja sälja varor. Vi äro i den situationen — av någon orsak som varken jag eller någon annan människan kan reda ut — att vi flyta ovanpå allt elände som ett slags lycksalighetens ö. Det är bara Nya Zeeland, som kan mäta sig med oss, fast inte i mångsidighet. Vad det kommer sig av kan man icke beräkna. Nu säger man visserligen: krisen är ju över. Ja, visst är den över, men på vilket vis? Jo på det viset, att det som man förr producerade och exporterade i industriländerna nu göres i agrarländerna. Dessa länder tillgodose nu sina behov själva och försöka t. o. m. exportera. Jag tvivlar icke på att om vi addera samman jordens produktion: tackjärn, stål, koppar och aluminium, spannmål, textilvaror o. s. v. skola vi finna, att produktionen är mycket större nu än den var år 1928. Men detta har icke botat krisen och nöden i en hel del länder. Det som producerades i England, Belgien och Frankrike m. fl. länder göres nu också av alla möjliga andra länder. Vi ha de ostasiatiska jättfabrikerna inom textilens område. Vi ha en hel nyuppsående värld i Ryssland, som i fjol under två månaders tid överträffade Förenta Staterna och övriga länder i fråga om tackjärnsproduktion och som utan tvivel snart kommer att vara förste man på järntillverkningens område. Tro ni icke att sådant har sina följder? Jo, det syns bl. a. på arbetslöshets-siffrorna. Visserligen beror ju en del av arbetslösheten på maskinteknikens utveckling, men den har också sin grund i produktionens förflyttning. Nu är visserligen saken den, att vi för ögonblicket äro väl ställda. Vi ha en särställning i hela världen. Orsaken är omöjlig att utfundera, men man kan gissa på t. ex. att vi rationaliserat vår industri i rätt tid, att våra skolor ge våra arbetare sådan kultur, att de och arbetsgivarna ha ett gemensamt intresse av att anstränga sig till det yttersta för att hålla sig flytande, att vi ha dugliga industriledare — namn behöva icke nämnas, de äro allbekanta. I varje fall, vi flyta. Men så säkert flyta vi icke, att vi icke måste vara rädda för att trampa ned oss i en olämplig demagogi och i ohövlighet mot ett land. Det behövs mycket litet för att man skall flytta sig från ett torgstånd till ett annat. Detta få vi akta oss för. Det är bara det jag vill ha sagt.

Herr Nylander: Herr talman! Då herr Wallén i denna debatt blandade in så ovidkommande frågor som frågan om de personers utbildning, som skola söka sig in i utrikesdepartementet, och därvid även drog in den institution, som jag har äran att leda, fann jag mig föranlåten att begära ordet för att lägga herr Walléns anförande även på denna punkt till rätta. Man kunde

Ang. omsättningsskatt å inhemskt vin. (Forts.)

nämligen av vad han yttrade få den uppfattningen, att det var obligatoriskt för inträde i utrikesdepartementet att ha haft viss tjänstgöring i exportföreningen. Så är ingalunda fallet. Men för att dessa unga män skola få en praktisk kommersiell utbildning, är det föreskrivet, att de lämpligen böra ha haft praktisk tjänstgöring bl. a. i Sveriges allmänna exportförening, handelskammare eller i enskilt företag. Detta är endast till fördel, om man önskar, att vår utrikesrepresentation skall koncentrera sig på de kommersiella och handelspolitiska uppgifterna. Där slängde herr Wallén in en liten bomb igen för att misstänkliggöra exportintressena med hänsyn till jordbruket, då han sade, att någon jordbrukspraktik ej behövdes.

Vad exportföreningen beträffar, önska vi inom densamma hjälpa jordbruket precis på samma sätt som vi hjälpa industrien. Sålunda har det för oss varit en verklig tillfredsställelse att få med jordbruket på den utställning, som Sverige nu förbereder i Brüssel. Vi ha nedlagt ett omfattande arbete just på att få med jordbruket, och jag hälsar f. ö. varje jordbrukare inom och utom riksdagen välkommen till exportföreningen, när han önskar upplysningar om eller hjälp i det ena eller det andra.

Vad angår sista punkten i herr Walléns anförande vill jag säga, att jag förstår väl, att hemmaindustrien haft nytta av de förbättrade konjunkturerna för jordbruket. Det är en självklar sak. Men jag vill också erinra om att jordbruket haft stor nytta av att exportindustrien kunnat hållas i gång så som skett. Ingen lär väl kunna påstå — om man vill tala sanning — att det är jordbruket, som får tillgodose exportindustriens intressen. Jag berörde den saken nyss, och jag vill endast tillägga, att då man från statens sida hjälpt jordbruket, har väl även industrien fått taga del i hjälpen.

När herr Wallén här anlägger brösttoner och talar om Sveriges bönder, kan jag icke underlåta att göra den reflexionen, att jag skulle kunna i lika hög grad som han räkna mig dit. Men jag vågar icke göra det, ty jag finner, att herr Wallén och jag äro lika goda teaterbönder båda två.

Herr Wallén: Herr talman! Det slitna ordet »teaterbönder» imponerar icke alls på mig, som är född och fostrad på ett svenskt $\frac{1}{8}$ mantal. För herr Nylanders del kanske det passar bra.

Jag ber emellertid att få tacka herr Nylander för inbjudningen att få komma till exportföreningen och där bli lika välvilligt mottagen och behandlad som andra näringsars representanter.

Vidare får jag tacka för den upplysning herr Nylander gav angående instruktionen om fordringarna för inträde i utrikesrepresentationen. Jag antecknade herr Nylanders egna ord därvidlag: »bl. a. *Sveriges allmänna exportförening*» etc. Detta *bekräftas* alltså, herr Nylander, vad jag visste förut, nämligen att en sådan instruktion existerar trots herr Nylanders försök till dementi. Och jag skulle vilja fråga: har under de senare åren någon adept i utrikesdepartementet kommit in utan att ha gått via Sveriges allmänna exportförening?

Till slut vill jag framhålla, att det är självklart — och det är intet fel, herr Nylander, utan ganska naturligt — att går man industrivägen, så känner man mest för industrien. Det är givet, att de som fostrats den vägen, aldrig få samma hjärta och samma känsla för modernäringen. Detta kan icke bortresoneras. Hur man än söker slå blå dunster i ögonen på folk, måste man, om man vill tala saning — för att nu använda samma uttryck som herr Nylander — medgiva att saken ligger så till.

Herr Lövgren undrade, om jag ville vara med om att jämföra 1 miljon med 67 miljoner. Nej, käre herr Lövgren, 67 miljoner är 67 gånger mera än 1 mil-

Ang. omsättningsskatt å inhemskt vin. (Forts.)

jon. Men det gäller icke de 67 miljonerna, utan det gäller vad vi få i stället, om vi gå med på detta. Finns det någon som helst *garanti* för att Frankrike i Sverige inköper svenskt virke? Ha herrarna garanti för att man icke i stället köper huvudkvantiteten borta i Moskva och låter transporten ske över Vita havet? Detta är en springande punkt, som i första hand Sveriges skogsägare äro intresserade av. Men herrarna gå icke som rävar — jag citerar bara ett ord som en ärad talare nyss använde från talarstolen — utan som »katten kring het gröt». Jag har under hela debatten *gång på gång frågat: Finns det inga andra bytesobjekt än just alstren från en binäring till jordbruket?* Herrarna ha ännu icke svarat på den frågan, men det är den synpunkten, som särskilt skulle intressera oss bönder att få veta. Mot avtalet som sådant ha vi icke opponerat, men väl mot bytesobjektet, som visserligen gynnar vissa vingrossister — därav också några från Sverige utflyttade storfinansiärer — men skadar en svensk i Sverige kvarbliven idog fattig folkgrupp. Det är icke bara frågan om hur kyrkan ser ut, herr Lövgren, utan det gäller *hur* man bygger kyrkan och om man icke skall bygga den av *annat* material än man gör för närvarande.

Jag skulle också vilja säga ett par ord med anledning av de upplysningar herr Lövgren gav om Norge och Finland. Danmark nämnde han inte, och det var klokt av honom. Han sade, att skatten är i Norge 45 öre per liter och i Finland 35—70 öre per liter. I Sverige blir däremot skatten efter dessa nya tillägg för svenskt vin, t. ex. »Hvembo Gyllenskum», 1 krona 50 öre och för andra viner 1 krona 10 öre. Jag ber att få erinra om, att det har räckt till även före denna omsättningsskatts tillkomst. Skillnaden är vidare, att både Finland och Norge ha ett tullskydd för frukten, som är, om jag inte missminner mig, 4 gånger så stort som det svenska tullskyddet. Man kan inte draga upp en sida av saken och samtidigt inte nämna något om vad de olika landen ha i skyddstull. Man får taga hela kakan för att komma till en rätt uppfattning om saken, om man inte vill göra sig skyldig till demagogi, och det tror jag inte herr Lövgren vill, det vill jag ärligt säga ifrån.

Jag vill också efterlysa, om det inte fanns någon möjlighet att genom detta handelsavtal få exportera litet smör till Frankrike. Det skulle vara synnerligen intressant att få veta. Vi ha det så olyckligt ställt, att vi utan protest från exportföreningen importera en massa utländska varor för tillverkning av margarin. Samtidigt måste vi exportera smör, som herrarna veta, för 1 krona per kilogram. Hade det inte varit en fosterländsk gärning att taga med litet smör i detta sammanhang? Jag menar, att fältet ligger öppet, och enligt min mening kommer man inte ifrån att göra sig den frågan, som en massa svenska jordbrukare gjort under åtskilliga år och alltjämt göra: Söker man verkligen gå rakt fram rätta vägar och inte snegla åt annat håll? Jag vill säga ännu en gång, herr talman, att då jag inte fått bekräftat, att det inte fanns andra bytesobjekt, att det inte fanns möjlighet att göra underhandlingar på annan basis, så finner jag mig föranledd att vidhålla mitt yrkande om avslag.

Herr Nylander: Herr talman! Herr Wallén riktade till mig frågan, om inte alla, som under de senaste åren antagits till attachéer i utrikesdepartementet, tjänstgjort vid exportföreningen. Jag kan besvara frågan med nej. Det är många, som inte tjänstgjort vid exportföreningen, vilka antagits i utrikesdepartementets tjänst.

Herr Wallén sade i detta sammanhang, att man inte kan begära, att dessa, som få sin utbildning inom industriens och handelsn områden, sedan under sin tjänstgöring skola tänka mera på jordbrukets intressen. Det ger mig anledning till en helt naturlig reflexion: Hur är det med herr Wallén själv, som uppger sig vara en apostel för jordbruket? Herr Wallén har ju en helt annan

Ang. omsättningsskatt å inhemskt vin. (Forts.)
utbildning, nämligen inom industri och köpenskap. Jag kan inte förstå, att en person, som får en sådan utbildning, därför inte skulle kunna under sin tjänstgöring i utrikesdepartementet på ett lika tillfredsställande sätt tillvarata jordbrukets intressen i sin egenskap av tjänsteman, där så behöves. Det säger sig självt, att han kan det. Jag har endats velat lämna den upplysningen och den randanmärkningen till herr Walléns sista anförande.

Herr Lövgren: Herr talman! Jag sade i ett föregående anförande, att skattesatserna för motsvarande beskattning i Danmark äro från 15 till 75 öre per liter, i Norge 45 öre per liter och i Finland 35 öre för svagare viner och 70 öre för de starkare, d. v. s. samma beskattning, som föreslagits hos oss. Däremot har jag inte gått in på de övriga skatter, som eventuellt kunna finnas i de olika länderna. Sedan tycker jag ju, att herr Wallén kunde ha frågat bondeförbundets representanter i utrikesnämnden angående dessa förhållanden i stället för att stå och slunga ut frågor här i efterhand, sedan ärendet blivit behandlat i utskottet och hela vägen igenom. Någon kontakt bör han väl ha med bondeförbundets representanter i utrikesnämnden.

Vad bytesobjekten beträffar är jag övertygad om, att de svenska underhandlarna inte haft fritt val av bytesobjekt, utan att motparten har valt de objekt, som för honom varit behagliga, liksom vi å vår sida strävat efter att hävda de svenska intressena så långt det varit möjligt.

Jag får säga, att jag tycker, att denna debatt blivit litet grand för lång och dyrbar i förhållande till den relativa bagatell, det ändå är fråga om. Man skall inte jämföra en knapp miljon kilogram frukt med 67 miljoner kronor. Det är naturligtvis oriktigt. Man skall i stället jämföra fruktkvantiteten med 3 eller 4 gånger 67 miljoner, så får man den riktiga proportionen.

Herr Wallén: Herr talman! Endast en replik med anledning av herr Lövgrens yttrande, att jag bort vända mig till bondeförbundets representanter i utrikesnämnden. Deras instruktion innehåller en föreskrift om, att vad där säges är hemligt, vilket herr Lövgren nog vet.

Till herr Nylander må jag säga, att jag anser mig inte alls för en dålig representant för jordbruket, därför att jag har merkantil utbildning. Tvärtom anser jag mig ha dess bättre möjlighet att titta litet bakom kulisserna än annars skulle vara fallet. Jag har ingenting emot, att de som söka sig in vid utrikesrepresentationen få kommersiell utbildning, men *jämsides* därmed borde de få utbildning inom *modernäringen*. Då kan det bli en rättvis uppskattning av och förståelse för de olika intressena, och jag hoppas, att det skall bli så. Jag tror, att debatten i dag inte saknat sin betydelse.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag angående de i §§ 6 och 7 ovan omförmälda besluten.

§ 9.

Anmälades och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 125, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 219, med förslag till vissa ändringar i gällande tulltaxa m. m.; och

nr 126, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om omsättningsskatt å inhemskt vin.

§ 10.

Herr statsrådet *Wigforss* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 223, angående godkännande av ett avtal mellan Sverige och Nederländerna för undvikande av dubbelbeskattning;

nr 224, med förslag till vissa ändringar i och tillägg till gällande tulltaxa; samt

nr 225, med förslag till vissa ändringar i gällande tulltaxa m. m.

Dessa propositioner bordlades.

§ 11.

Vidare förekom till behandling andra lagutskottets utlåtande, nr 16, i anledning av väckt motion angående vissa ändringar i lagen om arbetstidens begränsning.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 337, vilken behandlats av andra lagutskottet, hade herr *Karlsson* i Grängesberg m. fl. föreslagit, att riksdagen i skrivelse till regeringen måtte anhålla, att regeringen ville utarbeta och till 1936 års riksdag inkomma med förslag dels till sådana ändringar av lagen om arbetstidens begränsning, att arbetstiden för arbetare inom industrien i allmänhet förkortades till 40 timmar i veckan och för arbetare i särskilt tungt och hälsofarligt arbete samt för arbetare under 18 år till högst 36 timmar i veckan, med iakttagande av att lönekompensation borde lämnas, dels till sådana ändringar, att lagens tillämpningsområde utvidgades att omfatta vissa arbetargrupper, som nu icke vore inbegripna under lagens tillämpning, dels ock till sådan skärpning av bestämmelserna angående övertidsarbete, att dylikt endast medgäves då särskilt tvingande omständigheter föreläge, exempelvis då genom natur- eller olyckshändelse eller genom annan omständighet, som ej kunnat förutses, fara föreläge för liv, hälsa eller egendom.

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Efter föredragning av utskottets hemställan anförde:

Herr *Karlsson* i Grängesberg: Herr talman! Den fråga, som här föreligger till behandling, har under åtskilliga år stått på dagordningen i alla industriellt utvecklade länder. Det är ju framför allt den tekniska och maskinella utvecklingen inom produktionslivet, som gör frågan om arbetstidens förkortning alltmer brännande. Maskinell och teknisk utveckling och rationaliseringen i övrigt inom alla produktionsgrenar ha ju i hög grad höjt produktionsförmågan. Vi veta alla, att inom många arbetsområden produceras nu samma varumängd per anställd arbetare på endast *hälften* av den arbetstid, som behövdes för 15—18 år sedan. Med andra ord, produktionskapaciteten har inom många områden ökat till den dubbla och mera per anställd arbetare. Arbetarna ha emellertid inte fått sin dagliga arbetstid sänkt eller sin levnadsstandard höjd genom denna ökade produktionseffekt. Resultatet har i stället, som vi veta, blivit, att massor av arbetare kastats ut från arbetsplatserna, gjorts arbetslösa och avstängts från varje möjlighet att genom normalt produktivt arbete skaffa sig försörjning.

*Ang. vissa
ändringar i
arbetstids-
lagen.*

Ang. vissa ändringar i arbetstidslagen. (Forts.)

Vi anse, herr talman, att det är samhällets ofrånkomliga skyldighet att med kraft ingripa för att göra slut på detta oeffterrättliga tillstånd. Det måste göras klart för de storfinansiella krafter, som nu behärska naturrikedomar och produktionsmedel, att det arbetande folket skall ha rätt att tillgodogöra sig resultatet av utvecklingen och den stegrade produktionsförmågan. Detta måste då bli i form av höjd levnadsstandard och systematiskt genomförd arbetstidsförkortning. Vår motion innebär endast ett hävdande av detta klara rättskrav. Det kan inte få fortfara, att arbetsköparna skola ha rätt att bara kasta ut arbetarna i arbetslöshet, det ena tiotusentalet efter det andra, alltefter som den tekniska och maskinella utvecklingen går framåt. Som vi veta förhåller det sig så, att de ekonomiska makthavarna inte heller känna sig ha på minsta sätt något ansvar för dessa hundratusental, som exempelvis här i landet kastats ut från det produktiva arbetet och utesängts från det samma. Dessa får samhället, staten och kommunerna, taga hand om. De kapitalistiska makthavarna och deras representanter gå så långt i sin hänsynslöshet, att de inom olika samhällsinstitutioner med näbbar och klor arbeta emot, att dessa arbetslösa och rättslösa skola kunna erhålla den hjälp från samhällets sida, som de oundgängligen behöva för att kunna leva som människor.

En planmässig och förnuftigt organiserad produktionsordning skulle givetvis för länge sedan ha medfört en förkortning av arbetstiden och en höjning av det arbetande folkets levnadsstandard. Men vi veta, att så inte har skett. Emellertid kommer det nuvarande tillståndet att i längden bli ohållbart och ett ingripande på allvar från samhällsmaktens sida ofrånkomligt. Ser man nu på det utskottsutlåtande, som här föreligger, så få vi ju klart för oss, att några omedelbara och direkta åtgärder från riksdagens sida vill utskottet inte förorda. Utskottet anför bl. a., att spørgsmålet om ytterligare begränsning av arbetstiden är föremål för internationell prövning. Samma argument har också anförts tidigare, när frågan behandlats. Utskottet framhåller, att frågan om antagande av en principkonvention angående 40-timmars arbetsvecka skall upptagas till behandling vid den internationella arbetskonferensens sammanträde i Genève den 4 nästkommande juni. Jag har tidigare här i kammaren framhållit, att jag inte tror på möjligheten att finna en generell internationell lösning av arbetets reglering och förnuftiga organisation. Vi känna alltför väl gången av internationella arbetsorganisationens verksamhet. Utskottet har ju för övrigt i sitt utlåtande här erinrat om Washingtonkonventionens öde. Denna arbetstidskonvention antogs år 1919 och ännu, 16 år senare, har densamma inte ratificerats av de tongivande industriländerna. Inte ens Sverige har ratificerat densamma. Den erfarenhet man fått av dylika konventioner är sålunda allt annat än uppmuntrande, och jag tror och är övertygad om, att en eventuell ny arbetstidskonvention blir ingenting annat än ett betydelselöst Genèvepapper, som till ingenting förpliktar. Man måste därför starkare inrikta sig på åtgärder till lösning av detta problem i varje särskilt land.

Utskottet hänvisar nu i sitt utlåtande till arbetslöshetsutredningens nu avslutade undersökning och dess avgivna slutbetänkande. Utskottet säger, att frågan om arbetstidens förkortning som medel mot arbetslösheten ingående behandlats vid denna utredning. Jag kan, herr talman, inte underlåta att i detta sammanhang säga några ord om den saken, och vill då fästa uppmärksamheten på, att det inte förhåller sig så, som utskottet här gör gällande. Arbetslöshetsutredningen har ingalunda behandlat den här frågan ingående i sin utredning. Var och en, som tar del av det kapitel i arbetslöshetsutredningens betänkande, som handlar om arbetstidsförkortning, blir ganska snart

Ang. vissa ändringar i arbetstidslagen. (Forts.)

på det klara med, att det hela är ingenting annat än lösa skrivbordsfunderingar. Man blir helt enkelt förbluffad, när man ser, hur lättvindigt, för att inte säga lättsinnigt, herrar sakkunniga behandlat detta spörsmål. De herrar inom arbetslöshetsutredningen, som sysslat med denna fråga, ha tydligen bara suttit vid skrivbordet och sjunkit ner i »djupa» teoretiska funderingar, tuggat på pennskaftet, präntat och skrivit ett helt kapitel lösliga slutsatser. Så ser det åtminstone ut, när man tittar på detta betänkande. Jag vet inte, om herrar sakkunniga vilja räkna sig till de s. k. moderna författarna eller vart de skola hänföras. Emellertid är det beklagligt, att för arbetarklassen betydelsefulla och livsviktiga frågor skola bli behandlade på detta sätt av statligt tillförordnade utredningsmän. När detta teoretiska skrivbordskapitel i arbetslöshetsutredningens betänkande blivit färdigskrivet, har detsamma emellertid avslutats med ett litet stycke, som styrker de anmärkningar jag här gjort. Jag kan inte, herr talman, underlåta att anföra en del av det uttalande, som gjorts i detta avslutningsstycke. De sakkunniga säga där, att den allmänt ställda frågan om en arbetstidsförkortnings verkningar »kan överhuvud inte besvaras på annat sätt än som här skett, nämligen i *hypotetisk form*». De sakkunniga anföra emellertid, att det kanske ändå kan finnas någon smula värde i vad de här fört till trycket, och det skulle då, som de sakkunniga säga, bestå i, att vad som anförts i detta kapitel »visar, i vilka avseenden man måste erhålla ökad kännedom om faktiskt rådande förhållanden och om den konkreta utformningen av de tänkta bestämmelserna rörande arbetstidsförkortningen, för att en praktisk diskussion skall vara möjlig och bestämda slutsatser kunna dragas». Alltså erkänna arbetslöshetsutredningens »sakkunniga» herrar i detta stycke, att de behandlat denna fråga så lättvindigt, att icke ens en saklig *diskussion* kan upptagas i anslutning till deras utredning. Det är väl ändå ganska sällsynt, att en kungl. kommitté erkänner, att den skött sitt uppdrag på ett dylikt sätt.

Nu säger utskottet, att »utskottet är övertygat därom, att vad som sålunda i fråga om förevarande invecklade spörsmål hittills förekommit, och vad som i samma ämne inom den närmaste tiden kommer att åtgöras, skall föranleda Kungl. Maj:t att ägna nämnda spörsmål uppmärksamhet». Detta i själva sakfrågan välvilliga uttalande innebär, att riksdagen lägger saken i regeringens händer, och uttalandet måste även tolkas som en uppfordran till regeringen att ägna större intresse åt detta viktiga spörsmål. Regeringen bör därför känna sig skyldig att snarast möjligt vidtaga praktiska åtgärder för att få en genomgående arbetstidsförkortning planlagd och genomförd. Vad jag här anför i fråga om arbetslöshetsutredningens nonchalans beträffande detta spörsmål, bör också utgöra en anledning för regeringen att se till, att något snarast möjligt blir åtgjort. Det har i andra länder vidtagits långt gående åtgärder i detta avseende, och det är på hög tid, att några effektiva åtgärder vidtagas även här i landet. Det är för att söka få riksdagen med på ett beslut i positiv riktning, som vi framfört vår motion. Genom första kammarens beslut i onsdags har vårt förslag för denna gång fallit, och utskottets förslag kommer väl att godkännas även här i kammaren. Utskottets förslag innebär ju, såsom jag påpekat, även det ett steg i positiv riktning, till och med vill jag säga, i oväntat hög grad. Men såsom ett ytterligare understrykande av vår bestämda mening, att åtgärder *snarast möjligt* måste genomföras i den riktning vi angivit, yrkar jag, herr talman, bifall till vår motion.

Under detta yttrande hade herr andre vice talmannen övertagit ledningen av kammarens förhandlingar.

Ang. vissa ändringar i arbetstidslagen. (Forts.)

Herr **Hage**: Herr talman! Man borde kunna vara övertygad därom, att även om man avslår motionen och bifaller utskottets hemställan, kommer vederbörande regering att följa denna fråga med uppmärksamhet. Frågan är för övrigt föremål för internationell behandling, och denna behandling är så nära liggande, att frågan kommer att tagas upp i juni månad vid den konferens, som då skall hållas i Genève. Jag tror man kan inskränka sig till detta särskilt inför denna nästan tomma kammare, och från den utgångspunkten ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr andre vice talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till den i ämnet väckta motionen; och biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 12.

*Ang. reglering
av löne- och
arbetstidsför-
hållanden för
ungdom i
icke-industri-
ellt arbete.*

Å föredragningslistan fanns härefter upptaget andra lagutskottets utlåtande, nr 17, i anledning av väckt motion angående reglering av löne- och arbetstidsförhållanden för ungdom i icke-industriellt arbete.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 336, vilken behandlats av andra lagutskottet, hade herr *Henrikson m. fl.* föreslagit,

1) att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta undersöka och utreda möjligheterna för en lagstiftning syftande till bestämmelser om minimilön samt till effektivisering av redan befintliga bestämmelser angående maximalarbetsdag och semester för ungdom i icke-industriellt arbete, samt

2) att, i händelse riksdagen funne skäligt bifalla en annan av samma motionärer väckt motion (nr 337) om arbetstidens reglering, vid arbetstidslagens utformning måtte tillses, att i nu förevarande motion avsedda grupper icke komme »utan dess verkningskraft».

Utskottets hemställan innefattade, att förevarande motion icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Utskottets hemställan föredrogs; och yttrade därvid:

Herr **Henrikson**: Herr talman! Jag skall, eftersom frågan redan fallit i första kammaren, bara be att i korthet med hänvisning till den motivering, som anförts till motionen, få yrka bifall till densamma. Jag är alldeles övertygad om att dessa arbetstidsfrågor, dessa regleringsfrågor — i all synnerhet när det gäller sådana för de stora kategorierna av ungdom — komma att tvinga sig till en mycket stor uppmärksamhet inom en relativt snar framtid. Jag tror, att man utan överdrift kan säga, att andra lagutskottet, som i stort avtryckt sitt utlåtande över motionen från förra årets riksdag, icke till fullo insett den oerhörda utsvettning, som dessa ungdomar äro föremål för. En begäran om utredning, ett påkallande av statsmakternas intresse i dessa frågor anser jag vara en mycket rimlig begäran, och jag ber, herr talman, att få yrka bifall till vår motion.

Herr **Sandström**: Herr talman! Då motionären inskränkt sig till ett så kort begravningsstal över sin motion, skall jag inskränka mig till att endast yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad överläggning gav herr andre vice talmannen propositioner på de därunder gjorda yrkandena; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

§ 13.

Föredrogos vart efter annat

andra lagutskottets utlåtande, nr 18, i anledning, av väckt motion angående viss ändring i gällande bestämmelser för den obligatoriska statliga olycksfallsförsäkringen; samt

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 45, i anledning av väckta motioner om skärpning av straffet för förseelse mot lagen om hingstbesiktningstvång;

nr 46, i anledning av kamrarnas återförvisningsbeslut beträffande punkten 175 i utskottets utlåtande nr 1; och

nr 47, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående disponerande av avkastningen av statens hästavelsfond.

Kammaren biföll vad utskotten i dessa utlåtanden hemställt.

§ 14.

Härefter förelåg till avgörande bevillningsutskottets betänkande, nr 23, i anledning av väckt motion om lindring i skatten å motorfordon. *Ang. lindring i skatten å motorfordon.*

I en inom andra kammaren av herr *Lundell m. fl.* väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, nr 428, hade föreslagits, att riksdagen måtte besluta en lindring i skatten å motorfordon i huvudsaklig överensstämmelse med i motionen framställt förslag, innebärande dels nedsättning av skattens minimibelopp för egentlig personautomobil från 60 till 50 kronor, dels ock sänkning av den för varje påbörjat tal av 100 kilogram av personautomobils tjänstevikt minskad med 600 kilogram utgående skatten från 14 till 10 kronor.

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Sedan utskottets hemställan föredragits, lämnades på begäran ordet till

Herr **Lundell**, som yttrade: Herr talman! Den motion, som jag väckt tillsammans med åtskilliga av kammarens ledamöter från olika partier om sänkning av fordonsskatten på personautomobiler, har, som var och en ser, ej tillvunnit sig några sympatier i bevillningsutskottet. Det förefaller åtminstone mig, som om bevillningsutskottet skulle ha fått en sådan vana vid höjning av alla möjliga skatter och tariffer, att utskottet alldeles glömt bort, att det också en och annan gång borde kunna ifrågakomma en sänkning av skattesatser.

Man måste efter mitt förmenande säga sig, att tillfället för närvarande skulle vara ovanligt lämpligt till att sänka fordonsskatten eller möjligtvis — jag vill icke uttala mig så bestämt på den punkten — någon annan av de olika bilskatteformer som förekomma. Det är ju så, att för det löpande budgetåret, d. v. s. 1934/1935 beräknades de sammanlagda automobilskatteerna i förra årets statsverksproposition till 75 miljoner kronor. Den uppskattningen har sedan undan för undan undergått en successiv höjning. Så uppskattades det sammanlagt inflytande beloppet i november 1934 till 82 miljoner kronor. Nu meddelar bevillningsutskottet i sitt betänkande i den här frågan, att uppskattningen i februari 1935 gick på 88 miljoner kronor, och vid den uppskattningen har man ändå bara räknat med vad som flutit in under det första halvåret av löpande budgetår, alltså till den 31 december. Jag är övertygad om att, om man gjort en uppskattning på grund av de siffror, som man kunde ha

Ang. lindring i skatten å motorfordon. (Forts.)

för fordonsskatt, debiterad och influten omkring den 15 februari, skulle man ha kommit till en ännu högre siffra. Jag tror, eller är rättare sagt övertygad om, att man för löpande budgetår kommer till ett belopp av 90 miljoner kronor eller i trakten därav mot de från början förutsatta 75 miljonerna. — I fråga om nästa budgetår går Kungl. Maj:ts uppskattning i statsverkspropositionen ut på 85 miljoner kronor. Skulle den uppskattningen visa sig ligga lika mycket i underkant som uppskattningen för löpande budgetår redan visat sig ligga, kommer man i verkligheten upp till 98 miljoner kronor eller kanske till 100 miljoner kronor. Det är ju en mera osäker uppskattning, om stigningen under kommande budgetår kan bli lika stor som under nu innevarande, men i varje fall är det icke någon anledning att tro, att det skall bli en *sänkning* under det kommande budgetåret. När förhållandena ligga till på det sättet, att man har rätt goda utsikter att komma upp till 98 eller kanske 100 miljoner kronor för nästa budgetår mot de i statsverkspropositionen för 1934/1935 beräknade 75 miljoner kronorna i samlade automobilskatte, tycker man det vore gott utrymme för en så blygsam sänkning som den, som föreslås i den av oss väckta motionen.

I den motionen har räknats med att den sänkning, som föreslås i fordonsskatten på personbilar, skulle i första hand kunna medföra en sänkning i det i fordonsskatt inflytande beloppet å 3 eller 3.5 miljoner kronor under förutsättning att skattesänkningen icke hade inflytande på utvecklingen. Men det är en förutsättning, som är ohållbar, ty lägre skattesatser medföra ökade bilköp, och de ökade bilköpen göra, att det i fordonsskatt inflytande beloppet blir kanske i huvudsak restaurerat till det beräknade, och dessutom innebär ökningen av bilköpen en ökning av inflytande gummi- och bensinskatte, så att i stället för en sänkning med 3.5 miljoner kronor kan man med stor sannolikhet räkna med att den föreslagna sänkningen icke leder till mera än en sänkning på omkring en miljon kronor i de bilskattemedel, som flyta in, och det är till och med möjligt, att det icke blir någon sänkning alls. Nu tillåter jag mig fråga, om det icke, därest bilskattemedel i verkligheten komma att flyta in med 10 eller möjligen 15 miljoner kronor mera än som beräknats i statsverkspropositionen, under sådana förhållanden skall kunna finnas utrymme för en så blygsam liten sänkning som en miljon kronor. Finnes det icke vid ett sådant tillfälle utrymme för en sänkning, så finnes det väl aldrig.

Bevillningsutskottet har icke alls brytt sig om den synpunkt, som jag här nu har framfört. Utskottet tar icke ens ställning till frågan, huruvida det belopp, som kan väntas inflyta, blir större än som beräknats i förslaget till riksstat, och det tar inte ställning till om det kan väntas flyta in vida mer i bilskattemedel än som kan väntas behövas för det ändamål, som avses att täcka med bilskattemedlen, alltså underhåll och utbyggande av vägnätet, naturligtvis i den mån detta underhåll och detta utbyggande rimligtvis bör påföras motortrafiken. Vi veta ju av sakkunnigas undersökningar och utlåtanden, senast från 1931 års väg- och brosakkunniga, att motortrafiken för 1932/1933 med det belopp, som då inflöt och användes för vägändamål, ansågs till fullo bestrida de kostnader, som rimligen borde åligga motortrafiken att bestrida.

Sådana överväganden gör bevillningsutskottet icke alls, utan den enda synpunkten i dess betänkande är, att man icke bör rubba den procent, som inflytande fordonsskatt utgör av de sammanlagt inflytande automobilskattemedlen. Man säger, att den har sjunkit. Man visar i betänkandet, hur den 1929/1930 var 36.7 % och att den sedan har sjunkit undan för undan, så att för 1933/1934 utgör fordonsskatten icke mera än 27.9 % av de sammanlagt inflytande automobilskattemedlen. Bevillningsutskottets betänkande går helt och hållet ut på en omsorg om att denna procentsats icke ytterligare skall sjunka. Det

Ang. lindring i skatten å motorfordon. (Forts.)

kan vara av intresse att skärskåda närmare detta argument, som bevillningsutskottet för fram såsom det viktigaste, ja, icke bara såsom det viktigaste utan såsom det enda. Vad kan vara orsaken till att den procentatsats, som fordonsskatten utgör, sjunker? Det beror icke på någon sänkning av fordonsskatten, ty den har höjts i huvudsak undan för undan. Vi hade först en multiplikator av 8, så en av 10 och år 1932 ha vi fått en av 14, fastän det samtidigt blev visst skattefritt avdrag i vagnsvikt, innan den multiplikatorn anbringades. Trots att man har höjt multiplikatorn, har fordonsskattens andel i de samlade bilskattemedlen sjunkit. Jag menar detta är ganska naturligt, och det visar, att fordonsskattesatserna ha varit för höga. De ha icke varit för låga, utan det visar, att de varit för höga. Det visar, att de personer, som kunnat väntas använda sig av motorfordon för att köra endast något 5—600-tal mil om året, av skatten påverkats till att avstå från att köpa motorfordon och i stället åkt med trafikbil, omnibus o. s. v. De bilar, som finnas, ha sålunda fått köra flera person- och tonkilometer, under det att dessa bilar, som skulle ha kört ett färre antal mil om året, ha reducerats. Och det måste bli så, om man håller relativt höga fordonsskatter. Då håller man tillbaka numerären av sådana bilar, som användas endast några hundratal mil om året. Det är dessa bilar, som betala relativt stor del av sina skatter i fordonsskatt och relativt liten del i bensin- och gummiskatterna.

Om nu bevillningsutskottet står på sig med sina synpunkter att icke sänka fordonsskatten för att icke skjuta ned procentalet ytterligare, vinner utskottet endast det, att trafiken koncentreras ännu mera på sådana bilar som finnas. De få köra flera mil, och sådana bilar, som köra få mil om året, minskas undan för undan. Skulle eventuellt bevillningsutskottet försöka hjälpa upp saken genom att höja skatten på motorfordon, då är jag övertygad om att vad utskottet kommer att vinna blir precis motsatsen till vad det åsyftar. Procentsatsen komme att ytterligare sjunka på grund av en ytterligare koncentration av trafiken. Detta vill jag ha sagt om detta procental, som bevillningsutskottet lägger så mycken vikt vid.

Därutöver vill jag fråga: är det rimligt att fästa så stort avseende vid ett sådant procental, då detta procental, som sjunkit till 27.9 %, är medeltalet mellan så olika procenttal som dem, som framkomma på last- och trafikbilar och omnibusar, där fordonsskatten utgör omkring 8, 10 à 12 % av skattebördan, och det procental, som framkommer för svagt utnyttjade personautomobiler, där fordonsskatten utgör 50, 60 à 70 % av hela skattebördan? Är det rimligt att ta medeltalet av dessa olika kvantiteter och sedan anföra det såsom en särskilt viktig sak att bibehålla ett sådant medeltal i ett visst läge? Rimligare vore väl ändå, om man ginge in för den principen att lägga beskattningen så, att varje bil borde så långt som möjligt betala sin del av kostnaderna för vägnätets underhåll och utveckling. Om man går ut ifrån detta såsom en grundprincip, kommer man snart fram till att få bort fordonsskatten helt och hållet eller i varje fall minska den eller kanske göra den blott till en registreringsavgift eller något i den vägen.

Sedan bör man väl i fråga om bilismen, såsom man gjort i många andra länder, lägga vikt vid att automobilen icke skall vara någon lyxartikel, som skall hållas tillbaka genom en lyxbeskattning, utan man skall tänka på den såsom en stor produktionsvara och en stor konsumtionsartikel, som är av allra största betydelse för att förhindra, att arbetslöshet uppstår i ett samhälle. Vi räkna kanske med att ha rätt mycket bilar här i Sverige. Jag ser emellertid av en uppgift i statistisk årsbok, att de egentliga automobilerna — motorcyklarna alltså icke medräknade — uppgå till ett sådant antal, att vi ha 41 invånare på varje bil, person- eller lastbil, under det att man i Förenta Sta-

Ang. lindring i skatten å motorfordon. (Forts.)

terna har 5 invånare på varje bil. Vi ha ganska långt kvar, innan vi komma fram till en sådan popularisering av detta samfärdsmedel, som efter mitt förmenande är nyttig och önskvärd.

Härefter vill jag säga ett par ord om ett uttryck, som bevillningsutskottet använt i sitt betänkande. Det talar om en överflyttning av skattebördan, då utskottet säger: »För personer, som i jämförelsevis ringa utsträckning utnyttja sina automobiler i trafik, skulle ett överflyttande av skatt från fordonen till förbrukningsartiklarna givetvis innebära en fördel. En sådan överflyttning skulle däremot strida mot de intressen, som förefinnas hos ägare av i yrkesmässig trafik eller eljest i intensiv drift begagnade automobiler.» Vad är det för anledning att framföra detta i anledning av en motion, däri man icke föreslagit någon som helst överflyttning av skattebördan utan däri det föreslagits en sänkning av fordonsskatten å personautomobiler? Det innebär icke någon ökning av skattebördan eller någon ökning av det belopp, som skulle utgå i form av bensin- och gummiringskatt. Det är icke alls tal om någon överflyttning. Detta uttalande av utskottet hänger efter mitt förmenande fullständigt i luften. Det är mycket möjligt att man skall kunna komma till en sänkning även av de direkta konsumtionsskatterna, så rikligt som automobilskattemedlen flöda in. Det håller jag för ganska möjligt. I så fall skulle emellertid naturligtvis bevillningsutskottet icke *nu* ha kommit med detta betänkande utan väntat därmed till närmare slutet av budgetåret, då man säkrare kan bedöma vad som under detta budgetår influtit och även säkrare kan uppskatta vad som under nästa budgetår kan vara att vänta. Då hade man kanske — jag håller det för mycket sannolikt — kunnat företaga, förutom den sänkning av fordonsskatten, som vi här i vår motion föreslagit, även en sänkning av bensin- och gummiringskatterna, för såvitt man vill gå in för den princip, som jag och mina medmotionärer hålla för den rätta, nämligen att dessa bilskattemedel i huvudsak skola avses för de ändamål, som de från början ändå varit avsedda för, alltså för underhåll och byggande av vägar i den mån, kostnaderna härför rimligen böra belasta motortrafiken.

Bevillningsutskottet är ju enigt i sitt utlåtande, och det lönar sig därför naturligtvis icke så särskilt mycket att här begära votering, då läget är sådant. Annars kunde det vara nog så frestande. När jag samtalat med olika bilintresserade om den föreslagna skattesänkningen, har jag en och annan gång hört dem ha den uppfattningen, att det går nog icke att få igenom någon skattesänkning i riksdagen, så länge icke åtminstone hälften av kammarens ledamöter och en till ha egna bilar. Det kunde vara ganska frestande att inför det påståendet begära votering för att se efter om det håller streck, vad angår andra kammaren. Emellertid skall jag för närvarande inskränka mig till att yrka bifall till den väckta motionen och alltså avslag på utskottets betänkande. — Man kan, såsom jag redan sagt, vänta sig, att bilskattemedlen under nästa budgetår komma att ge 10 eventuellt 15 miljoner kronor mer än vad man förutsett i årets statsverksproposition, och skulle det då icke kunna finnas utrymme för denna måttliga reduktion som uppskattas till 1 miljon kronor?

Jag yrkar bifall till den väckta motionen.

I detta anförande instämde herrar *Osberg, Nilsson* i Antnäs och *Persson* i Grytterud.

Vidare anförde:

Herr *Ericson* i Boxholm: Herr talman! Motionären har tydligen känt sig illa berörd av den behandling, som hans motion rönt i bevillningsutskottet,

Ang. lindring i skatten å motorfordon. (Forts.)

men herr Lundell är icke den första, som fått sin motion avslagen, och därför bör han taga detta tämligen lugnt. När han såsom motiv för sin framställning framhåller, att bilskatten kommer att ge betydligt mera än finansministern räknat med — han tror, att den innevarande budgetår kommer att uppgå till 90 miljoner kronor och nästa år till omkring 100 miljoner kronor — får han ursäkta, om bevillningsutskottet tror mera på vad riksräkenskapsverket och finansministern räkna med än på de belopp, som herr Lundell försöker övertyga bevillningsutskottet vara de riktiga. När den nuvarande bilskatten år 1932 infördes för att skaffa mera pengar för vägväsendet, skedde en allmän höjning av beskattningen av motortrafiken. Emellertid böra vi komma ihåg, att fordonsskatten då ökades med blott 11 %, medan bensinskatten ökades med 25 % och gummiringsskatten med 75 %. Alltså erhöll redan då fordonsbeskattningen en förmån gent emot beskattningen av bensin och gummiringar. Det beslut, som fattades år 1932, var principiellt i stil med vad som 1931 års riksdag och bevillningsutskottet begärt ifråga om fördelningen av skatterna på de olika beskattningsdelarna. Då sade nämligen bevillningsutskottet: »Så-lunda hade de grundläggande principerna för då gällande beskattning bibehållits, nämligen att denna skulle drabba såväl innehavet av automobil som även och främst utgå i förhållande till den omfattning, i vilken automobilerna brukas.» Det är helt naturligt, att om det är någon, som har en personautomobil men begagnar densamma i mycket ringa utsträckning, tycker han, att det är hårt att betala en hög fordonsskatt. Nu är det emellertid så, att då denna fordonsskatt infördes räknade man ändå med att även innehavare av personbilar borde betala sin del av de medel, som behövdes för iordningställande av goda och bra vägar, som även dessa bilar någon gång använda, och därför kan det också försvaras, att de lämna sin tribut till de medel, som på detta sätt uttagas för vägväsendet.

När herr Lundell och hans medmotionärer uteslutande begära, att skatten skall sänkas på personautomobiler, är det helt naturligt, att utskottet ansett detta såsom en överflyttning, därför att då utskottet icke har en sådan sangvinisk tro att få in så mycket bilskattemedel, som herr Lundell räknar med, är det helt naturligt, att om man skall kunna få in tillräckligt med pengar för vägväsendet, måste denna minskning av fordonsskatten kompenseras genom höjning av skatten på förbrukningsartiklarna. Dessutom böra vi i detta sammanhang icke glömma, att vi vid de senaste riksdagarna haft före motioner, däri man begärt lindring av skatten för sådana bilar, som gå i yrkesmässig trafik, nämligen mjölkbilarna, och man kan ifrågasätta, om icke det i sådana fall bör kunna vara mera motiverat att tillmötesgå motionerna i *det* avseendet än då det gäller speciellt personautomobiler. Eljest måste man ju säga, att det sker en orättvisa gent emot dessa bilar, om personautomobilerna skola få en särstående skattelättnad.

Såsom frågan nu ligger till och då vi icke genom den motivering, som motionärerna presterat, blivit övertygade om att det är behövt att rubba på det, som antogs 1932, ha vi inom utskottet ansett oss böra yrka avslag på den föreliggande motionen, men vi ha samtidigt med hänsyn till den utveckling, som på detta område sker, uttalat, att det kanske blir nödvändigt, att tämligen snart taga upp detta problem och därvid taga under övervägande, huruvida den nuvarande fördelningen av beskattningen är den riktiga. För närvarande anse vi emellertid, att någon ändring icke bör företagas.

Jag ber att med dessa ord få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Olofsson i Digernäs: Herr talman! Motionären i den föreliggande frågan har så utförligt angivit skälen för sin motion, att jag skulle kunnat nöja

Ang. lindring i skatten å motorfordon. (Forts.)

mig med att instämma med honom, men jag vill ändå i korthet säga några ord.

Det är väl knappast någon skatt, som drabbar så orättvist som just denna fordonsskatt. Den är orimligt orättvis, just därför att bilar användas så olika. Den ene har t. ex. sin bil för att komma till närmaste stad eller närmaste station någon gång, kanske en gång i veckan eller var fjortonde dag, men dessemellan står bilen. En annan brukar sin bil och förtjänar pengar på den och kan betala bilen med inkomsten av den körning, han har. Detta gör, som sagt, att skatten blir så orimligt orättvis. Det vore då väl mera rättvist att sänka skatten på själva fordonet och hellre lägga till en smula på bensinen och ringarna, ifall man nödvändigt vill komma upp till samma inkomst för staten. Jag har hört sägas, att t. ex. i Amerika 16 dollars av skatten ligga på själva fordonet och resten ligger på ringarna och bensinen. Skulle man icke hos oss kunna gå ungefär samma väg? Den nuvarande skatten är så oskäligt hög, att jag tror, att vi icke ha någon skatt, som kan betraktas som så orättvis som just denna.

Det finns också andra skäl, som kunna anföras för denna lilla sänkning, som jag tycker, att vederbörande borde kunna bifalla. Det innebär, såsom jag förut sagt, en relativt liten summa, och man kan räkna med att bilskatte-medlen under innevarande budgetår uppgå till betydligt större belopp än vartill de upptagits i budgeten, och att de för nästa år komma att gå ännu högre. Jag har icke någonstans sett en så livlig bilhandel som i Stockholm. Nu t. ex. för några dagar sedan kom upp till Stockholm direkt från Amerika en båt med 222 bilar för en firmas räkning. De skola naturligtvis försälgas och komma att gå åt. Det är min övertygelse, ty handel med bilar är så ovanligt stor, och därför är det icke någon fara för att statens inkomster på bilskatte-medlen komma att minskas utan de komma att ökas. I sådant fall borde man väl kunna skipa någon smula rättvisa. Jag ber att få yrka bifall till motionen.

Herr Brännström i Skellefteå: Herr talman! Jag begärde ordet, därför att den ärade motionären i början av sitt anförande tycktes förmena, att bevillningsutskottets ställningstagande till denna motion skulle bero på en dålig vana hos bevillningsutskottet att endast höja men aldrig sänka en skatt. Jag försäkrar, att ett sådant förmodande är nog fullkomligt oriktigt. Det är emellertid andra förhållanden, som kunna vara avgörande för utskottet, och om jag skulle koncentrerat ange de skäl, som jag tror varit avgörande för utskottet i denna fråga liksom i så många andra skattefrågor, skulle jag vilja säga, att i allmänhet äro skattefrågorna av så invecklad natur, att det icke är så lätt för utskottet att föreslå en sådan ändring som den ifrågasatta. Dels får man lov att taga hänsyn till minskningen av inkomster, som kanske redan på sätt och vis tagits i anspråk i den uppgjorda budgeten, dels får man taga hänsyn till, huru det verkar, om det blir en ändring i de grundsatser, som man gått in för, när man införde skatten. Det är med andra ord synnerligen svårt för bevillningsutskottet att på en enskild motionärs framställning föreslå en skatteändring, då utskottet icke kan på den tid, som i allmänhet står utskottet till buds, verkställa de utredningar, som äro nödvändiga, när det gäller att borttaga eller sänka en skatt.

Här säger nu motionären, att bilskattemedlen inflyta ju så rikligt, att man borde kunna vara med om denna lilla sänkning och den obetydliga nedprutning, som det här talas om. Ja för all del! Jag skall emellertid herr talman, passa på att säga till den siste ärade talaren, när han betecknade denna fordonsskatt som särskilt orimligt orättvis, att det torde väl ändå knappast vara möjligt, att

Ang. lindring i skatten å motorfordon. (Forts.)

med denna lilla reform få denna olägenhet avhjälpt. Frågan måste nog tagas upp i ett större sammanhang, om man skall få denna påstådda orättvisa avhjälpt. Nu har motionären både i motionen och även i sitt anförande velat göra gällande, att bilskattemedlens användning för vägunderhållet skulle ha föranlett en väglyx, ett slöseri inom vägväsendet, som man borde försöka att stävja, och han pekade också på att statsrevisorerna i år gjort en omförmålan i det avseendet. Ja för all del, när något förekommer, som kan betecknas såsom väglyx, bör det motarbetas. Det bör givetvis icke få förekomma. Om man emellertid tar del av den förklaring, som väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har avgivit i anledning av statsrevisorernas anmärkning, så visar det sig, att det finns icke så särdeles mycket kvar av denna anmärkning, försåvitt det gäller saker, som väg- och vattenbyggnadsstyrelsen haft något att göra med eller skolat tillse. Det är alltså endast mera lokalt betonade lyxåtgärder på vägväsendets område, som det kan vara fråga om.

När riksdagen nu så sent som år 1932 har avvägt dessa skatter, såväl fordonsskatten som bensin- och gummiringsskatten, så har bevillningsutskottet ansett, att man icke nu bör ändra på fordonsbeskattningen. Jag vill emellertid framhålla, att jag kan ansluta mig till den tankegången, att när bilskatterna flöda så rikligt, att de fullt täcka de utgifter, för vilka de äro avsedda, kan man börja tala om en sänkning av beskattningen. I så fall skall också denna sänkning avvägas så, att man i möjligaste mån och på ett rimligt sätt skipar rättvisa mellan de olika skatteobjekten. Jag förmodar nämligen, att man allttjämt kommer att uttaga både konsumtionsskatter och motorfordonsskatt. Jag är emellertid icke övertygad om att motionärerna ha rätt, när de förmena — herr Lundell framhöll också samma sak i sitt anförande — att vägkostnaderna redan skulle vara fullt täckta med bilskattemedlen. Man skall dock komma ihåg, att vägskatten för de väghållningsskyldiga icke har sänkts utan i allmänhet ligger högre än före den tid, då bilismen kom till. Det kan ju bero på utvecklingen av vägväsendet men är i alla fall ett faktum, och så länge så är fallet, kan man dock icke så tvärsäkert påstå, att man redan nu skulle kunna sänka bilskatterna. I varje fall har icke bevillningsutskottet ansett sig kunna gå med på det påstående, som i detta fall blivit gjort. Då riksdagen, som jag nyss sade, så sent som år 1932 har avvägt dessa skattesatser, bör man icke nu gå in för en ändring, utan den frågan får nog tas upp i ett annat och större sammanhang, när tiden härför befinnes mogen.

Jag tror icke, att motionären skall behöva vänta så länge, som han antydde, då han gjorde gällande, att någon sänkning av bilskatterna icke skulle kunna komma till stånd, förrän halva antalet riksdagsmän plus en hade skaffat sig bil. För egen del skulle jag i så fall redan vara anhängare av motionärernas förslag, då jag har bil, men från den synpunkten har jag ej betraktat frågan och jag förmodar, att herr Lundell också så småningom skall komma till samma insikt som jag, att när man sitter i ett utskott, som har att behandla skattefrågor, så är det icke så lätt att gå med på förslag om ändringar. Det är så många hakar och gäller så invecklade saker, att man får nog titta både en och två gånger på en sak, innan man kan våga ta ansvaret för en reform.

Jag ber med dessa ord att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr talmannen återtog nu ledningen av förhandlingarna.

Herr Äqvist: Herr talman! Det är givet, att om man kunde sänka bilskatten, vore det välkommet för dem, som ha bilar, men enligt min uppfattning är det för närvarande icke möjligt att gå fram på den vägen. Jag skall icke alls här gå in på fördelningen av beskattningen och om det kan vara lämpli-

Ang. lindring i skatten å motorfordon. (Forts.)

gare att lägga mera på bensinen och ringarna och mindre på själva bilarna. Det är möjligt, att det skulle vara riktigt, men det samlade beloppet behöva vi i alla fall få in. Kunna vi med de nuvarande skatteinkomsterna i något hastigare tempo förbättra våra vägar, så vore det också mycket lämpligt, att så sker. För min del har jag icke i det län, som jag representerar, hört någon klaga över skatten på bilarna, och det finns ändå rätt mycket bilar i detta län.

Man skall i detta sammanhang icke heller glömma den konkurrens, som lastbilarna utöva mot statens järnvägar. Med tanke på denna konkurrens måste man ju erkänna, att det icke förefaller så säkert, att skatten på bilarna skulle vara för hög. För att bilarna och järnvägarna skulle bli fullt jämställda, måste också skatten på bensin och ringar tillsammans vara åtminstone i nuvarande höjd. Det är ju dock även andra omständigheter, som gör, att det kan vara fördelaktigare att forsla varor med lastbilar än med järnväg, ty med bilar kan man få fram varan direkt till mottagaren, medan man vid järnvägstransport i alla fall måste lasta om varan för att få den utkörd.

När herr Olofsson i Digernäs framhöll, att han icke något år har iakttagit en så livlig bilhandel som i år, så är detta ju ett bevis för att allmänheten även med nuvarande beskattning anser sig ha råd och fördel av att använda bilar. Det talar, synes det mig, alltså snarare för att man icke skall behöva sänka skatten.

Herr Lundell citerade ett uttalande om att ställningstagandet till denna fråga skulle bero på i vad mån riksdagsmännen själva ägde bil eller ej. Jag måste för min del säga, att jag tycker det var ett dåligt betyg, som herr Lundell därvid gav riksdagsmännen, vare sig det nu var hans egen uppfattning eller han endast anförde det. Jag tror icke det finns en enda riksdagsman, som låter en dylik sak få vara avgörande för hans ställningstagande till skattefrågan. Man söker nog se frågan ur allmännyttans synpunkt och bedömer den därefter. För egen del använder jag en hel del bilar i min verksamhet, men det skulle aldrig falla mig in att taga hänsyn därtill vid bedömandet av denna fråga. Jag ber för min del att få protestera mot detta herr Lundells uttalande. Jag kan icke godkänna detsamma.

Jag kan icke finna, att det finns någon anledning att i nuvarande läge gå med på en förändring av bilbeskattningen och ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Lundell: Herr talman! Jag skall be att få säga några ord i anledning av de invändningar, som blivit gjorda under debatten. Jag skall börja med den egentliga utskottsopponenten, om jag så får kalla herr Ericson i Boxholm.

Han uttalade sig mycket skeptiskt om mina beräkningar över bilskattemedlen och tycktes anse, att det endast var tomma spekulationer från min sida, när jag påstod, att bilskattemedlen innevarande budgetår mycket väl skulle kunna uppgå till 90 miljoner kronor i stället för förutberäknade 75 miljoner och för nästa budgetår möjligtvis till 100 miljoner kronor. Jag vill då påpeka för herr Ericson i Boxholm, om han icke lagt märke till det förut, att uppskattningen av det inflytande skattebeloppet för innevarande budgetår har undan för undan stigit. Det räknades först med 75 miljoner och uppskattades sedan i årets statsverksproposition till 82 miljoner och har nu i bevillningsutskottets eget betänkande uppskattats till 88 miljoner. Det kan ju hända, att herr Ericson i Boxholm icke lagt märke till att denna siffra 88 miljoner står upptagen i bevillningsutskottets eget betänkande. — Det kan väl då icke heller anses vara ett så förfärligt överskridande av det sannolika,

Ang. lindring i skatten å motorfordon. (Forts.)

om jag säger, att jag tror, att det skall komma att uppgå till 90 miljoner eller 2 miljoner mera än vad väg- och vattenbyggnadsstyrelsen nu har kommit till på grund av uppskattningar för enbart första halvåret. Jag har redan förut framhållit, att fordonsskatten inflyter huvudsakligen i februari månad. Hade man gjort en uppskattning nu, sedan fordonsskatten till sin övervägande del finnes redovisad hos överståthållarämbetet och hos länsstyrelserna, hade man betydligt bättre kunnat bedöma den slutsiffra, som vi skola komma till, än när man endast inskränkt sig till siffrorna för första halvåret. Jag tycker, att bevillningsutskottet mycket väl hade kunnat göra en sådan förfrågan för att få en senare uppskattning. Om det uppsving, som varit rådande under år 1934, fortsätter även innevarande år, tror jag icke heller det på något sätt är en för hög siffra, när man gör gällande, att vi nästa år skola komma upp till 98 å 100 miljoner kronor.

Sedan sade herr Ericson i Boxholm, att även fordon, som användas ganska litet, alltså sådana personbilar, som jag talat om och som köras kanske några hundra mil om året, få bära något av vägskattebördan. Ja, men här är ju icke fråga om att alldeles taga bort fordonsskatten. Åtminstone ha vi icke i motionen föreslagit något sådant. I själva verket bära dessa bilar i förhållande till de totala utgifterna för bilkörningen för närvarande en större del av skatt än de bilar, som köras mera, just därför att fordonsskatten drabbar dem så hårt i jämförelse med de rena konsumtionsskatterna.

Herr Ericson i Boxholm ville också göra gällande, att förslaget skulle innebära en orättvisa mot lastbilarna, då de icke skulle få någon del av den nu föreslagna sänkningen. Jag påpekade dock i mitt förra anförande, att för dessa lastbilar fordonsskatten väger mycket mindre än för personbilarna, och skatterna överhuvud taget väga mindre för dem i förhållande till övriga utgifter än för personbilar med låg utnyttjning. Jag har också framhållit, att jag naturligtvis på intet sätt är emot en sänkning även för lastbilarna just för den beskattning, som drabbar dem hårdast, alltså skatten på bensin och gummiringar, i den mån det visar sig, att de inflytande bilskattemedlen äro så rikliga, att det kan ske någon sänkning till större belopp. Den sänkning, som jag och mina medmotionärer ha föreslagit, har ju kalkylerats till endast omkring en miljon kronor av alla de många miljoner, som i verkligheten kunna väntas flyta in.

Jag skulle sedan vilja säga några ord till herr Brännström, när han framhåller, att skattefrågorna äro av så invecklad natur och att det är så många olika saker att taga hänsyn till, att man icke kan gå med på någon ändring i gällande skattesatser, innan man först fått utreda saken ytterligt noga. Han sade också direkt, att man icke kan i anledning av en enskild motion företaga någon ändring i skattesatser på grund av omöjligheten att få tillräcklig utredning. Jag skulle då vilja fråga honom: Skall man tolka detta så, att bevillningsutskottet anser sig pliktigt att i alla väder följa den sittande regeringen? Man kan ju knappast komma till en annan slutsats. Man har åtminstone tidigare räknat med att bevillningsutskottet skulle vara riksdagens mest självständiga utskott. Det är väl icke för intet, som bevillningsutskottets utlåtanden kallas för *betänkanden*, under det att de andra utskottens utlåtanden kallas för utlåtanden. Det skulle visa, att det skulle förefinnas något större betänksamhet och självständighet hos bevillningsutskottet. Åtminstone tror jag det är grunden för denna olika beteckning. Det står i grundlagarna, att svenska folkets urgamla rätt att sig beskatta utövas av riksdagen allena. Detta lägger ju i bevillningsutskottets hand en alldeles särskild makt. Skall man då verkligen säga något sådant som att på en enskild motion kan det ej företagas någon skattesänkning? Det måste ju be-

Ang. lindring i skatten å motorfordon. (Forts.)
tyda, att bevillningsutskottet skulle vara fullkomligt beroende av Kungl. Maj:ts förslag. Bevillningsutskottet har möjlighet, menar jag, att självt utreda vad helst utskottet vill.

Herr Brännström ville göra gällande, att vad som sagts i motionen om väg-lyx skulle vara av ganska omtvistad verklighet. Han erkänner visserligen, att statsrevisorerna ha kommit med ett sådant uttalande, men framhåller, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har sagt, att det icke finns tillräcklig grund för revisorernas uttalande. Vore det emellertid icke lämpligt, att riksdagen hölle mera på sina revisorers uttalanden än på andras? Det tycker åtminstone jag skulle ligga nära till hands.

Sedan sade herr Brännström, att riksdagen har så sent som år 1932 avvägt dessa skattesatser och att man icke så kort tid efteråt bör göra en ändring. Ja, men herr Brännström, vi få väl ändå tänka på att 1932 hade vi en kris av mycket svårartad natur. Man visste icke vad man skulle kunna få in av bilskattemedel utan måste vara försiktig. Jag kan mycket väl förstå, att man då icke ville tänka på en sänkning. Nu ha vi emellertid helt andra konjunkturer. Det ser man ju av de successiva höjningarna i de uppskattade bilskattemedlen. Skulle icke en sådan total omsvängning av situationen kunna inverka på bevillningsutskottets ställningstagande i en skattefråga? Det tycker jag skulle ligga mycket nära till hands.

Herr Brännström sade sig vara mycket tveksam om huruvida man verkligen kan säga, att motortrafiken betalar den del av vägkostnaderna, som lämpligen bör åvila densamma. Det kan man naturligtvis ha mycket olika uppfattningar om, och jag är icke på något sätt någon auktoritet i denna fråga, men just därför stödde jag mig också på ett uttalande av 1931 års väg- och brosakkunniga, vilka ju blevo direkt tillfrågade om hur det kunde förhålla sig med den saken och avgåvo sitt svar härå till Kungl. Maj:t den 19 augusti 1933. De sakkunniga sluta på följande sätt: »Med den nu föreslagna fördelningen skulle övriga av vägväsendet intresserade parter betala något mindre än före motortrafikens genombrott, vadan det ej finnes fog för talet, att motortrafiken är gynnad på bekostnad av andra trafikintressen. Tvärtom kan hävdas, att motortrafiken för närvarande fullt bär den andel av väghållningen, som svarar mot dess användning av vägarna.»

Detta var alltså det resultat, till vilket dessa sakkunniga kommo, och den lilla erfarenhet jag har stöder detta uttalande. Jag menar, att vi måste anse, att detta är det faktiska förhållandet. Åtminstone gör jag det. Då voro ändå de inflytande bilskattemedlen lägre än de äro nu. De uppgingo det året, vill jag minnas, till mellan 72 och 73 miljoner kronor.

Till slut skall jag endast säga ett enda ord till herr Åqvist, som förmenade, att herr Olofsson i Digernäs genom att tala om den livliga bilhandeln i år i någon mån hade motbevisat sig själv. Herr Åqvist menar nämligen, att detta skulle visa, att en skattesänkning icke behövs. Ja, men vad herr Åqvist sade bevisar icke, att, om man sänkte bilskatten, icke bilhandeln skulle bli ännu livligare. Å andra sidan visar det också, att är bilhandeln så livlig, så bör man verkligen få in det belopp i bilskattemedel, som uppskattningarna ha kommit fram till, och då finns det mycket väl rum för en sänkning av fordonsskatten i den blygsamma omfattning, som föreslagits i motionen.

Jag ber med stöd av det nu sagda att ännu en gång få yrka bifall till motionen.

Herr Lindmark: Herr talman! Jag för min del delar i mångt och mycket motionärernas uppfattning i denna fråga. De rikligt inflytande automobilskattemedlen motivera säkerligen, att en omläggning av denna beskattning

Ang. lindring i skatten å motorfordon. (Forts.)

inom kort bör äga rum, och vid en sådan blivande omläggning av automobilskatten synes det mig vara självfallet, att en sänkning skall äga rum i fråga om den del av beskattningen, som rör fordonsbeskattningen. Eventuellt kan det också bli fråga om en ökning eller i allt fall en reglering av de övriga två skatterna, bensinskatten och gummiskatten.

När jag läste utskottets utlåtande på denna punkt, så fäste jag mig vid en formulering, som jag tycker icke är fullt riktig. Det heter nederst på sidan 5: »För personer, som i jämförelsevis ringa utsträckning utnyttja sina automobiler i trafik, skulle ett överflyttande av skatt från fordonen till förbrukningsartiklarna givetvis innebära en fördel. En sådan överflyttning skulle däremot strida mot de intressen, som förefinnas hos ägare av i yrkesmässig trafik eller eljest i intensiv drift begagnade automobiler.»

Yttrandet är givetvis i och för sig riktigt men får icke tjäna som ett motiv till att man icke skulle söka en ändring i grunderna för beskattningen. Det får icke alls läggas de synpunkterna på frågan, huruvida man tjänar ett visst intresse, deras, som begagna bilen föga, eller deras, som begagna den mycket; utan skatten skall givetvis läggas så jämnt och rättvist som med hänsyn till förhållandena är möjligt.

Jag kan givetvis icke giva något recept på, med vilken procent fordonsskatten skall deltaga i den totala automobilskatten. För närvarande synes den utgå med 27 procent. Men jag vill likväl uttala, att sannolikt skulle man vara på ett rättvisare plan, om man låte delaktigheten stanna vid cirka 15 procent. Jag tillät mig 1932, när avvägningen sist ägde rum i fråga om automobilskatten och dess olika grenar, att i en motion yrka på en betydande höjning av gummiskatten och i motsvarande grad minskning av fordonsskatten. Jag har samma uppfattning kvar fortfarande, att det är icke rätt, som det nu är, att fordonsskatten skall utgöra så stor del av automobilskatten.

I detta sammanhang vill jag erinra om en fara, som föreligger med hänsyn till de nu utgående höga automobilskatterna. Det är den, att vederbörande sittande regering och därmed också riksdagen frestas så småningom allt mer och mer att använda automobilskattemedel för ändamål, som icke från början voro avsedda att täckas av automobilskattemedel och som icke kunna anses böra täckas på detta sätt. Ursprungligen avsågs, att automobilskattemedlen skulle användas till underhåll och förbättring av för automobiltrafiken viktiga vägar. Men vi hava ju de senaste åren sett, hurusom regeringarna lockats att använda dessa automobilskattemedel för andra ändamål. Man kan befara, att, när det är svårt att täcka löpande utgifter, komma förhållandena att inbjuda till att taga ytterligare djupa grepp i dessa rikt flödande skattemedel.

Då vi nu sannolikt hava att snart motse, att hundratalet miljoner inflyter på grund av automobilskatten, så är nog tiden inne, då en omläggning och ändring av grunderna för automobilskattens utgående bör äga rum. Jag vill passa tillfället att uttala här, att denna ändring, denna reform, bör läggas på ett sådant sätt, att fordonen beskattas lägre än för närvarande är fallet. Rättvisesynpunkterna tala i den riktningen.

Men det är klart, att när man skall föreslå en ändring av grunderna i denna beskattning, som man likväl måste finna vara av ganska komplicerad natur, är det icke lätt att låta sig bestämmas av den utredning, som enskilda motionärer kunna föra fram. Härvidlag torde det nog behövas ett noggrant övervägande, som endast Kungl. Maj:t är mäktig att göra. Det behöves säkerligen antingen en sakkunnig kommitté, som arbetar på frågan, eller också att vederbörande statsråd inom departementet verkställer en sådan utredning. Därför finner jag, att, ehuru mina sympatier ligga på motionens sida, jag likväl icke kan biträda herr Lundells yrkande utan ansluter mig till utskottets utlåtande.

Ang. lindring i skatten å motorfordon. (Forts.)

Jag är likväl tacksam att redan vid detta stadium hava fått vara i tillfälle att framföra de synpunkter jag har.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Brännström i Skellefteå: Herr talman! Jag måste begära ordet, när herr Lundell gav mig en direkt fråga. Han frågade mig, om jag ansåg, att mitt yttrande beträffande en enskild motion skulle innebära, att utskottet skulle stå vanmäktigt så till vida, att det alltid skulle vara nödsakat att följa den sittande regeringen. På det vill jag svara, att jag ingalunda sagt något sådant. Men vad jag har sagt är, att, när det gäller skattefrågor, visar det sig ganska svårt, enär det fordras en större och mera omfattande utredning än i regel en enskild motionär förmår. Den fråga, vi nu diskutera, utgör just ett exempel på detta.

Automobilskattemedlen hava ju haft en särskild uppgift, vägförbättring och vägunderhåll. Först måste vi veta, hur de fyllt den uppgiften. Visserligen påstår herr Lundell med stöd av väg- och brosakunnigeutlåtandet av år 1933, att det finnes en sådan utredning. Jag betraktar det av herr Lundell citerade uttalandet såsom ett påstående, om vars riktighet delade meningar förefinnas. Klarhet saknas, huruvida automobilskattemedlen fyllt den uppgiften att ersätta de fördyringar, som förorsakats vägväsendet i vårt land. Det är en fråga.

För det andra måste vi hava en avvägning mellan de olika beskattningsgrunderna. För närvarande hava vi dessa tre, som jag förut omnämnde. Vi måste hava en avvägning dem emellan. Den föregående ärade talaren omnämnde, att han hade sympatier för motionen. Jag tror, att det finnes gott om sådana i kammaren, som hava sympatier för motionen. Men en sådan deklaration tjänar icke mycket till.

Det första vi måste veta är, om automobilskatten fyller den uppgift, för vilken den är avsedd. Gör den det till fullo, bör den kunna sänkas. Då böra även dessa sänkningar avvägas på i möjligaste mån riktigt sätt.

Ingen av herrarna har, synes det mig, lagt märke till de sista orden, som utskottet här sagt i sin motivering. Det kan just innebära, att även utskottet har sympatier för motionen, och det kan innebära, att vi gärna se, att skatten sänkes. Utskottet säger här: »Då emellertid med den snabba utveckling, som ägt rum och alltjämt äger rum på förevarande område, beskattningen kan komma att visa sig i behov av omläggning, förutsätter utskottet, att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på frågan.» Vi anse, att Kungl. Maj:t har i sin hand att verkställa de utredningar, som giva svar på frågan, och vidtaga de åtgärder, som kunna föranledas därav. Det är ingalunda så, att bevillningsutskottet är tvunget att följa den sittande regeringen. Därom föreligga många bevis under årens lopp. Vid denna riksdag finnas på bevillningsutskottets bord flera förslag, framlagda av regeringen, vilka jag hoppas komma att ändras eller avslås.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till den i ämnet väckta motionen; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Herr Lundell begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets förevarande betänkande nr 23, röstar

Ja;

Ang. lindring i skatten å motorfordon. (Forts.)

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med avslag å utskottets berörda hemställan, bifallit den i ämnet väckta motionen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

§ 15.

Härpå föredrogs vart för sig bevilningsutskottets betänkanden:

nr 24, i anledning av väckt motion om befrielse från erläggande av lagfartsstämpel för vissa fastigheter, som överförts från församling till kommun; och

nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av en i Genève den 11 oktober 1933 dagtecknad konvention för underlättande av det internationella utbytet av undervisningsfilm, m. m.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa betänkanden hemställt.

§ 16.

Vidare föredrogs första lagutskottets utlåtande, nr 32, i anledning av Kungl. *Ang. inlösen av vissa frälseräntor* m. m. Ordet erhöles därvid på begäran av *m. m.*

Herr **Karlsson** i Munkedal, som yttrade: Herr talman! I anslutning till det förevarande utskottsutlåtandet tillåter jag mig, med talmannens benägna tillåtelse, att rikta en vördsam vädjan till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet att föranstalta om, att den utredning, som nu pågår rörande avskrivning eller avlösning av en del gamla skatter, som vi hava dels i Bohuslän under namn av landskyld och dels i Halland under namn av landgillen, måtte så bedrivas, att förslag kan föreläggas 1936 års riksdag. När riksdagen 1931 i sin skrivelse nr 347 hemställde om utredning, på vad sätt landskyld och landgille samt andra jämförliga uråldriga skattepålager på effektivare sätt än nu skedde kunde avskrivas eller avlösas samt att förslag till åtgärder i ämnet framlades för riksdagen, så drogo de lägenhetsägare och de jordbrukare, som äro belastade med dessa pålager, en lättnadens suck. Ty dessa gamla skatter, landskyld och landgille, äro för en del lägenhetsägare och en del jordbrukare mera betungande än t. ex. vägs-katten. Man hade ju också hoppats, att den utredning, som igångsattes under slutet av 1933, skulle kunna fullgöras så hastigt, att man hade kunnat få ett förslag till innevarande års riksdag om åtgärder för effektivare avskrivning eller avlösning av dessa skattepålager. Då nu emellertid icke detta är möjligt efter vad jag förspott, så vill jag endast med detta, som sagts, rikta en vördsam vädjan till finansministern att föranstalta om att denna utredning måtte bli färdig så tidigt, att proposition härom kan föreläggas 1936 års riksdag.

I övrigt har jag intet yrkande.

Med herr Karlsson i Munkedal förenade sig herrar *Lindqvist, Osberg* och *Olsson* i Staxäng.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

§ 17.

Föredrogos vart efter annat

första lagutskottets utlåtanden:

nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om utsträckt tillämpning av de i kungörelsen den 3 februari 1888 (nr 1 sid. 3) samt 4 § lagen den 2 december 1892 (nr 106) meddelade bestämmelser angående ersättning av statsmedel för gulden frälseränta; och

nr 34, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 1 § 4 mom. förordningen den 6 juni 1925 (nr 172) med vissa bestämmelser angående befattningshavares vid polisväsendet rätt till lön och pension m. m.; samt

statsutskottets utlåtande, nr 57, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under andra huvudtiteln gjorda framställningar angående anslag till högsta domstolen m. m.

Kammaren biföll vad utskotten i nämnda utlåtanden hemställt.

§ 18.

Ang. ökade lokaler för länsstyrelsen i Hallands län. Härpå upptogs till behandling statsutskottets utlåtande, nr 58, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ökade lokaler för länsstyrelsen i Hallands län.

I en till riksdagen avlåten, den 1 mars 1935 dagtecknad proposition, nr 145, hade Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen dels till ökade lokaler för länsstyrelsen i Hallands län för budgetåret 1935/1936 under rubriken »Utgifter för kapitalökning. II. Statens allmänna fastighetsfond. Kommunikationsdepartementet» anvisa ett reservationsanslag, att utgå av lånemedel, av 20,000 kronor; dels ock höja den i förslaget till rikstat för budgetåret 1935/1936 under rubriken »F. Lånemedel» upptagna inkomstposten »Övriga lånemedel» med motsvarande belopp.

Utskottet, som förklarade sig skola framdeles under riksdagen avgiva utlåtande i fråga om Kungl. Maj:ts förslag om höjning av inkomsttiteln »Övriga lånemedel» m. m., hemställde, att riksdagen måtte till ökade lokaler för länsstyrelsen i Hallands län för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 20,000 kronor att utgå av lånemedel.

Sedan berörda hemställan föredragits, anförde:

Herr Carleson: Herr talman! Det är ett till synes obetydligt ärende, som nu blir föremål för kammarens prövning. Det gäller ett anslag på 20,000 kronor till utökning av lokalerna för länsstyrelsen i Hallands län.

Historiken är i korthet följande. 1933 års riksdag beslöt på framställning av Kungl. Maj:t att anslå ett belopp av 30,000 kronor för ifrågavarande ändamål att utgå av skattemedel. Byggnadsstriden kom emellan, och beslutet kunde icke verkställas. Under tiden hann länsstyrelsen i Hallands län att göra en ny utredning, som gav till resultat, att det behövdes en ytterligare utökning av lokalerna, och man kom då in med en ny framställning om ytterligare ett belopp på 20,000 kronor för detta ändamål. Nu föreligger alltså en framställning från Kungl. Maj:ts sida, som statsutskottet har tillstyrkt, om 20,000 kronor utöver de förut beviljade 30,000 kronorna för utökning av länsstyrelsens i Hallands län ämbetslokaler. Det är sålunda att uppmärk-

Ang. ökade lokaler för länsstyrelsen i Hallands län. (Forts.)

samma, att de 30,000 kronor, som redan anslagits men ännu icke äro förbrukade, äro anvisade av skattemedel, medan de 20,000 kronor, som nu föreslås, skola utgå av lånemedel. Byggnaden tillhör den kategori av byggnader, vilkas uppförande av ålder alltid bestritts av skattemedel. Jag undantar då de byggnader, vilkas uppförande på grund av depressionen under de sista två åren trots traditionen har bestritts av lånemedel. Regeln har emellertid varit, att man med skattemedel bestritt byggnadskostnader av ifrågavarande slag. Dessutom är ju beloppet 20,000 kronor så pass litet i förhållande till hela budgeten, att man ju skulle kunna tycka, att det även från den synpunkten icke skulle vara något hinder att med detta belopp belasta skattebudgeten i stället för lånebudgeten.

Nu kan det vara intressant att se, hur statsutskottet ställer sig till dylika frågor, när de komma upp till praktiskt avgörande. Ett principuttalande har statsutskottet gjort i ett utlåtande, som vi behandlade för en vecka sedan och som rörde inrättandet av en statens allmänna fastighetsfond. I dag ha vi att pröva ett ärende, som innebär den första praktiska tillämpningen av de principer, som uttalades i nämnda utlåtande. Jag ber kammaren uppmärksamma, hur teori och praktik stämma med varandra. I statsutskottsutlåtandet rörande fastighetsfonden, som vi sålunda hade till avgörande förra lördagen, gör statsutskottet först en resumé av den mening, som finansministern haft om de principer, som framdeles skola följas vid byggnationer av ifrågavarande slag. Där säger då statsutskottet, att det har uppmärksammat, att departementschefen uttalat, att anslag till kapitalökningen å fastighetsfonden i likhet med motsvarande anslag till affärsverksfonderna normalt skulle kunna anvisas av lånemedel. Mot detta uttalande gjorde statsutskottet emellertid en reservation. Statsutskottet sade nämligen: »Utskottet har här velat erinra därom, att statens byggnader — med undantag givetvis för dem, som tillhöra affärsverken — i allmänhet tidigare plägat uppföras med anlitage av skattemedel, men att lånemedel i viss utsträckning måst, särskilt under de senaste årens svåra finansiella förhållanden, tagas i anspråk för detta ändamål. Den princip, som tidigare vunnit tillämpning att genom skattemedel finansiera sådana byggnadsföretag, som nu skola upptagas till redovisning å fastighetsfonden, synes utskottet hava varit till fördel i flera avseenden och bör i största utsträckning även i fortsättningen upprätthållas.» På denna punkt blev det en ganska livlig diskussion här för en vecka sedan. Då trycktes från statsutskottshåll likaväl som från finansministerns sida på att man här, när det gällde byggnader av ifrågavarande slag, icke behövde gå lånevägen utan kunde som tidigare gå skattevägen.

Frågan om skattemedel och lånemedel skulle användas för nu ifrågavarande ändamål stod i varje fall öppen, när man beslöt den proposition, som nu föreligger till behandling. Det är nämligen så, att denna proposition avser ett anslag på 20,000 kronor, som icke är upptaget i budgetförslaget. När propositionen beslöts, har man alltså haft fria händer att bestämma sig för om detta belopp skulle uttagas lånevägen eller skattevägen. Kommunikationsministern har emellertid vid ärendets föredragning gjort ett uttalande, som, efter vad man vill finna, icke gärna kan vara gjort annat än i samråd med finansministern. Detta uttalande gjordes den 1 mars, efter det att finansministern tidigare uttalat sig rörande fastighetsfonden och hur man normalt skulle finansiera byggnader av ifrågavarande slag. Kommunikationsministern uttalade sig på följande sätt: »I enlighet med de nya principerna för riksstatens uppställning torde det nu erforderliga anslaget böra upptagas under 'Utgifter för kapitalökning. II. Statens allmänna fastighetsfond. Kommunikationsdepartementet' och täckas av lånemedel.» Kommunikationsministern, vilken

Ang. ökade lokaler för länsstyrelsen i Hallands län. (Forts.)

som sagt väl får anses ha i detta fall handlat efter samråd med finansministern, har sålunda ansett, att de nya principerna för riksstatens uppställning kräva eller åtminstone angiva, att utgifter av ifrågavarande slag böra täckas av lånemedel. Detta står i uppenbar strid icke blott med tidigare tradition utan även med vad statsutskottet självt tidigare uttalat i fråga om fastighetsfonden. Man skulle under sådana förhållanden ha väntat sig, att statsutskottet vid behandlingen av ifrågavarande proposition rörande länsstyrelsens i Halmstad lokaler på något sätt velat reagera mot denna förklaring av vad de nya principerna innebure. Statsutskottet har emellertid endast sagt ja och amen till Kungl. Maj:ts proposition. Efter att ha refererat vad förslaget innebär, har utskottet förklarat sig godkänna utredningen om behovet av en utökning av ifrågavarande lokaler ävensom kostnadsberäkningarna samt utan vidare tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag. När man ser, att utskottet sålunda ansett sig kunna utan någon invändning eller reservation godtaga dessa principer rörande sättet att bestrida kostnader för ifrågavarande byggnadsarbeten, då måste man väl antaga, att statsutskottet också ämnar för framtiden gå in på den väg, som det just varnades emot i förra lördagens debatt.

Då jag anser, att det är lyckligt, om vi fortfarande kunna bestrida ifrågavarande kostnader genom skattemedel, och att alltså den principen bör, som utskottet tidigare sagt, i största möjliga utsträckning i fortsättningen upprätthållas, anser jag mig böra på denna punkt göra ett yrkande. Jag kan då välja två vägar. Jag kan framställa ett yrkande, som skulle innebära en ändring i utskottets motivering eller rättare sagt ett tillägg till denna motive-ring — det finns ju egentligen ingen motivering alls — eller också skulle jag kunna göra ett sådant yrkande, som innebure att nu ifrågavarande anslag på 20,000 kronor skulle utgå av skattemedel. Jag väljer den sista vägen, detta av tvenne skäl. Denna är för det första den rakaste och ger direkt uttryck åt min mening; för det andra står den praktiskt taget litet bättre samman med hela utvecklingen av ifrågavarande byggnadsfråga. Det först, år 1933, anslagna, ännu oförbrukade beloppet, 30,000 kronor, utgår nämligen, som jag anført, av skattemedel, men nu gör man en avvikelse härifrån och ifrågasätter att 20,000 kronor skulle utgå av lånemedel.

Herr talman! Jag kommer därför för min del att göra ett yrkande, att ur klämman skola utgå orden »att utgå av lånemedel», och hemställer förty, att kammaren måtte besluta, att till ökade lokaler för länsstyrelsen i Hallands län må för budgetåret 1935/1936 anvisas ett reservationsanslag av 20,000 kronor.

Herr *Lithander* instämde häruti.

Herr *Anderson* i Råstock: Herr talman! Detta är ingen stor fråga, och den har icke heller den stora betydelse, som herr Carleson här ville lägga in i densamma.

När herr Carleson här åberopade vad som skrevs i fråga om inrättandet av fastighetsfonden, förvånar det mig, att han icke själv observerat, att just det han citerat ur utskottets motivering var någonting, som skulle angiva riktlinjerna för framtiden. Vi skrevo »i fortsättningen», och det läste herr Carleson mycket riktigt upp. Men i fråga om det nu föreliggande förslaget är det alldeles uppenbart, att vi icke gjort annat än att vi följt den finansplan, som Kungl. Maj:t gjort upp för i år. Den omständigheten, att 20,000 kronor plus 30,000 kronor skaffas ihop från olika sorters anslagsmedel, kan ju icke alls få vara avgörande. Herr Carleson vet lika väl som vi andra, att fortfarande i år en del anslag måste tagas ut av lånemedel, vilka man under normala för-

Ang. ökade lokaler för länsstyrelsen i Hallands län. (Forts.)

hållanden icke skulle vilja taga ut av dylika medel. Det förvånar mig därför en liten smula, att han nu är så angelägen att, trots de uttalanden som gjorts i statsutskottets motivering till det i lördags behandlade utlåtandet om fastighetsfonden och sedan från denna plats av undertecknad samt vidare av herr finansministern, göra anmärkning mot det lilla avsteg från principerna, som här gjorts.

Jag tillåter mig, herr talman, under särskilt framhållande av att första kammaren redan fattat beslut i detta ärende ifrågasätta, om det kan vara skäl att vi kosta på oss en gemensam omröstning för denna lilla sak, då både utskottet, finansministern och herr Carleson äro överens om hur man i fortsättningen normalt skall gå tillväga.

Herr Carleson: Herr talman! Först vill jag gentemot vad ordföranden i statsutskottet anført säga, att detta anslag, såsom jag förut nämnt, icke ingår i finansplanen utan att det har kommit till som ett nytt anslag. Varifrån vi skola taga dessa 20,000 kronor, det skola vi bestämma i detta nu.

Herr ordföranden i statsutskottet glömde emellertid att upplysa oss om vilken ställning statsutskottet intar till den tolkning av direktiven för fastighetsfonden, som kommunikationsministern lämnat och vilken tolkning statsutskottet lämnat fullständigt oemotsagd. Är det i överensstämmelse med de principer, som skola gälla för fastighetsfonden, att det anslag, som det här är fråga om, skall tagas av lånemedel? Det är denna fråga som är den väsentliga, och det är den, som icke är besvarad. Det är av största betydelse, att rörande denna man får ett auktoritativt besked.

Herr Anderson i Råstock: Herr talman! Jag har redan förut sagt, att vad vi skrevo i det utlåtande, som behandlades förra lördagen, var avsett för framtiden, och herr Carleson kan icke bestrida, att ingenting inträffat i år beträffande tillgången av skattemedel, som kan motivera, att man nu gör ett avsteg från Kungl. Maj:ts förslag.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till det av herr Carleson under överläggningen framställda yrkandet; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övertvägande ja besvarad. Votering begärdes likväl av herr Carleson, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 58, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit det av herr Carleson under överläggningen framställda yrkandet.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av uppresningsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

§ 19.

Föredrogs statsutskottets utlåtande, nr 59, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för stationskarlen N. H. Pettersson och banarbetaren G. Persson från viss ersättningsskyldighet gentemot statens järnvägar; och blev utskottets däri gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 20.

Ang. fortsatt statlig exportkreditgaranti. Vid härpå skedd föredragning av statsutskottets utlåtande, nr 60, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt statlig exportkreditgaranti anförde:

Herr **Pehrsson** i Bramstorp: Herr talman! Beträffande utskottets hemställan har jag ingen erinran att göra. På grund av vad tidigare i debatten i dag förekommit vill jag emellertid säga, att det väl är allas uppfattning, att vi böra vidtaga alla upptänkliga åtgärder för att främja vår export och därmed arbetsmöjligheterna inom landet. Det är nog ett för oss alla gemensamt intresse. Men å andra sidan skall detta naturligtvis icke ske på det sättet, att den ena eller andra näringsgrenen får sitta emellan.

Då denna fråga var före vid 1934 års riksdag, tilläto vi oss framföra ett förslag, att industrien eventuellt skulle på den internationella marknaden i samband med avsättningen av sina produkter biträda oss i vår strävan för en ökad avsättning av jordbrukets produkter och härför eventuellt kunna erhålla något högre exportkredit. Av vissa ledamöter av kammaren ställdes sådan hjälp i utsikt, icke minst av herr Nylander, vilken — såsom chef för exportföreningen — avgav ett löfte från denna plats, att exportföreningen skulle vidtaga de åtgärder, som överhuvud taget voro möjliga. Emellertid har detta icke lett till något påvisbart resultat i det hänseendet, att jordbruket fått möjligheter att på den internationella marknaden i samband med försäljning av industrivaror vinna en något ökad avsättning av sina produkter. Jag vill icke därmed ha sagt, att exportföreningen icke överhuvud taget gjort, vad på den ankommit eller vad den kunnat, men det förefaller litet märkvärdigt efter det löfte, som i fjol gavs, att exportföreningen icke varit angelägen om att få ett sammanträffande med jordbrukets exportorganisationer för att dryfta frågan och meddela, att föreningen vid sina marknadsundersökningar i olika delar av världen även undersökt dessa förhållanden men att resultatet blivit negativt. Jag skulle därför nu, då detta anslag beviljas, vilja göra ytterligare en hemställan till exportföreningen, att den, i den mån det är möjligt, ville söka hjälpa jordbrukarnas exportorganisationer. Vi äro helt visst själva beredda att försöka göra allt vad vi kunna och att utöka våra marknadsundersökningar för att söka finna möjlighet till ökad avsättning av jordbrukets produkter. Det är dock självklart, att industriens exportorganisation därvidlag har betydligt större möjligheter, och därför vore vi tacksamma, om industrien i den utsträckning, som härvidlag är möjlig, kunde lämna oss ett stöd.

Jag har funnit närmare anledning till att rikta denna vädjan däri, att herr Nylander här sagt, att exportföreningen på ett välvilligt sätt försökt åstadkomma möjligheter för jordbruket att deltaga i Brysselutställningen. Men hade icke från jordbrukarnas organisationers och från jordbruksdepartementets sida gjorts något, hade det icke varit möjligt att på Brysselutställningen erhålla den plats för utställning av jordbrukets produkter, som vi lyckats erhålla.

Jag har, herr talman, endast velat framföra detta önskemål, för att de löften, som avgävos i fjol, icke måtte falla i glömska, utan att man innevarande

Ang. fortsatt statlig exportkreditgaranti. (Forts.)

är måtte i fråga om de utlovade undersökningarna söka åstadkomma, vad som är möjligt.

Herr Kilbom: Herr talman! Jag finner ingen anledning till annat än att understryka, vad herr Pehrsson i Bramstorp här sagt, men jag tror, att det skulle varit vida lättare för jordbrukarna att få dessa synpunkter beaktade, om de själva i största möjliga utsträckning och i varje fall litet mera än som hittills varit fallet sökt skapa den enighet och det eniga uppträdande, som jag tror är förutsättningen för att komma till ett resultat.

Jag har, herr talman, ingen anledning att sätta mig emot det av statsutskottet här tillstyrkt förslaget, men jag har det intrycket, att detta blott innebär, att »hjulet fortsätter att gå, därför att det en gång kommit i rörelse». Under alla förhållanden synes mig det riktiga hava varit, att riksdagen hade fått, så långt ske kunnat, en redogörelse för hur denna historia hittills verkat. Huru mycket har exporten ökats genom dessa anslag? I vad mån äro hittills lämnade belopp tagna i anspråk? Vilka länder är det, som i så fall hava tagit pengar i anspråk? Huru hava dessa länder skött såmedelst till staten ingångna förpliktelser? Jag vill hoppas, att regeringen härvidlag tillämpar sin uppenbarligen vanliga princip att meddela riksdagen så litet som möjligt, helst ingenting, i utrikesfrågor. I detta fall synes det mig dock, att då riksdagen är den, som beviljar medlen, så hade det varit ett visst stöd för det beslut, riksdagen nu skall fatta, att få anförda uppgifter. I fjol sommar någon gång meddelades på förspörjelse av någon tidning, om jag icke minns galet, att exportkreditgarantien icke spelade någon nämnvärd roll, bl. a. för att bestämmelserna voro sådana, att den icke kunde tagas i bruk. Huru förhåller det sig med den saken? Skall jag nöja mig med det faktum — ty det är ju ett svar — att regeringen framlagt förslag i år, och att statsutskottet, som jag antar fått titta i papperen, har tillstyrkt förslaget. Jag kan nämligen icke tänka mig, att det gjort detta, med mindre saken visat sig i väsentliga delar nyttig.

Nu är det ju emellertid så, att exportkreditgarantien icke åstadkommit det man från början syftat till, i varje fall icke vad vi med vår motion syftade till och väl knappast heller vad regeringen första gången syftade till. Det visar sig nämligen, att våra exportmöjligheter så långt ifrån ökats på håll, där man trodde detta skulle bli fallet, att motsatsen blivit förhållandet. Och det har visat sig, att under det att Sveriges regering och riksdag på detta sätt gått in för en exportkreditgaranti på 35 miljoner kronor med diverse reservationer, så gå andra länder på en helt annan linje, ehuru man även där tidigare varit på exportkreditgarantilinjen, och därigenom har man, såvitt jag förstått, tagit exportmöjligheter från Sverige och arbetsmöjligheter från Sveriges arbetare. Man kan ju nu säga, att detta icke spelar någon roll för närvarande, därför att tiderna icke äro desamma nu som 1932 och 1933. Situationen är dock så pass osäker, att jag undrar, om icke regeringen borde taga under övervägande att slå in på de vägar, som man slagit in på i andra länder. Jag tror icke — jag har ingen anledning underlåta att öppet säga det — att man kommer ifrån heller för Sveriges vidkommande att genom *statslån* lämna stöd åt exportindustrin och jordbruket. Jag undrar, om de herrar, som triumferade i fjol, även i år skulle vilja stiga upp och säga: vi äro det svenska näringslivets räddare. Jag undrar just, om icke herrarna i dag ställa sig frågan, vad ni egentligen gjorde i fjol. Det uttalades föregående år, då den av mig åsyftade frågan behandlades, att motståndet här sågs med mycket, mycket stort intresse från tysk sida. Då man nu i Tyskland, enligt vad det säges, beviljat lån på 200 miljoner riksmark för dylika ändamål, så skulle ju denna gärning i så fall bekräfta detta.

Ang. fortsatt statlig exportkreditgaranti. (Forts.)

Nu har av denna proposition och detta förslag att döma, regeringen ingen avsikt — den blev alldeles för skrämd föregående år av näringslivets frälsare och räddare — att komma med någonting annat än det här. För mitt vidkommande måste jag beklaga detta, därför att jag är fullständigt övertygad om att det kommer att sätta spår i svensk handelsstatistik, kanske redan i den som utkommer 1936.

Herr Lindman: Herr talman! Denna fråga debatterades ju i fjol, och då var det tal om, ifall jag minns rätt, att man skulle försöka att i samband med beviljande av kreditgaranti för export av industriens produkter även på något sätt hjälpa exporten av jordbruksprodukter. Jag erinrar mig mycket väl det uttalande, som herr Nylander vid detta tillfälle hade. Nu är han tyvärr icke närvarande i kammaren, men jag skulle vilja säga, att jag finner det alldeles uppenbart, att det icke kan föreligga någon anledning för exportföreningen att icke göra vad den kan för att främja export av jordbrukets produkter. Det är klart, att så som exportföreningen är sammansatt den icke direkt företräder jordbrukets intressen utan närmast exportindustrien. Att den skulle vilja vara med om att hjälpa till i detta fall är dock alldeles uppenbart.

För övrigt föreligger väl här i kammaren bland de olika partiernas representanter icke mer än en mening om att man vill försöka hjälpa jordbruksexporten så mycket, som det är möjligt. Om i detta fall enligt herr Pehrssons i Bramstorp mening en försummelse skulle vara begången på det sättet, att exportföreningen icke vänt sig till jordbrukets organisationer för att fråga, i vad mån man skulle kunna hjälpa dem, så skulle man ju å andra sidan kunna säga, att om exportföreningen icke gjort det — vilket jag ju icke känner till, ty jag vet icke vad exportföreningen gjort eller kunnat göra — så kunde ju lika väl de, som företräda jordbrukets exportintressen hava vänt sig till exportföreningen och frågat dess representanter: kunna ni icke göra någonting för att hjälpa oss, och kan icke ett samarbete komma till stånd för undersökning av i vad mån det kan vara möjligt att uträtta något? Då redan tidigare i dag en kammarledamot här talat om motsättning mellan jordbruket och industrien, vill jag framhålla, att en sådan motsättning icke finnes. Herr Pehrsson var också nog vänlig att säga, att högerpartiet »på sista tiden» också visat något intresse för jordbrukets förhållanden. Jag undrar, om icke högerpartiet gjort det i alla tider. Jag vill upprepa, att någon sådan motsättning icke finnes.

Däremot föreligger det, som jag tillät mig påpeka i fjol, en viss svårighet här, att de personer, som företräda industriens exportförhållanden i utlandet, icke äro inriktade på att också taga upp frågor om export av jordbrukets produkter. De komma icke i främmande länder i beröring med personer, som äro avnämare av jordbruksprodukter, utan endast med sådana, som importera industriprodukter. Det är där en stor svårighet ligger. Huruvida det är möjligt att överbygga denna svårighet vet jag icke. Det är möjligt, att regeringen, om den vill, skulle kunna väcka intresse för att föra tillsammans dessa båda kategorier människor, och att man på regeringshåll skulle kunna undersöka, i vad mån det kan vara möjligt för exportföreningen att göra det.

Jag har begärt ordet för att säga detta, då herr Nylander icke är närvarande, därför att jag av de samtal, jag haft med honom, vet, att från hans och exportföreningens sida det icke finns något, som skulle tala för att de icke skulle vilja göra vad som kan göras i detta fall.

Herr Pehrsson i Bramstorp: Herr talman! Jag har vid behandlingen av denna fråga i år framställt ungefär samma önskemål som förra året. Nu säger herr Lindman, att han icke känner till, vad exportföreningen har gjort eller

Ang. fortsatt statlig exportkreditgaranti. (Forts.)

skall komma att göra. Men då kan jag icke förstå den nervositet, som yttrar sig i att herr Lindman upptog detta som en kritik från min sida mot exportföreningen. Jag har icke kritiserat utan sagt, att förmodligen har exportföreningen icke lyckats i sina strävanden. Men exportföreningen har icke talat om, av vad anledning den icke lyckats. Herr Lindman säger, att då kunna jordbrukets organisationer gå till exportföreningen och fråga. Ja, jag fick en öppen förklaring i kammaren förra året, att exportföreningen skulle försöka åstadkomma vad som är möjligt. Om exportföreningen gjort detta och funnit sina marknadsundersökningar ge ett visst resultat, då hade jag väntat mig, att exportföreningen skulle vänt sig till jordbrukets organisationer och sagt: försök skicka ut någon dit och dit, ty vi hava av de undersökningar vi gjort funnit, att där är någonting att göra. Det är alldeles självklart, att jordbrukets exportorganisation kan skicka ut personer, som äro kvalificerade för uppdraget. Det är denna hänvändelse, som jag gjorde i fjol och som jag nu förnyat i år.

Till herr Kilbom skulle jag vilja säga, att jordbruksorganisationerna hava gjort just vad herr Kilbom rekommenderade; de ha försökt centralisera hela sin export för att nå bättre resultat. Den därav föranledda kritiken från en hel del håll, där man talar om monopol och dylikt och ger dessa sammanslutningar, som söka åstadkomma bättre förhållanden såväl på den inhemska som på den utländska marknaden, det ena eller andra mer eller mindre angenäma namnet, kan man taga med ro. Det har blivit bättre förhållanden, men det är alldeles självklart, att det icke finns möjligheter för jordbrukets organisationer i deras nya skede att på kort tid göra marknadsundersökningar i den utsträckning, som är erforderlig för att eventuellt skapa nya marknader för vissa delar av produktionen. Jag kan nämna, att vi för närvarande ha vunnit en ny marknad i Amerika, där det tidigare icke varit möjligt att avsätta jordbrukets produkter. Huru länge det räcker vet jag icke.

Jag anser emellertid, att om man får det önskade biståndet av exportföreningen, som har sina representanter i olika delar av världen, och exportföreningen efter ett år finner, att den icke kan åstadkomma någonting, så bör den tala om det. Jag fäste mig särskilt vid att herr Nylander talade om, att exportföreningen vidtagit de och de åtgärderna för att jordbruket skulle bli representerat vid Brysselutställningen. Ja, har icke exportföreningen gjort mer än det — åstadkommit, att jordbruket skall få komma med vid Brysselutställningen — då har exportföreningen icke gjort vad som motsvarar mina förväntningar.

Häruti instämde herr *Bengtsson* i Norup.

Herr Lindman: Herr talman! För det första vill jag säga, att det finns icke en tillstymmelse till nervositet hos mig. Jag brukar icke vara nervös; det är, vad jag gudskelov minst av allt är. Men om det är på det sättet, att man vill åstadkomma någonting här och förmenar, att exportföreningen icke har gjort tillräckligt mycket, så är det väl en riktig uppfattning, att det är de, som förmena sig icke ha blivit tillräckligt tillgodosedda av exportföreningen, som böra vända sig till denna förening och säga: Ni lovade ju i fjol att göra det och det! Ha ni gjort någonting, och vad kunna ni ytterligare göra? Jag menar, att man skall söka åstadkomma ett gott samarbete mellan denna förening och dem, som företräda jordbrukets exportintressen. Det är väl icke farligt att tala med varandra; man vistas ju i samma stad, man sitter i samma hus här i riksdagen. Då kan man väl åstadkomma samråd och samförstånd, så att man får klart för sig, var felet ligger.

Ang. fortsatt statlig exportkreditgaranti. (Forts.)

Vidare vill jag upprepa, herr talman, att jag anser regeringen vara den, som i detta fall skulle kunna taga initiativ och undersöka, i vad mån exportföreningen försummat något, som den utlovat, och varpå det kunnat bero, om den icke gjort det. Regeringen kan naturligtvis söka åstadkomma någonting för att avhjälpa det, som herr Pehrsson i Bramstorp nu anmärkt på.

Herr **Pehrsson** i Bramstorp: Då denna fråga diskuterades förra året, framfördes den tanken, att en högre procent av exportkrediten skulle tilldelas de industrier, som samtidigt med försäljning av industriprodukter verkade för avsättning av jordbrukets produkter. Den saken ville herr Lindman då icke vara med om, och däri kan måhända sökas förklaringen till att herr Lindman icke heller erinrar sig det löfte, som herr Lindman var med om att ge i fjol, då det förklarades, att man nog icke behöfve vidtaga sådana åtgärder för att vinna avsättning för jordbrukets produkter, ty exportföreningen skulle säkerligen ändå kunna medverka till ett gott resultat. Då nu denna fråga behandlas och det gäller det belopp, som riksdagen skall ställa till förfogande, synes det mig vara riktigt, att det framföres i riksdagen, att jordbruket har den betydelse för hela vårt näringsliv, att man bör göra vad som är möjligt för att åstadkomma bättre avsättningsförhållanden för detsamma.

Hans excellens herr statsministern **Hansson**: Herr talman! När herr Lindman försökt avleda diskussionen med herr Pehrsson i Bramstorp genom att hänvisa till regeringen, vill jag förklara, att jag icke har någon anledning tro, att icke exportföreningen försökt uppfylla det löfte, som föreningen givit. Men jag är å andra sidan ganska övertygad om att det möter rätt stora svårigheter att med våra nuvarande anordningar åstadkomma stora resultat.

Vad exportkreditgarantien beträffar är det riktigt, när man säger, att den ingalunda motsvarat de förhoppningar, som man från början ställde på detsamma. Man har icke genom den lyckats åstadkomma en sådan förmering av vår export, som man tänkt sig. Det var även därför som regeringen i fjol ville anvisa andra vägar för att åstadkomma effektiva resultat. De erfarenheter, vi hava gjort, efter det regeringen framlade sitt förslag, alltså under det gångna året, hava ytterligare bestyrkt, att regeringen såg rätt den gången, och att det icke var i landets intresse, att regeringens förslag rörande det stora avtalet fick ett sådant mottagande, som det fick. Vår uppfattning i dessa stycken gör naturligtvis, att vi med största intresse följa förhållandenas utveckling och beakta de möjligheter som finnas. Å andra sidan är det även uppenbart, att regeringen icke kan skrida till aktioner, där man genom andra krafters förfarande kanske riskerar att uppnå resultat motsatta dem, regeringen syftar till. Om vi skola göra någonting effektivt för vår export, tror jag, att vi måste beträda andra vägar än exportkreditgarantien. Jag hoppas, att man en gång skall vakna till insikt därom, och att regeringen skall kunna med riksdagens stöd leda in vårt arbete på mera fruktbara banor.

Vidare yttrades ej. Kammarern biföll utskottets hemställan.

§ 21.

Härefter föredrogos vart efter annat statsutskottets utlåtanden:

nr 61, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rensningsarbeten i Göta älv för huvudreglering av Vänerne;

nr 62, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av förutvarande Kronprinsens husarregementes kasernetablissemang i Malmö; och

nr 63, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Bollnäs m. m.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 22.

Föredrogs jordbruksutskottets utlåtande, nr 48, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln gjorda framställningar angående dels understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter m. m., dels ock ersättning till statens allmänna fastighetsfond.

Punkten 1.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 2.

Lades till handlingarna.

§ 23.

Vidare föredrogs punktvis bankoutskottets utlåtande, nr 28, i anledning av Kungl. Maj:ts två särskilda propositioner angående tilläggspension åt vissa i statens tjänst anställda eller förut anställda personer; och biföll kammaren vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

§ 24.

Till avgörande förelåg nu bankoutskottets utlåtande, nr 29, i anledning av fullmäktiges i riksgäldskontoret framställning om pension åt riksbyggnadernas arkitekt Aron Johansson. *Ang. pension
åt arkitekten
Aron
Johansson.*

I anledning av en utav fullmäktige i riksgäldskontoret i skrivelse den 7 februari 1935 till bankoutskottet gjord framställning hemställde utskottet i förevarande utlåtande, att riksdagen måtte medgiva, att arkitekten Aron Johansson finge från och med den 1 juli 1935 under sin återstående livstid av det under huvudtiteln riksdagen och dess verk m. m. uppförda förslagsanslaget till pensioner åt f. d. befattningshavare m. fl. uppbära en årlig pension av 3,000 kronor.

Reservation hade emellertid avgivits av herrar *Lovén, Johansson* i Sollefteå och *Andersson* i Falkenberg, vilka ansett pension av statsmedel icke böra beredas arkitekten Johansson.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid yttrade:

Herr *Lovén*: Herr talman! Som kammaren finner av utskottets utlåtande liksom av den vid utlåtandet fogade reservationen, har man icke inom riksgäldsfullmäktige varit fullständigt eniga om att göra denna framställning till riksdagen om pension åt arkitekten Aron Johansson. Det är ju alldeles riktigt, att riksdagen tidigare i vissa exceptionella fall har beviljat pension med karaktär egentligen av nationalbelöning. Sådan pension har riksdagen givit ett par gånger, exempelvis åt salixforskaren Enander och skulptören Andersson samt dessutom i ett par fall åt vetenskapsmän. Det har då varit rena nationalbelöningar. Det ärende, som riksgäldsfullmäktige här underställt riksdagens prövning, är således icke alldeles säregt.

För att man överhuvud taget skulle kunna biträda utskottsmajoritetens förslag

Ang. pension åt arkitekten Aron Johansson. (Forts.)

att tillstyrka denna pension, hade det enligt min och mina medreservanterns mening varit alldeles nödvändigt, att det presterats en vida tydligare och starkare motivering än den utskottet här kommit med. Jag gjorde i utskottet den framställningen, att det skulle skrivas så tydligt och starkt att icke vilken som helst, som ritar och uppför en byggnad eller uträttar något annat arbete för statens räkning, skall med stöd av detta prejudikat kunna komma och göra anspråk på att bli pensionerad på statens bekostnad. Det kunde ju tänkas, att andra herrar arkitekter, vilka nu eller i framtiden rita och bygga andra statens hus, lika representativa som riksdagshuset, också en gång komme att göra anspråk på pension från staten. Denna försiktighetsåtgärd ville emellertid utskottet icke vara med om att vidtaga, utan det har nu skrivits så vagt, som det här gjort. Detta kan jag icke vara nöjd med. När man sålunda efter ett bifall till detta förslag icke har någon säkerhet för att icke en dylik pension kan komma att utgå nästan i vilka fall som helst, nödgas jag, herr talman, yrka avslag på riksgäldsfullmäktiges framställning.

Jag skall icke upptaga tiden längre, herr talman. Jag har endast velat poängtera den av mig nu framförda synpunkten. Om man hade velat skriva litet starkare i utskottets motivering, så hade jag för min del icke reserverat mig mot utskottets förslag. Jag nödgas emellertid nu, herr talman, yrka bifall till den av mig m. fl. vid utskottets utlåtande fogade reservationen.

Herr Leffler: Herr talman! Det var ganska intressant att höra herr Lovéns motivering för sin reservation och varför han nu yrkar avslag. Han anser, att utskottets motivering icke tillräckligt kraftigt understryker betydelsen av att beviljandet av denna pension icke får betraktas som något som helst prejudikat. I själva saken synes herr Lovén vara enig med utskottet: att denna pension bör beviljas. Jag tillåter mig konstatera detta, och då jag dessutom anser, att vad utskottet här anfört, med fullt klarläggande för kammarens medlemmar av vilket arbete riksdagshusarkitekten Aron Johansson har utfört, borde kunna anses tillräckligt för att motivera den ställning, som majoriteten intagit, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan, vilken första kammaren redan har tagit utan votering.

Herr Paulsen: Herr talman! Jag var icke närvarande i utskottet, när detta beslut fattades, men hade jag det varit, hade jag utan tvivel biträtt reservationen. Jag anser nämligen, att för beviljande av pension från staten måste förutsättas, att den person det gäller varit i statstjänst. Denne man har aldrig varit i statstjänst. Det finns ganska många, som gjort staten lika stora tjänster, som denne man gjort, men som icke kunna tänka på att få pension. Något understöd från statens sida synes heller icke böra komma i fråga av den anledningen, att denne man icke är fattig. Han skattar för ungefär 9,000 kronor. Då återstår frågan, om man skall ge den mannen en nationalbelöning. Sådan hava vi, som herr Lovén nämnde, i vissa fall beslutat, men då har det ändock gällt personer, som gjort staten tjänster av helt annan art än vad denne man gjort.

Jag yrkar, således bifall till reservationen.

Herr Anderson i Råstock: Herr talman! Jag begärde ordet bara för att konstatera, att Aron Johansson har varit en synnerligen förtjänstfull kraft att tillgå. Han har varit billig. Det framgår av utskottets utlåtande. Han har med andra ord aldrig visat sig närig gentemot staten, utan har varit mycket måttlig i sina anspråk, och hans intresse för sitt verk är, tror jag, alldeles obestriddligt. Sedan vill jag tillägga, att till och med kommuner i liknande fall

Ang. pension åt arkitekten Aron Johansson. (Forts.)

beviljat pension. Om jag icke är illa underrättad, har Stockholms stad givit ungefär det dubbla i pension åt stadshusets skapare — jag vill reservera mig beträffande siffran. Jag kan icke bestämt komma ihåg, om det pensionsbeloppet är det dubbla. Där har man således ansett, att man icke borde vara så njugg. När därtill kommer, att arkitekt Johansson faktiskt har utfört arbeten åt staten under många och långa år, att dessutom han nu är 75 år och ligger på sjukhus, tror jag vi handla rätt genom att bifalla bankoutskottets förslag.

Jag ber att få hemställa om bifall till utskottets förslag.

I detta anförande instämde herrar *Westman, Persson* i Fritorp, *Magnusson* i Kalmar, *Lithander* och *Svedman*.

Herr Leffler: Herr talman! Jag begärde ordet, när jag hörde herr Paulsen nämna, att arkitekt Johansson skulle vara välsituerad. Det är alldeles icke så förhållandet. Inom utskottet har visats, att han vid den tidpunkt, då riksgäldsfullmäktiges förslag framlades, var ägare till omkring 30,000 kronor. Sedan dess har han varit liggande på sjukhus hela tiden och har dessutom haft sin hustru att försörja, och detta har gjort, att han varit tvungen att tära på kapitalet. Under den tid, som från angivna tidpunkt förflutit, har han redan konsumerat 3,000 kronor av sin förmögenhet, så att han har ungefär 27,000 kronor kvar nu. Då frågar man sig, huru länge han kan leva på detta. Man måste även göra klart för sig vilka bekymmer det måste medföra för honom att ligga på sjukhus och veta, att han var dag som går tär på kapitalet och att han har att försörja sin hustru. Jag har bara velat lämna denna upplysning med anledning av herr Paulsens påstående, att arkitekt Johansson är välsituerad.

Herr Lovén: Herr talman! Det var bra, att jag blev hejdad, då jag nyss höll på att taga till orda i orätt ordning, ty nu kan jag få säga en replik till herr Anderson i Råstock också. Samtidigt vill jag passa på, herr talman, att intyga, att vad vice ordföranden säger är riktigt, och att jag icke missunnar Aron Johansson pengarna. Vad jag vänt mig emot är ingenting annat än att utskottet icke velat skriva ordentligt, så att icke vem som helst, som utför ett arbete åt staten, skall kunna komma och göra anspråk på understöd. Herr vice ordföranden säger, att utskottet väl ändock har skrivit tillräckligt kraftigt. Häremot vill jag säga, att det är mycket skilda meningar om vad som menas med ett kraftigt skrivsätt. Vad har utskottet skrivit? Jo, det har endast refererat riksgäldsfullmäktiges framställning och slutat med att säga: »Mot det av fullmäktige i sådant avseende föreslagna beloppet har utskottet icke funnit anledning till erinran.» Är det kraftigt, herr vice ordförande? Där ville jag, att man skulle skriva, att det är för det och det denne man får pensionen, så att ingen sedan skall med hänvisning till detta fall kunna komma med anspråk på pension. Det är sannerligen icke kraftigt skrivet. Men eljest är det riktigt vad vice ordföranden sade. Det är sannerligen ingen förmögenhet att tala om eller som mannen kan leva på. Dessutom är han så gammal, att pensionens beviljande ur kostnadssynpunkt icke har något att betyda.

När herr Anderson i Råstock säger, att arkitekt Johansson icke varit närig, är det en sak som jag icke kan yttra mig om. Utskottet har emellertid sagt, att han fått vad han begärt och därtill en gratifikation på 5,000 kronor, när denna lilla »kåk» var färdig. Sedan har han fått betalt för varje gång han gjort något, såvitt man kan finna av handlingarna. Huruvida han tagit för litet betalt, vet jag icke, men i regel bruka arkitekter icke taga för litet; ibland taga de motsatsen. När sedan herr Anderson i Råstock säger, att Stock-

Ang. pension åt arkitekten Aron Johansson. (Forts.)

holms stad givit en mycket större pension åt den som ritat stadshuset, vill jag säga, att det har nog Stockholms stad råd till; det beloppet har kanske staden tjänat in på Djurgårdskommissionen i ett tidigare skede.

Herr Paulsen: Herr talman! När herr Anderson i Råstock säger, att arkitekt Johansson har varit en synnerligen förtjänstfull kraft, så vill jag visst icke bestrida detta, men när han säger, att Johansson varit billig, kan man hava anledning att draga det i tvivelsmål. Arkitekter bruka icke vara billiga, se bara på deras arkitekttaxor. Man vet vad mannen förtjänat på detta hus, nämligen 42,000 kronor; därtill har han fått 5,000 kronor i gratifikation, tillsammans 47,000 kronor. Detta har väl icke varit hans enda arbete. Jag förmodar han gjort ritningar till många andra byggnader, och han har nog förtjänat ganska mycket pengar i sina dagar. Nu säger herr Anderson i Råstock, att arkitekten varit intresserad av sitt verk. Ja, vilken person är icke intresserad av sitt verk, nog bör man kunna vänta sig det. Sedan pekade han på huru generös Stockholms stad varit, då staden givit det dubbla åt skaparen av stadshuset. Ja, man talar väl också om i hela landet, huru generös Stockholms stad är, men det är sannerligen icke att taga som ett exempel för riksdagen att följa. Det tycker jag åtminstone. Så riktade herr Leffler ett genmål till mig rörande Johanssons förmögenhetsförhållanden. Dem nämnde jag dock icke ett ord om. Jag sade, att han haft en inkomst under sistförflutna året av 9,000 kronor. Jag talade icke om, vad den härledde sig från. Herr Leffler räknade emellertid här i kammaren på ett ganska märkvärdigt sätt. Han sade, att han hade en förmögenhet av 33,000 kronor, när riksgäldsfullmäktige gjorde sin framställning. Nu hade han förbrukat 3,000 kronor, vadan han enligt herr Lefflers utsago hade 25,000 kronor kvar. Men när det bara gått åt 3,000 kronor, tycker jag återstoden skulle vara 30,000. Det spelar ju dock mindre roll. Att jag håller så styvt på att icke ge pension och icke heller understöd, när jag anser att sådant icke behövs, hänger samman med den saken, att vi i utskottet bruka gnida på en enda krona och t. o. m. tolvskilling, när det gäller gamla fattiga änkor och andra. När det exempelvis gäller att bevilja en gammal soldat ett understöd från Vadstena krigsmanshuskassa, anser man att han icke är nog medellös, om han har några hundra kronor undanlagda. Men när det gäller pension åt människor, som stå högre på den sociala skalan, är man strax färdig att ge en pension. Det tycker jag är orimligt.

Jag vidhåller mitt tidigare gjorda yrkande.

Herr Lindman: Herr talman! Jag tycker icke, att man skall, som den siste talaren uttryckte sig, framhålla, att den person det här gäller intar en litet högre social ställning än en del andra. Det har icke med saken att göra, ty här gäller det, huruvida vi i riksdagen anse, att de tjänster, som denne arkitekt inlagt som arkitekt för det utomordentligt stora och vidlyftiga byggnadsverk, som i alla fall riksdagshuset är, vilken mening man än i övrigt må hava om det, böra berättiga till en pension. Det är här fråga om en pension för den man, som har gjort detta och som därefter under många år — om jag läser rätt i utskottets betänkande under ett trettiootal år — har fortsatt med en del arbeten för riksgäldskontorets räkning, för vilka han efter min uppfattning ingalunda kan anses hava uppburit ett så överväldigande stort arvode, som herrarna framhålla. Det nämndes av herr Lovén, som är den förste reservanten här, att om man beviljar detta, det i andra fall, där andra byggnader uppförts för statens räkning, kunde ifrågasättas pension åt en arkitekt, som kommit i sådan ställning att han efter fullbordat arbete och uppnådda 75 år visade sig vara i behov därav. Det är ju möjligt, herr talman,

Ang. pension åt arkitekten Aron Johansson. (Forts.)

att det kan förekomma. Det har dock icke förekommit, såvitt jag vet, förut och blir väl i varje fall sällsynt. Jag trodde dock, att man finge se riksdagshuset litet olika emot statens övriga byggnader. Här är det riksdagen själv, för vilken detta hus har åstadkommit, och det är riksdagen, som tillgodoser den arkitekt, som utfört det. Och att riksdagen själv ställt riksdagshuset i en klass för sig, skilt det från andra hus, bekräftades häromdagen, när vi behandlade frågan om fastighetsfonden. Då undantogs nämligen riksdagshuset från övriga fastigheter. På samma sätt måtte man väl också kunna säga, att det även i detta avseende skulle kunna betraktas såsom något för sig.

Herr Anderson i Råstock: Herr talman! Jag förstår icke, huru det kan komma sig, att herr Lovén, som har varit så länge i bankoutskottet, icke har reserverat sig på den punkt, där han är oenig med utskottet. Han lät ganska tydligt förstå, att själva pensionen var det icke farligt med, men se — utskottet ville icke skriva tillräckligt strängt. Hade jag varit i herr Lovéns kläder — ja det är icke meningen alls att ge någon undervisande karaktär åt mitt anförande — men jag skulle verkligen hava skrivit några rader om, att jag icke tyckte om vad utskottet sagt i motiveringen, och sagt huru jag i stället ville ha det. Det hade varit bra mycket riktigare, och riksdagen hade då lättare kunnat bilda sig en uppfattning om hur frågan legat till. Vidare måste jag säga, att när herr Lovén nu underlåtit att reservera sig mot motiveringen och i stället här framställt ett avslagsyrkande, visar det tillräckligt, att han åtminstone vill statuera ett exempel för framtiden, så att det icke kommer alltför många efter med liknande anspråk. Men, herr talman, det är ännu en sak jag icke kan neka mig att anföra i detta sammanhang. Man får säga vad man vill om arkitekten Aron Johansson, han har dock även på senare år mycket verksamt bidragit till att staten har sluppit ifrån en miljonutgift. Jag syftar på detta förslag att göra ett »baktråk» av riksdagshusplanen här. Det är icke minst tack vare hans energiska motstånd riksdagen den dag som i dag är icke velat vara med om den affären. Ställer man dessa siffror mot varandra, så måste man i alla fall komma till det resultatet, att 3,000 kronor i pension åt en sjuttiofemårig man, som gjort staten stora tjänster, icke är mycket att bråka om. Jag vidhåller, herr talman, mitt yrkande.

Herr Paulsen: Herr talman! När herr Lindman anmärker på, att jag säger, att man här i riksdagen gör åtskillnad med hänsyn till vilken social ställning en person har, när det gäller att ge pension, och han går så varmt i selen för denne arkitekt, vill jag ställa den frågan till herr Lindman: om det varit en gårdskarll eller liknande, som haft något att göra med riksdagshuset under lika många år som denne arkitekt Aron Johansson sysslat därmed, skulle herr Lindman då hava lagt sig i selen så pass kraftigt för att ge en sådan man pension som herr Lindman gjort i förevarande fall?

Herr Lindman: Herr talman! Ja, det beror på om utskottet tillstyrkt saken. Hade utskottet tillstyrkt och jag av det betänkande, som utskottet lämnat, övertygat mig om att det vore riktigt att bevilja pension, skulle jag ansluta mig till ett förslag därom. I övrigt instämmer jag till fullo med vad herr Anderson i Råstock sade gent emot herr Lovén. Herr Lovén är missbelåten med motiveringen och yrkar därför avslag på det hela. Jag frågar: varför skriver icke herr Lovén ut en motivering och ber att få den intagen? Jag skulle kanske kunna rösta för den, och då komme vi på samma linje. Varför skriver herr Lovén icke ihop den, medan vi diskutera saken, och lämnar upp den till talmannen?

Ang. pension åt arkitekten Aron Johansson. (Forts.)

Herr **Paulsen**: Herr talman! Betyder detta herr Lindmans yttrande, att han obetingat och under alla omständigheter följer utskottet, utan att han själv bildar sig en mening om saken? Är han, om blott utskottet tillstyrkt en sak, beredd att vara med?

Herr **Westman**: Herr talman! Jag vädjar verkligen till kammaren att bifalla detta riksgäldsfullmäktiges av bankoutskottet tillstyrkta förslag. Jag hade till en början samma inställning av principiella skäl, som reservanterna, men när jag noga undersökt det verkliga förhållandet, kom jag underfund med, att denne gamle riksdagshusarkitekt under årens lopp gjort så betydande tjänster, att det icke är riksdagen värdigt att lämna honom i den belägenhet han för närvarande befinner sig i. Jag hoppas, herr talman, att vi här i andra kammaren i likhet med första kammaren kunna fatta detta beslut enhälligt, vilket skulle glädja den gamle arkitekten i mycket hög grad, där han ligger på sjukbädden.

Fru **Östlund** instämde häruti.

Herr **Lovén**: Herr talman! Det är nog ingen idé för mig att följa herr Lindmans råd, ty första kammaren har redan tagit motiveringen sådan den är. Men hade jag vågat hoppas på, att jag skulle fått något understöd i detta fall, skulle jag nog kommit med en motivering. Jag har dock nu i alla fall, herr talman, till riksdagens protokoll fått säga ut, att icke vem som helst, som utför något ritningsarbete för statens räkning, skall kunna pretendera på pension. Till herr Anderson i Råstock vill jag bara säga, att jag vill fråga honom, om det icke förhåller sig så, att den person, som ville gräva det stora »hålet», just är den som fått denna storartade pension av Stockholms stad?

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Herr Paulsen begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bankoutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 29, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren avslagit utskottets berörda hemställan.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av uppresningsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

§ 25.

Härpå föredrogs bankoutskottets utlåtande, nr 30, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående delaktighet i lärarinnornas pensionsanstalt för vissa övningslärarinnor vid kommunala flickskolor; och biföll kammaren utskottets däri gjorda hemställan.

§ 26.

Vid slutligen skedd föredragning av bankoutskottets utlåtande, nr 31, i anledning av väckt motion angående utredning om en betryggande reglering i lag av firmateckning för sparbank lämnades på begäran ordet till

Ang. en betryggande reglering i lag av firmateckning för sparbank.

Herr Wallén, som anförde: Herr talman! Jag har jämte tre ledamöter av lika många partier i denna kammare väckt en motion angående utredning om en betryggande reglering i lag av firmateckning för sparbank. Jag finner för det första, att sparbanksinspektionen helt och hållet givit oss rätt. Sparbanksinspektionen skriver nämligen: »Frånvaron av såväl registrering av sparbanks firma som möjlighet att erhålla officiellt bevis om sparbanksstyrelses sammansättning har enligt vad sparbanksinspektionen erfarit vållat vissa besvärligheter för allmänheten vid uppgörelser med sparbank. Det torde kunna antagas, att det även för sparbankerna skulle uppstå en viss lättnad vid behov av legitimation, om ett officiellt registreringsbevis kunde åberopas, vilken lättnad borde komma att uppväga av registreringsskyldigheten uppkommande besvär och kostnader. — Med stöd av vad ovan anförts anser sig inspektionen böra tillstyrka, att den föreslagna utredningen kommer till stånd.»

Bankoutskottet säger: »Även utskottet finner önskvärt, att lagstiftning härom kommer till stånd. Utskottet kan därför biträda syftet med motionen, att den föreliggande frågan bör göras till föremål för utredning genom Kungl. Maj:ts försorg.»

Sedan man sagt detta, mina damer och herrar, slutar man emellertid med att yrka avslag på motionen! Man motiverar detta med, att hos Kungl. Maj:t ligger en skrivelse, daterad den 29 december 1930. Nu har denna skrivelse, som snart är fem år gammal, blivit aktuell och skall bära frukt! Motionärerna ha alltså, det medger jag, nått sitt syfte. Jag skall därför, herr talman, icke komma med något yrkande. Jag har dock velat poängtera, att motionen var riktig, att sparbanksinspektionen tillstyrkt den, och att utskottet funnit den befogad men slutat med att yrka avslag på motionen med den motiveringen, att en gammal skrivelse skulle tas upp.

Jag hoppas alltså, herr talman, att med hänsyn till detta utskottsutlåtande en utredning kommer till stånd och att således det med motionen åsyftade resultatet vinnes. Jag har alltså intet yrkande.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 27.

Herr Lindman avlämnade en av honom *m. fl.* undertecknad motion, nr 550, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 184, med förslag till lag om kommunalstyrelse i Stockholm.

Vidare avgåvos följande motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 174, angående statens övertagande av vissa kostnader för folkskoleväsendet *m. m.*, nämligen:

nr 551 av herrar Wallerius och Petersson i Lerbäcksbyn;

nr 552 av herr Olsson i Mora *m. fl.*;

nr 553 av herr Pehrsson i Bramstorp *m. fl.*; och

nr 554 av herr Weijne.

Härefter avgåvos två motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 215, angående anslag till lånefonden för bostadsbyggande i städer och stadsliknande samhällen samt anslag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden, nämligen:

nr 555 av herr *Björling m. fl.*; och
nr 556 av herr *Andersson i Dunker m. fl.*

Härpå avlämnades nedannämnda motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 192, med förslag till militärt tjänstepensionsreglemente m. m., nämligen:

nr 557 av herr *Petersson i Lerbäcksbyn m. fl.*;
nr 558—560 av herr *Holmgren m. fl.*; och
nr 561 av herr *Holmgren.*

Ytterligare avgåvos följande motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 140, med förslag till lag om virkesmätning, nämligen:

nr 562 av herrar *Aqvist och Nilsson i Karlstad*;
nr 563 av herr *Näslund m. fl.*; och
nr 564 av herrar *Andersson i Rasjön och Hilding.*

Slutligen avlämnade herr *Henrikson* en av honom *m. fl.* undertecknad motion, nr 565, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 200, med förslag till lag om ungdomsfängelse, m. m.

Samtliga ovannämnda motioner bordlades.

§ 28.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 128, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstärkning av sjunde huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga.

§ 29.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtanden:

nr 64, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för marindirektören av första graden vid mariningenjörskåren i flottans reserv I. J. Falkman från viss betalningsskyldighet; och

nr 65, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående gäldande av vissa haverikostnader;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 33, i anledning av väckt motion angående ändrad ordning för inhämtande av vissa uppgifter enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete; och

nr 34, i anledning av väckt motion om viss ändring i förordningen om arvsskatt och skatt för gåva;

bankoutskottets utlåtanden:

nr 32, i anledning av fullmäktiges i riksgäldskontoret förslag till omorganisation av riksgäldskontoret;

nr 33, angående verkställd granskning av riksbankens styrelse och förvaltning;

nr 34, angående verkställd granskning av riksgäldskontorets styrelse och förvaltning; och

nr 35, angående verkställd granskning av riksdagsbibliotekets styrelse och förvaltning;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 20, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning med vissa bestämmelser om arbetsförmedling m. m., dels ock i ämnet väckta motioner; och

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 72 § växellagen m. m.; samt

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 49, angående vissa i statsverkspropositionen under utgifter för kapitalökning i vad angår jordbruksärenden gjorda framställningar jämte i hithörande ämnen väckta motioner;

nr 50, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag angående kapitalökning till statens avdikningslånefond m. m. ävensom väckta motioner om sänkning av räntan å lån ur nämnda fond;

nr 51, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående nedsättning av räntan å lån från norrländska andelsmejerifonden;

nr 52, i anledning av väckta motioner angående viss ändring i gällande villkor för lån från allmänna nyodlingsfonden och norrländska nyodlingsfonden samt om sänkning av räntan å lån ur förstnämnda fond;

nr 53, i anledning av väckta motioner om uppskov med erläggande av amorteringar å lån från fiskerilånefonden samt om sänkning av räntan å lån ur nämnda fond;

nr 54, i anledning av väckta motioner om sänkning av räntan å lån ur vissa statens utlåningsfonder;

nr 55, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare statsunderstöd till Lyngsjöns vattenavledningsföretag i Östergötlands län jämte i ämnet väckta motioner; och

nr 56, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avlöningsförmåner åt kassören vid domänverket Einar Ringdahl.

§ 30.

Justerades protokollsutdrag.

§ 31.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Aqvist</i>	under	den 31 mars,
» <i>Hammarlund</i>	»	3 dagar fr. o. m. den 31 mars,
» <i>Olsson</i> i Ramsta	»	den 31 mars,
» <i>Ward</i>	»	3 dagar fr. o. m. den 1 april,
» <i>Skoglund</i>	»	2 » » 31 mars,
» <i>Lindberg</i> i Stockholm	»	9 » » 1 april och
» <i>Andersson</i> i Munkaljungby	»	4 » » 1 » .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4.27 e. m.

In fidem
Per Cronvall.